

H A S A N

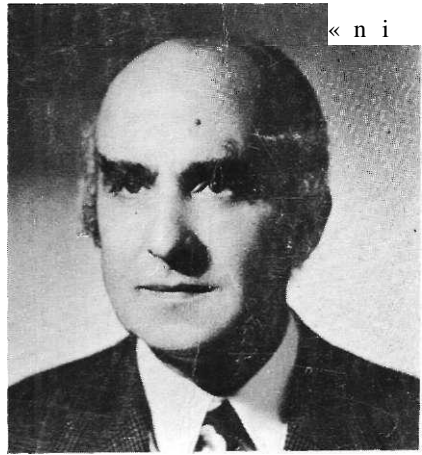
B A S R

A K G R A Y

/ f l n c i u

DEmOKRASI

Hasan Basri Akgiray: 1919 yılında stanbul'da do du. Ö renim ya amını, ilkokuldan ba layarak üniversiteden çıkıncaya kadar, gezici satıcılık, i çilik ve memurluk ile birlikte sürdürdü. stanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra Adalet örgütünde görev aldı. Yargıç ve C. Savcısı olarak yurdun de i ik yerlerinde 30 yıl çalı tı. 1973 yılında kendi iste iyle emekliye ayrılarak bu kentten CHP milletvekili seçildi. Çe itli gazete ve dergilerde yayımlanmı makale, ele tiri ve incelemeleri vardır.

Co kulu bir yazı biçimi vardır. imdilerde, politikadan zaman ayırdıkça, u ra sal ve ki isel ya amına girmi ve bozuk düzenin acılı yönlerini yansıtan, bir bölüm olayları konu alan öyküler yazmaktadır.

HASAN BASR AKG RAY

SANCILI DEMOKRASİ

1977
STANBUL

Yönetim ve İstem Adresi:

H. BASR AKG RAY

Ca alo lu Yoku u, Saadet Han, Kat 4, No: 407

Tel.: 27 88 25 22 53 79

Eminönü/ stanbul

Dizildi i ve Basıldı ı Yer:

Divan Matbaacılık — Tel.: 28 64 34 — stanbul

ÖNSÖZ

Toplamları, onu tolu turan bireylerin duygularına göre dönemlere ayırmak gerekirse, imdilerde ya adı ımız dönemi, (Tepkici toplum) olarak nitelenmek yerinde olurdu sanırım.

Özellikle, son iki yıldır olgularanan olaylar karışısında tepki göstermemek, duyan ve düünen insan için olanaksızdır.

Gün geçmiyor ki, bir kanlı çatı ma olmasın, bir yolsuzluk ortaya çıkmasın. Politikacıların çadırlı tutumlarına, yöneticilerin hukuka ters düenen davranılarına hergün bir yenisi ekleniyor. Sokaktaki adamdan Parlementosuna, en yüksek yargı kurulu undan. Hükümet katına kadar çeli ki ve karga a dolu bir ortam içinde bunalıyoruz.

Can ve mal güvenli inden yoksun, yürekleri buruk, beyinleri ku kulu insanlar olduk toplumca,.. En yumu ak do alı insanlarımız bile bu görüntüden yakınır oldu.

Genç demokrasimiz, biri 22/ ubat/'1962, öteki 21/Mayıs/1963 iki kez örf elendi (tehdit edildi).

12/Mart döneminde, en güçlü kurucu ve koruyucusu olan Anayasa iki kez yaralandı, (1)

13/Ekim/1973 genel seçimlerle demokrasi kurtuldu sandık. Ama, bitmedi karabasanlı (kâbuslu) günler, yetmedi çekilen acılar...

31 /Mart/1975 de demokrasiye dayanıksız bir cepheci iktidar olu tu ülkede ilkeleri ç nemek kural-ları terslenmek yolu ile sürekli örselendi çileli de-mokrasimiz...

i te bu kitap, bu acıların, sancıların do urdu u yakınmalar, haykırı lar demetidir bir bakıma...

Gerçekten her yazı, yazıldı ı günlerde olgularan olaylara, tutum ve davranı lara gösterilen tepkiden, ya da yakınmadan ba ka bir ey de ildir.

Aslında, yürekde duyulan acının, ya da tepki-nin verdi i ezikli in yazıya dökülerek ba kalarına aktarılması, bir bakıma, yazar için avutucudur. Bir tür bo almaktır. Bu yönü ile belki bencillik de yap-mı olur yazar..

Bencillik de olsa, ben derim ki, herkes dü ünçe ve duygusunu özgürce yazabilse. Yakınmalar, ele -tiriler, tepkiler ço alsa, çarpı sa, dövüle dövüle tavlansa dü ünler... Tavlansa da, pırıl pırıl gerçek-ler çıksa ortaya...

Gönlüm hep böyle istedi ve bu istek do rultu-sunda davrandım. Bu davranı ımın ki isel zararları oldu ku kusuz...

Cumhuriyet Savcısı bulundu um dönemde, sa-dece yazdı ım için cezalandırıldım. Yöreden yöre-ye sürüldüm. Gam duymadım. Tersine, bu ceza bel-gelerini birer onur simgesi olarak kabullendim. '•

(1) — 1961 Anayasasında, 1488 ve 1699 sayılı yasalarla yapı-lan de i iklikler.

Van köylerindeki tezek kokusu, Yusufeli ormanlarının çam kokusu ile özdeşleşti. Özlemini çektim peri bacalarının... Kargı yöresinden akıp giden Kızılırmak'm görkemli sesi yankılar yaptı kulaklarımda...

Yazılarımın toplumsal bir yararı oldu mu? Bilmem. Ama, her yazıdan sonra, okurlarımdan aldığım övgü ve yergilere bakılırsa, bir bölüm ki ileride ilgi uyandırdı ı kusuzdur. Aslında, bir amatör yazar için bu kadarı da yeter sanırım.

Her yazının altında, yayımlandı ı gün, yer ve basın aracı gösterilmiştir. Okumak yükümlülüğüne katlanacak okurlarımın konuyu, o günkü ortamın koşullarına göre de erlendireceklerine inanıyorum. Çünkü ancak, böyle yapıldı ı takdirde, konu anlam kazanacak, ya da okuyucusuna göre, anlamsızla a caktır.

Örneğin, «Ölüm Cezaları» başlıklı yazı, 12 Mart döneminin en baskılı günlerinde ve İstanbul'da C. Savcısı olarak görev yaptım, Deniz Gezmi ve arkadaşlarının ölüm cezalarının uygulanması girişimlerinin hızlandırıldı ı bir sırada yayımlandı ı. Üstelik o günlerin «Akşam» gazetesi sorumlularından başka, hiçbir gazete bu yazıyı yayımlamak yürekliğinin gösterememiştir.

«C. Savcıları ile İlgili Tasarı» başlıklı ı ile yayımlanan yazı, bugün masum bir eleştiri olarak kabul edilebilir. Ama, dokuz yıl öncesinin yöneticileri, bu yazı nedeniyle yazarını cezalandırmak yoluna gidebilmişlerdir.

Yazılab önce, sosyal, politik ve hukuksal olarak bölümlere ayırmayı düşünüyordum. Oysa, her üç

konu da, aslında tekdi. Politika da, hukuk da, sosyal bilimlerin bir dalı oldu una göre, böyle bir ayırma gerek görmedim. Kaldı ki, bir yazı ço u kez, üç konuyu da içermektedir. Bu nedenle, vazgeçtim böyle bir ayırımdan.

Yayın tarihlerine göre de bir sıralama yapılabilirdi. Ama, bir tarih kitabı yazmadım ki ben... Hem galiba, biraz da, do am gere i, fazla kurallı bir düzenlemeden ho lanmadı ım için bu da ok ama dı gönlüümü... Sonunda, sahilelere serpi tirmeyi ye ledim ve öyle de yaptım. Ve SANCILI DEMOKRAS çıktı ortaya...

Yazıların kitap biçiminde toplanması ve yayımlanması için sürekli özendirmede (te vik) bulunan de erli arkadaş larım, stanbul milletvekili Necdet Ökmen ve Mehmet Emin Sungur'a, kitabın basılması sırasında (tashihini) düzeltmesini yapan genç hukukçu karde im Alâettin Tütüncü ile basımı gerçekle - tiren Divan Matbaacılık'a te ekkür etmek isterim.

20 Mart 1977
MERTER

YARGININ ADALETSİZLİĞİ

Gerçi, hukuk bir üst yapı kurumudur. Ne var ki, hukuk kuralların! uygulayanlar, özellikle yargı görevlileri, karar ve davranışları ile alt yapı ilikilerinin düzenlenmesinde büyük ölçüde etkili olabilirler.

Örneğin, Yargıtay'ın toplu sözleşme ve grev konusunda aldığı içtihat kararları, işi veren ilikilerinde, sendikal çalışmalarda doğrudan etkili oldu gibi, taşınmaz mal alanında, mahkemeler ve Yargıtay'dan çıkan kararların, mülkiyet düzenindeki ileri inkâr edilemez. Bu denli güce sahip yargının adaletsizliği ise korkunçtur. Gerçekten, adalete güven sarsıldı mı anda anarşistler, sokakların gürültüsü yolumla ır.

Bir ülkenin millî ekonomisi (bozulursa, bunun olumsuz sonuçları ancak bir kuşak sonra kendini gösterir. Silâhlı kuvvetlerin yeteneklerini yitirmesi, ancak bir savaş sırasında felâket doğurur. Yönetim yozlaşarsa bir süre örtülü kalabilir. Ama iler, bir toplumda, yargı'da adaletsizlik yapılırsa çöküntü hemen başlar. Derinli bir hukukçumuzun, anlam olarak anımsayabildiği bu sözlerine katılmamak olanaksızdır.

Özellikle 12 mart yönetiminde, bir çok örnekle

www.cizgiliforum.com
engine1

rine tanık oldu umuz yargı adaletsizliklerinden birini ve sanırım, yüreklerle kur'un a ırlı ı ile oturan en acılısını, Harun Karadeniz'in Cumhuriyet'te yayımlanan ve bir yaz gününün bitiminde ba layan öyküsünde ya amı bulunuyoruz.

Harun'un yüreklerimiz burkularak izledi imiz öyküsünden edindi imize göre, askerî yargı görevlileri, yasalara aykırı, sorumsuz ve adaletsiz kararları ile O'nu uzun süre özgürlü ünden yoksun bırakmı lar ve giderek vücudunu kemiren kansere yardımcı olmu lardır.

Gerçekten Harun'un yabancı ve yerli sa lık kurumlarından aldı ı, Sa lık Bakanlığı nca da onanmı raporlara dayalı isteklerinin «tutuklu sanıkların hastalık sebebi ile tahliyelerini mümkün kılan bir hükmün yasalarda bulunmadı ı» gerekçesi ile savcılıkça reddedilmi olması, meslekî yetersizlikten öte insan-cıl bir davranı da de ildir. undan ki, Ceza Mahkemeleri Usulü Yasası'nın 399. maddesinde «Akıl hastalığına tutulan mahkûmlar hakkında hürriyeti ba layıcı cezanın infazı, iyile tikten sonraya bırakılır.

Di er bir hastalık dahi, hürriyeti ba layıcı bir cezanın infazı halinde mahkûmun hayatı için kafi bir tehlike te kil ediyorsa bu hastalıkta dahi aynı hüküm tatbik olunur.» hükmünü koymu ve 404. maddesinde «Cezanın infazına ba landıktan sonra hastalık münasebetiyle mahkûmun 'hapislane hastanesinden ba ka bir hastaneye kaldırılması halinde hastanede geçirdi i müddet cezadan indirilir» hükmü ile de, en a ır cezaya çarptırılmı azılı suçluların bile sa lı ını korumak gere ini duymu tur. Oysa tutuklu sanıklar daha suçlu bile de ildir. Dava sonunda aklanmaları her zaman olanaklıdır. Nasıl ki,

Harun'da bir bölüm suçlamalardan aklanmı tır. Böylece bir yanda suçlulu u saptanmı ki ilerin sa lı nı koruyup, suçsuzlu u olasılıklı tutuklulara aynı koruyuculu u göstermemek ceza adaletine de cezanın amacına da ters dü en bir tutumdur. Yasalarda tutuklular hakkında hüküm bulunmaması hukuki bir gerekçe olamaz. Bilindi i gibi, usul hükümlerinin uygulanmasında kıyas geçerlidir. Böyle olunca Harun'un hiç de ilse bir hastaneye kaldırılmasına karar verilmesi yasal bir zorunluk olarak ortaya çıkar.

Bu açık yasal duruma kar ın, kanser gibi insan sa lı ı bakımından en öldürücü bir hastalıktan acı çeken Harun'u, 25 ki iyi barındıran 15 metrekarelik bir odada, tüm sa lık ko ullarından yoksun biçimde ya amaya zorlamak yargı'nın adaleti ile ba da maz. Böyle bir karara imza koyacak ki inin hukuka da insanlı a da yararlı olabilece i dü ünülemez.

Denebilir ki, Harun'u yakalayan hastalık, O'nu nasılsa bir gün koparıp götürecekti. Belki öyle idi. Ama ne var ki, belki o zaman küçük Karadeniz babasının yi it yüzünü anımsayacak bir ça da olacak, belki Harun birkaç kez daha yavrusunu kucaklayabilecek ve belki de, Harun özlemini çekti i, yolunda ya amını yitirdi i mutlu günlerin mu tusunu duyarak gözlerini kapayacaktı.

Ama ne gam... Harun, elinde nar çiçe i tutan mgesi ile belleklerimizde, yi it devrimci davranı ları ile yüreklerimizde ya ayacak, devrim tarihinde dört dörtlük bir temel ta ı olarak yerini alacaktır.

Cumhuriyet: 26 8 1975

MÜSTEHCEN ÜZER NE

MC Hükümeti ,Türk Ceza Yasasının bazı maddelerini de i tirmek amacı ile, yeni bir yasa tasarısını Meclis gündemine aldırmasıdır.

ı Silâhlı çatı maların, i çi ve gençlik kesiminde giderek yo unla tı ı, ülkenin ekonomik alanda dar bo azlara girdi i, dı ili kilerde, önemli sorunların çözüm bekledi i bir dönemde, bu sorunlara önlemler ve çareler aramak yerine, hükümetin, çıplak kadın resimlerini yasaklamak için yasa tasarısı hazırlama çabasında bulunması, halkımız için büyük bir talihsizliktir.

Daha birkaç gün önce, i çi kesiminde çalı ma barını sa layacak ve demokratik ilkeleri yaygınla tıracak referandumu red eden bir siyasî iktidarın, böyle bir davranı içinde olması gerçekten üzücüdür. Hükümet her eyi bir yana bırakmı , ahlâk dı ı, müstehcen gerekçeleri ile, yeni yeni özgürlük kısıtlayıcı yasa tasarıları hazırlamaya koyulmu tur.

Hükümetçe getirilen yeni tasarıya göre, Türk Ceza Yasasının, müstehcen yayınlarla ilgili 426, 427 ve 428'inci maddeleri de i tirilerek, çok geni kapsamlı sözcüklerle yeni suçlar yaratılıyor ve bu yeni suçlara, iki yıla kadar varan hapis cezaları öngörü

luyor. Ceza yasamızın 426'ıncı maddesine, bu tasarı ile yapılan eklemelerle «Cinsel arzuları tahrik ve istismar maksadı ile halkın ar ve haya duygularını inciten, genel ahlâka aykırı» her türlü yayım, resim, film ve benzerleri, suç olarak kabul ediliyor ve cezalarda arttırma yapılarak 6 aydan ba layan hapis cezaları getiriliyor.

Oysa, bugün, yürürlükte olan 426. madde, «müstehcen ve hayasızca» olan tüm yayım, resim ve davranı ları ceza yaptırımı altına almakta ve bu eylemlere iki aydan iki yıla kadar hapis ve 15 liradan 500 liraya kadar a ır para cezası öngörmektedir.

Burada bir noktaya de inmek isterim. Ceza yasamızın birçok maddeleri, de i en sosyal ko ullar gözönüne alınarak, birkaç kez de i tirildi i halde, bu maddelere, 1926 yılından beri, yani ceza yasamızın kabulünden sonra hiç dokunulmamı ve buna gerek de duyulmamı tır.

Atatürk'ün ça da uygarlık düzeyine ula mak amacı ile yaptı ı devrimlerin koruyucusu olarak kabul edilip yürürlü e konan, ceza yasamızın bu hükümlerini, 20. yüzyılın son yarısında, kadın erkek ili kilerinin matırem lk kisvesinden alabildi ine sıyrıldı ı bir dönemde, «Cinsel arzuları tahrik» gerekçesi ile de i tirmek ve yeni suçlar olu turmak çabaları, devrimler öncesinin karanlık günlerine duyulan özlem duygusundan ba ka bir anlam ta ımaz.

Nedir «Cinsel arzuları tahrik eden» eylem ve davranı lar?

ÖRNEKLER

Örne in, ünlü ressam Georgio'nun Uyuyan Venüs tablosu (sanırım ço umuz görmü üzdür. Etli

canlı tüm çıplak bir hatun, yüzü bize dönük olarak yatmaktadır bu tabloda) cinsel doyumsuzlu u do al bulunan benim Anadolu insanım için bir cinsel tahrik aracı olarak 'kabul edilemez mi?

Ya da, sahnede siyah elbisesinin biraz yırtmaç lı ete inden beyaz baca ı görünen okuyucunun bu durumu, belki stanbullu ki iyi tahrik etmez ama, Hakkârî ya da Konya'nın köyündeki gençlere nasıl bir etki yapar? Bu tasarının yasala masından sonra, en ö retici filmlerde öpü mek de mi yasaklanacak?

Leonardo da Vinci'nin Mona Liza'sı, yüzünde büyü lü bir gülümseme oldu u ve sanatçının bunu fırçası ile yansıttı ı için ünlü bir yapıt olarak nite lenmektedir. Güzel bir kadının büyü lü gülümsemesi de bir bakıma «cinsel tahrik» olarak kabul edilebilir.

Görülüyor ki, e er «cinsel tahrik» suç unsuru olarak kabul edilirse, bir çok sanat yapıtlarını yasaklamak ve Türk kadının geçmi in karanlı na gömmek gerekecektir ki, biz bu denli ça dı ı bir dü ün cenin ürünü olan tasarının Cumhuriyet meclislerinden geçebilece ini sanmıyoruz.

Tasarı, «genel ahlâka aykırılı ı» da suç unsuru olarak getirmektedir. Nedir «genel ahlâk?» Bu geni , içerikli deyim, uygulamada çeli kili mahkeme kararlarının olu masına neden olacaktır.

Sosyal ya antının, yanlı ve dengesiz taraflarını ele tirmek için bir bölüm ahlâk dı ı olayların kamuoyuna yansıtılması, genel ahlâka aykırı yayım mı sayılacaktır? Yoksa genel ahlâk, belli ki ilerin, örne in, MC Hükümetinin Adalet Bakanının ahlâk anlayı ı mıdır?

Bilinmelidir ki, genel ahlâkı korumak demek, belli bir ahlâk anlayı ını korumak ve buna kar ı olan anlayı ları yasaklamak demek de ildir.

Dü ünceler, davranı lar ve anlayı ların, varolan ahlâk kurallarına uygun olup olmadıklarına, hatta bu kuralları de i tirmeyi amaç alıp almadı ına bakılmaksızın korunması zorunludur. Demokrasi ve özgürlük bu demektir.

Bir dü ünürün, bir terbiyecinin ve batta bir politikacının, mevcut ahlâk kurallarını de i tirme çabasını ta ıyan davranı ları, demokratik ÷lkelerde yasaklanamaz. Aslında, üretim ili kilerinin de i mesi sonucu, genel ahlâkın anlamı da de i ecektir. Buna engel olunamaz.

Bugün kadın artık bir üretim unsurudur. Erkekten ayrı, ba ımsız birimdir. Her yıl kadın hakları haftası ya da yılı düzenlemek suretile bunun kavgası da verilmektedir. Cinse! arzuları tahrik ediyor diye, kadını kafes arkasına kapamaya olanak yoktur. E er bu geriye dönük çaba Tanrı a kına, din u runa harcanıyorsa bo unadır.

Tanrı a kına olamaz, çünkü Tanrı insanı çıplak yaratmı tır.

Din u runa olamaz, çünkü, slâmda kadın erkek ili kileri bir bilim dalı olarak özenle i lenmi tir. Örne in, eyh Al mam Abu AbdAllah al Nefsevi'nin «Kokulu Bahçe»si, cinsel ili kilerin yirmi bir biçimini anlatan e itici ve ö retici bir yapıttır.

Ahmet Bin Süleyman'ın « ehvet Gücü ile Gençle me» kitabı, Ömer Halebi'nin kuvvet macunları ile ilgili ara tırması, Muhammet Ali bni Hazm'ın 10.

Yüzyılda yazdı ı ve bir haremin içyüzünü anlatan «Risale»si, MC hükümetinin getirdi i tasarıya göre 20. yüzyılın modern Türkiye'sinde suç sayılacaktır.

ANAYASAYA AYKIRI

Tasarıda ele tiri konusu olan bir hüküm de, gazete ve dergilerin sorumlu müdürleri ile ilgilidir. Biz, ceza yasamızın yürürlükte bulunan 427. maddesindeki, sorumlu müdürlerin cezalandırılması hükmünü Anayasa'nın 33. maddesinde yer alan «ceza sorumlulu u ahsidir» kuralına aykırı oldu u gerekçesi ile de i tirme çabasında bulunurken tasarı ile bu hüküm daha da peki tirilmektedir.

Müstehcen, genel ahlâka aykırı, cinsel arzuları tahrik gibi karma ık deyimlerle suç yaratmak yersizdir. Bugün mevcut olan «müstehcenlik» unsurunun saptanmasında bile yargıçlar, uzman bilim adamları aynı kanıda birle ememektedirler? Bazen birle seler de Yargıtay aynı görüş ü benimsemekte ve kararları bozmaktadır.

imdi, hukuk otoritelerinin, büyük yargıçların bile müstehcenlik konusunda birle emedikleri ¹ bir gerçek iken, bir gazete sorumlu müdüründen bu gibi suçları nitelemesini istemek, ne denli haklı bir davranı tır? Hiç ku kusuz böyle bir anlayı la sorumlu müdüre verilecek mahkûmiyet kararı, kamuoyunda adil olarak kabul görmeyecektir.

Sonuç olarak söylemek gerekirse, cinsel do yumsuzlu un yaygın bulundu u ülkemizde ceza yasalarına a ır cezalar koymakla, mahkemeleri, yasaklama ve toplama kararları almaya zorlamakla genel ahlâk korunmaz. Kadına ekonomik olanaklar

sa lanmadıkça, özgürlüklere konan kısıtlamalar kaldırılmadıkça çaba bo unadır.

Arttırılan cezalar, müstehcen kitapların biraz daha pahalı, seks filimlerinin biraz daha gizli gösterilmesinden ba ka bir i e yaramaz.

Türkiye'de artık bikini mayo ile denize giren kadına bakılmıyor bile..

Bu nedenle MC. hükümetinin hâlâ elli yılların, yüzyılların gerisine gitme çabalarını kınıyoruz.

21.6.976

Cumhuriyet

Russell, « iktidar» adlı yapıtında «... nsano lunun sınırsız isteklerinin ba ında, iktidar ve ün kazanma çabası gelir» der. Bu iste in ne kerte sınırsız oldu unu nitelemek için de «insan, e er olanak bulsa, Tanrı gibi olmak ister» sözlerini kullanır.

Aslında insanı öbür yaratıklardan ayıran nite-liklerden biri belki de en belliba lısı, ba ka insanları yönetme, lider olma içgüdüsüdür. Ne var ki, bir a-rimizin çok yerinde belirtti i gibi «Ki i noksanını bilmek gibi irfan olamaz.» Her politikacının usundan çıkarmaması gereken bir ilkedir bu. Gerçekten, bilgi ve yeteneklerinin sınırını saptayamamı ki iler kendilerine de, yönetmeye çalı tıkları topluma da zararlı olurlar. Nasıl ki, bir canlıya, gereksinmesinden çok besin verildi inde öiürse, bilgi ve yeteneklerini a an biçimde donatıldı ında politikacının da politik ya antısı ölür ya da, toplumun «çirkin politikacı» damgası ile politik alanda bir süre daha a -kın ve kaygılı bocalar durur. Hani, çocuklar vardır, boylarından büyük i yapmak özentisi içindedirler. Örne in, çakma ınızı çakaca ınız zaman hemen atırlırlar, ben çakaca ım, ya da, kapıyı anahtarla açaca ınız sırada, co ku ile elinize sarılırlar, ben aoa

www.cizgiliforum.com
engine1

ca ım diye... oysa ne çakma ı akacak yetenekleri, ne de, kapıyı açacak güçleri vardır. Çakma ı akamaz, kapıyı açamazlar ve her seferinde onu kenara itti iniz halde yine de elinize atılmaktan geri durmazlar. Uslarının ermedi i, yeteneklerinin eri medi i i i yapmak için çocuksu bir çaba içindedirler.

Son yıllarda lkemizde devlet yönetmek giri minde olan, ama, yöneticilik niteliklerinden yoksun bulunan bir takım politikacıları ben, hep bu çocuklara benzetirim. Ulusu yönetmek, devlet i lerini yürütmek özentisi tüm benliklerini sarmı tır. Bir rasanlı olarak bir süre yönetim yetkisini ellerine almı lardır. Ama bir kaç yıl sonunda, belli güçlerin uyarısı ile kenara itilmi lerdir. Ya da, bir seçim sonucu, ba arısızlıkları nedeni ile toplumdaki saygınlıklarını « tibarlarını» yitirmi lerdir. Ama onların çocuksu özentileri süregelmi tir. Çünkü, yüreklerindeki ikti İhtar ve ün tutkusundan ba ka bir niteli i bulunmadan bu ki iler yine de, ocuk örne inde oldu u gibi (ben yapaca ım, ben yürütece im) abası ile ırpınmaktadırlar.

POL T KACI T PLER

Toplumumuzda yeti en politikacıların genellikle, kendi yetenek sınırlarını bilmemeleri dikkat çekicidir. nsanlarımız ya, buyurma, tutkusu ile kor yüreklidir ya da, ki iliksiz ve ezik bir tutum içinde bir liderin kanatları altında ya amlarını sürdürmek e ilimindedirler.

Do ulu toplumlara, özellikle Müslüman lkelelere özgü bu iki insan türünün olu masında kanımca, slâm kültürünün etkisi büyük olmu tur. undan ki, slâm aile yapısında baba, birli in salt hakimidir.

Genellikle baba erki! toplumlarda görüldü ü, gibi, ana ve çocuk, babasının otoritesi altında ki ili ini olu - turma olana ını bulamaz. Bu durumda çocuk baba- sının güçlü otoritesine özenerek ve bir gün bu oto- riteye sanip olaca ını hayal ederek ya ar. Baba aileden göçüp gidince veya kendisi babadan kopup ba ımsız bir aile kurunca, önce aileden ba lamak üzere, babasının güçlü otoritesini yürütmeye koyu- lur. Böylece, bu kerte güçlü otoriteyi kullanma ye- tene i olup olmadı ını dü ünmeden giderek tüm çevresini ve toplumu yönetme gere ini duyar. E er bu ki i meslek olarak politikayı seçmi ise o top- lumun ba ına gelimiyecek yoktur.

nsanlarımızın ba ka bir bölümü ise, babanın e siz otoritesi altında ezilip ki ili ini yitiren u ak la mı ki ilerdir. Bunlar sürekli olarak tüm ya am- ları boyunca bir efin ya da belli bir çevrenin buy- ru u altında ve efin gölgesinde ün kazanmak tut kusundadırlar. Gerçekte bu iki tür insan da toplu- ma zararlıdır. te e er, günümüz Türkiye'sinde sözüne güven duyulan tutarlı lider bunalımı varsa, ve yine e er, bugün politika çevrelerinde güven bu- nalımından söz ediliyorsa bunun temel nedenini, uzun yıllar toplumumuzda geçerli olan slâmi aile düzeni ve Osmanlı devlet yapısında görülen monar- ik ve otokratik yönetim sisteminin, insanların üze- rindeki olumsuz etkisinde aramak gerekir.

Ne var ki, ki iler geçmi in esklmli li inden ve etkisinden kendilerini kurtaramadıkça canlı olmak- tan öte bir varlık sayılmazlar. Hele bu ki i ülke yö- netiminde hak iddia eden bir politikacı ise, o zaman çevresine ve topluma zararlı bir canlı olarak nite- lenir.

Sözlükler politikayı, belli bir amaca varma ya

da ülkeyi yönetmek için tutulan ölçülü yol olarak tanımlarlar. Politikacının da bu ölçülü yolu bulması gereken ki i olaca ı do al oldu una göre, o ki inin önce kendisinin ölçülü ve tutarlı olması zorunludur. O halde, ülke çıkarına ölçülü yolu seçme yetene ini edinememi ya da yetene i oldu u halde ki isel veya belli bir çevrenin çıkarları yararına toplumu mutlulu a götürecek yolları tıkama çabasında olanlar, ba larını iki elleri arasına alıp dü ünmelidirler.

KUL DE L

Dü ünmelidirler, çünkü artık Türkiye bir çiftlik, Türk ulusu çiftlik a asının kulları de ildir. Dü ünmelidirler çünkü, ters tutumda direnenlerin nasıl bir son ile göçüp gittiklerine yakın geçmi te ulusça tanık oldu umuz unutulmamalıdır. Kaldı ki, tutarsız bir politikacının belli denemelerle ba arısız oldu u saptandıktan sonra, o ki inin ülke politikasına ipotek koymu oasına «her eye kar ın ben» demesi de olanaksızdır.

Unutmamalı ki, uzay ça ının toplumlarını yönetmek, bu ça ın ko ullarına göre kendilerini yenileyebilmi , söz ve davranı larında tutarlı, belli bir dünya görü ü edinebilmi politikacılarla olanaklıdır.

Büyük bir hızla de i en sosyal ve ekonomik ko ulların yarattı ı ve giderek biriken ülke sorunlarının çözüm bekledi i bir dönemde, tanınmı kimi politikacıların yaptı ı gibi, gerdan kırıp bir kaç yuvarlak söz etmekle devlet yönetmek olanaksızdır. Gerçek politikacının, belli bir dünya görü ü ı ı ı altında ki isel, veya belli bir çevrenin yararına de il, Hakkın gerekleri ve halkın özlemleri do rultusunda davranı larda bulunan ki i olması gerekir.

22.2.1975 Cumhuriyet

HUKUKSUZ YÖNETİM

Ekonomik, sosyal ya da hukuksal olsun, ne zaman bir ulusal sorunumuza çözüm aransa, ya da, yasal kurumlarımız üzerine bir tartışma açılsa, hemen Almanya'dan, Fransa'dan ya da bilmem hangi ülkeden örnekler alır, oluturacamız kurumlara, bu örneklerden temel taşı yapmaya çalışırız. Böyle bir davranışın bilim alanında sakıncası olmadığı kuşkusuzdur. Ama, ekonomik ve hukuksal kurumları da içine alan toplumsal sorunlarımızın çözümünde, aynı davranış, genellikle ters sonuçlar doğurmaktadır.

1976 parasal yılı bütçesinin Meclislerde görüşülmesi sırasında, özellikle iktidar yanlısı politikacıların, her çıkmaza düğümleri anda, asıl tarihi yanlışlığı olarak niteleyebileceğimiz, bu sakat tutumdan kendilerini kurtaramadıklarını bir kez daha üzülerek gözledik.

Örneğin, yüksek yargı kurumlarının bütçeleri Meclislerde görüşülürken, isimlerinin başında Prof. sözcüğü bulunan bir bölüm politikacının, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'ın aldıkları kararlarla, yürütmeyi çalışamaz hale getirdiklerinden yakınmaları. Batı'dan, özellikle Fransa'dan örnekler vermek suretiyle savlarını kanıtlamak yolunu tutmuşlardır.

Oysa, yukarıda de indi imiz gibi, böyle bir dü-
ünce bizi toplum olarak sürekli yanılıya dü-
mü tür. O kadar ki, bilimsel temele dayalı sol ilke-
yi benimseyenlerin bile, bu dü üncenin tutsa ı ola-
rak yaptıkları uygulamalar, bugüne de in ülkeye ya-
rarlı olamamı tır. Olamamı tır çünkü, u ya da bu
Batılı ülke ile, Türk toplumunun yapısı, tarihi geli-
mi ve sosyal ko ulları çok ba ka ve ayrıdır.

Kralını ve devletini ta 13. yüzyılda hukuka ba -
lı kılmayı ba armı bir ngiltere ile, yargı kurumları-
nın saygınlı ını 18. yüzyılda sa lamı Fransa'yı, bir
bölüm politikacıların, ça dı ı tutum ve davranı ları
yüzünden, halâ hukuk devleti olma kavgasını ver-
mekte olan toplumumuzla kıyaslamak olanaksızdır.

Örne in, Fransa'da Danı tay, yürütmenin i lem
ve kararlarını bizde oldu u gibi, fazla iptal etmiyor-
sa bu, Danı tay'ın idareyi denetlemedi i ya da, yü-
rütmenin kararlarına karı madı ı anlamına gelmez.
Bunun temelinde, Fransa'yı yönetenlerin, politik
e itimini tamamlamı , devlet adamlı ı a ırba lılı ı
ile, vatanda ına güven veren ki iler olması yatar.
Bu nedenle, Fransız vatanda ı, hukuka ba lı oldu-
una inandı ı yöneticilerinin her eylem ve i lemi
aleyhine mahkemeye ba vurmayı dü ünmez.

te e er, Danı tay'ımızın i leri her yı! biraz
daha artıyorsa ve e er, yüksek mahkeme yürütme-
nin kararlarını giderek daha fazla etkiliyorsa, nede-
nini biraz da bu güven duygu'sunda aramalıdır. Biz-
den bir örnekle bu dü üncemizi somutla tıranın.

M.C. hükümetinin, devlet kadrolarında uygula-
dı ı kıyım konusundan olarak. Toprak Reformu
Müste arlı ında da, odacı, oför ve birçok memu

run yeri de i tirilmi tir. Bu arada, ktisadî ve Ticarî limler Akademisi çıkılı ve uzman olarak görev yapan Turhan Cırık adındaki memur vatanda , bir ge- cenin sabahında, ilkokul ö retmeni olarak Milli E itim Bakanlı ı emrine verilmi tir. Cırık, ö retmenlikle bir ilgisi bulunmadı ı halde, «halka hizmetin her türlü sù kutsaldır» co kusu ile Milli E itim Bakanlı- ına ko mu ve hemen görev yerinin bildirilmesini istemi tir. Ne var ki, bu co kunun tadını yüreklerin- de tatmamı olanlar, kadro bulunmadı ı gerekçesi- yle, kendisine görev vermemi lerdir. Turhan Cırık, bu arada bo durmamı , uzmanlık görevinden alınma- sı kararını Danı tay'dan iptal ettirmi tir. Ama hayır. lâhlar kurban istemi lerdir bir kez... Yasa, ya da mahkeme kararı, ırgalamaz onları artık... Turhan Cırık, elinde mahkeme kararı, maa sıız, ödeneksiz ve görevsiz, sokaktadır, sokakta kalacaktır.

imdi, Fransa"dan örnek veren prof. lu sözcü- lerden soralım: Bırakın Fransa, ya da ngiltere'yi Hotanto'dan ya da di Amin'in ülkesinden, bu denli insancıl duygulardan yoksun, Devlet ve hukuk kav ramlarıyla bu denli ba da mayan bir örnek göstere- bilirler mi?

Ama gelin görün ki, bu çarpık ve ça dı ı tutu- mun savunmasını yapan Sayın Demirel, Meclis kür- süsünden «...parasal sonucuna katlanırım, Danı tay kararlarını uygulamayabilirim» diyebilmi tir. Oysa e er, mahkemelerin her kararını para ile de erlen- dirmek, haksız eylem ve i lemlerin yıkıntısını para ile onarmak olanaklı olsa idi, tüm ceza yasalarını yoksullar için yapmak gerekirdi. Bilinmelidir ki, her de eri, para ile ölçülen kafa yapısına sahip ki ilerle

toplumları demokratik Yölcian yönetmeye olanak yoktur.

Aslında, böyle bir tutumun ne denli ilkel olduğunu Demirel'in de bildi i ku kusuzdur. Ne var ki, Hukuka ve Demokrasiye inançsızlı nı açıkça söylemek yüreklili ini gösterememenin sinirlili i kendisini bu duruma dü ürmektedir. Gerçekte, bugünkü M.C. iktidarı ve onun ba ı, demokrasinin do al sonucunu olan devlet gücünün Anayasal kurumlar arasında, dengeli biçimde bölü ümüne tahammül edememekte, yargı erkini ucundan kenarından kemirmek, fırsat buldukça da, temelinden sarsmak suretiyle etkisiz hale getirmek çabasıındadır.

Örne in, 12 mart döneminde. Anayasa"mızı bir yılda iki kez de i tirmek suretiyle olu turulan Askeri dare Mahkemesi aslında, Danı tay'a, Devlet Güvenlik Mahkemeleri de, genel yargıy tahammülsüzlü ün somut örnekleridir. Danı tay kararlarının uygulanmaması da aynı ters dü üncenin ürünüdür.

Bu nedenle, Batılı toplumların yüzyıllar önce olu turdu u demokratik hak ve özgürlükleri, halâ içine sindiremeyen yeteneksiz politikacıların yönetiminde olmak talihsizli inde bulunan ve onlardan kurtulmanın kavgasını veren toplumumuzla, ngilte-re, ya da Fransa'yı kıyaslamanın bir yararı yoktur. Ama bilinmelidir ki, sular ters akıtılamaz. Bu demokrasi sava ında zaferin, hakka ve halka inanmı ların olaca ı kesindir.

13.4.1976 Cumhuriyet

TÜRK YE'DE DE HAK MLER VAR

htiyar Alman de irmencisinin, ak saçlı ba ını kaldırıp, heybetli Kayzere, büyük bir güven duygusu içinde haykırı ı kulaklarımda bir kez daha yankılandı.

Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi hâkimlerinin, bu mahkemelerin kurulu yasasının Anayasa'ya aykırı oldu u kanısına vararak aldıkları karar, otuz yılını adalet da ıtımına harcamı bir hukuk adamı olarak beni duygulandırdı. Sanki, çoktan tarih olmu ak saçlı de irmenciye duyurmak istercesine, tüm gücümle ba ırmak istedim, «Benim ülkemde de hakimler var.»

DGM'Ierin kurulmasını sa lamak amacı ile Anayasa'da yapılmak istenen de i iklik hakkında görüş ve ele tirilerimizi belirtti imiz bir yazımızda, «...Böylece ve belki de, yeni ekonomik ve sosyal olanaklarla donatılmı yeni tip yargıç ve savcılardan oluşan mahkemeler yaratılmaktadır. Böyle bir ayırımın adalet örgütünde büyük huzursuzluk kayna ı olacağı önemsenmese bile, böyle bir tutumun sakıncalı sonuçlar do urmasından korkulmalıdır. Oysa, bugün yürürlükte olan yasalara göre mahkemeler yasa yapmaz. Yasa koyucunun olu turdu u yasaları uy

gulamakia *yükümüdür*. Devlet güvenli inin korunmasında cezaların yetersizli inden ya da, yargılamanın uzamasından yakınıiyorsa, yasa koyucunun, yeni yasalarla gerekli düzeltmeyi yapması her zaman olanaklıdır. Bu yola ba vurulmayıp, isteklere uygun mahkeme kurmaya kalkı mak, isteklere uygun yargı yapmak olur ki, biz bu ülkede bu kerte ters dü ünceye sahip ki inin olamayaca ı inancında, (1) oldu umuzu belirtmi tik. Ne var ki, 12 Mart döneminin egemen güçleri, ummadı ımız ters tutumu benimsediler, Anayasa de i tirildi, DGM"leri kuruldu.

«Ben yaptım oldu» dü üncesinin ürünü olan bu özel mahkemeler, yargı ba ımsızlı ı, do al hâkim ilkelerine ters dü tü ü için toplumda bir türlü kabul görmedi. Üç yıla yakla an uygulama da, sürüp giden ele tiri ve tepkilerin haklılı nı kanıtladı. Aslında, hukuka ters dü en yasaların yürütülmesine olanak yoktu. Ve aslında, Türkiye'de hâkimler oldu u unutulmu tu.

te, Diyarbakır DGM hâkimleri, varlıkları ile olu turdukları mahkemenin Anayasa'ya aykırı oldu una karar vermek suretiyle bu gerçekleri bir kez daha belgelediler.

Gerçekten, Anayasamızın 7. maddesine göre, «Yargı yetkisi Türk Milleti adına ba ımsız mahkemelerce yürütülür.» Oysa, 1773 sayılı yasa gere i DGM'leri, bir siyasî partinin üyelerinden olu an yürütme organı tarafından seçilen asker slvil yargıçlardan olu turulmaktadır. Böyle bir olu um Anayasamızın benimsedi i 'kuvvetler ayrılı ı ve mahkeme ba ımsızlı ı ilkelerine ters dü mekte ve DGM'lerini,

(1) — Cumhuriyet. 6.10.1972 «Anayasa de i ikli i»

www.cizgiliforum.com
engine1

bir özel mahkeme niteli ine sokmaktadır. Bu öze-lik, bir bölüm yargıçlarda giderek meslekî yabancı- la maya varan tutum ve davranı lara neden olmak- tadır. Örne in, sa duyusu ve hukuka ba lı tutumu- nu yıllardır saygı ile kar ıladı ımız bir yargıcın, DGM 'ne atandıktan sonra tümnden de i ik bir tutum içi- ne girdi ine, büyük iç ezikli i ile tanık olmu uzdur. Aynı yargıç, görmekte oldu u bir davada, sanıklara kar ı, «Eylem yamamı olsaydınız buraya getiril- mezdiniz... Ben kanun manun dinlemem» diyebilmi - tir. Oysa do al mahkemelerde hiç bir yargıcın bu biçim bir davranı ta bulunmasına olanak yoktur. undan ki, böyle bir davranı , yasal deyimle, « hıası reydir» ve en kutsal sayılan savunma hakkını kökün- den yıkan yasa dı ı bir tutumdur.

Görüldü ü gibi, yürütme organının istemi (ira- desi) ile o göreve getirilmi olmanın psikolojik et- kisi ve hemen yanıba ındaki askeri üniformanın ya- rattı ı ortamda hâkimler mesleklerine yabancıla - makta, hukuksal niteliklerini yitirmektedirler.

Bilindi i gibi, DGM"lerinin kurulması 12 Mart muhtırası ile ba layan antidemokratik dönemde, Anayasa'nın 136. maddesinde yapılan de i iklikle sa lanmı tı. De i iklik önerisinin gerekçesinde, «... do rudan do ruya devlet güvenli ini ilgilendiren suçların kavu turulmasında ve yargılanmasında, ge- rek ceza müessiriyetini arttırmak için SÜRATL yar- gılamayı sa lamak ve gerekse özellik arzeden bu suçların HT SASLA MI MAHKEMELERDE görülm-mesini mümkün kılmak için (Devlet Güvenlik Mahke- meleri) kurulmasında fayda görülmü tür.» gere i belirtildikten sonra, fıkra gerekçesinde de «... Ana- yasa'nın teminatı altında bulunan SAVUNMA HAK

KINI ZEDELEM YECEK biçimde süratli yargılamayı sa layıcı hükümler...» den söz edilmi tir.

Görüldü ü gibi, DGM'lerin kurulmasının ya-
sal gerekçesi, yargılamada sürat sa lanması ve da-
vaların ihtisasla mı mahkemelerde görölmesin-
den ibarettir. Bu iki ko ul yerine getirilirken de, sa-
vunma hakkının zedelenmemesine özen gösterile-
cektir.

Ne var ki, DGM'lerinin üç yıla yakla an uygu-
lamasında, istenilen sürat sa lanamamı , mahke-
melerin kurulması ile ba layan bir bölüm davaların
' uğüne dek sürdü ü görölmü tür. Bundan ba ka,
akimlerin mesleki yabancıla ması sonucu, yukar-
da örneklerle belirtti imiz biçimde sanıkların savun-
a hakları da zedelenmi tir.

Gerek Anayasa'nın 136. maddesinin de i tirme
"nerisinde, gerekse önerinin Millet Meclisindeki
görü ülmesi sırasında bu mahkemelerin kurulma-
lına ba kaca bir gerekçe gösterilmemi tir.

Aslında sürat, adalet da ıtımında ilk ve temel
ö edir. Usul yasalarında yapılacak de i ikliklerle
bunu sa lamak olanaklıdır. htisasla ma sorunu ise,
varolan adalet örgütünde, kaçakçılık ve ticaret
mahkemeleri gibi, görev bölümü yapmak yolu ile
devlet güvenli ini ilgilendiren suçlara bakabilecek
mahkemeler kurularak çözümlenebilir. Bu yola ba
vurmayıp, do al yargı örgütünden koparılmı özel
usullerle mahkeme olu turmanın ba ka bir nedeni
olmak gerekir.

Anayasa'nın DGM'lerinin kurulması ile ilgili 136.
maddesini de i tiren 1699 sayılı yasa gerekçesinde
her nedense, DGM hâkim ve savcılarının, siyasi ku-
rulu olan yürütme organı tarafından seçilmesi ve

askerlerin de bu mahkemelere hâkim ve savcı olarak atanmasının gerekçesi gösterilmemi tir. Ne yasa önerisinde, ne de Anayasa Komisyonu raporunda bu konuya de iren tek bir sözcük yoktur. Bu da gösteriyor ki, DGM"lerinin kurulu unun saklı ama gerçek nedeni yürütmenin Anayasa Mahkemesi kararlarına tepki göstermek, Danı tay kararlarını uygulamamak suretiyle zaman zaman aç ı a vurulan, ba ımsız yargıya tahammülsüzlü ü ve güvensizli-
dir.

Bu nedenlerle DGM'lerinin Anayasa'ya aykırı bulundu una dair, Adana ve Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi kararları, kamuoyunun da deste-
ini kazanm ı olarak, yargının ilgili kurulu lara, hukuk devleti olma uyar ı ıdır.

Demokrasiye aykırı bir ara rejimin zorlaması ile olu turulan bu özel mahkemeler kaldırılmalı, en zor ekonomik ve sosyal ko ullar altında, 50 yıldır devletin güvenli ini korumayı ba arm ı do al adalet örgütüne bundan sonra da güvenilmelidir.

Cumhuriyet: 7.11.975 •

PART LER VE L DER BUNALIMI

Vatanda lar olarak aylardır, A. Rodin'in Dü ü-
nen Adam'ına benzerlik. Hükümet kurmakla görev-
lendirilen her ki inin sonuçsuz kalan giri iminden
sonra elimizi çenemize koyup dü ünüyoruz: imdi
ne olacak?

Gerçekten, Ekim 1973 seçimlerinden bu yana,
yedi aylık bir süre ayrık tutulursa, ülkemizin gittikçe
artan bir bunalıma sürüklendi i üzüntü ile gözlen-
mektedir. Yedi aylık süreyi ayrık tutmamızın nede-
ni, bu süre içinde sadece bir bunalımdan sözede-
memi olmasıdır. Yoksa, tarihi yanlışlığın düzeltil-
mesi gerekçesi ile olu turulan koalisyonun, kendi
varlı ının bir tarihi yanlışlığı oldu u görülmü tür.

Aslında, ülkemizde uzun bir süreyi içine aian
geni kapsamlı bir bunalım vardır ve bu bunalımın
ba langıcı, demokrasi uygulamasına geçti imiz
1945'lere kadar uzanır. 27 Mayıs Devrimi, 12 Mart
olayı, bu uzun süreli bunalımın patlama noktalarıdır.
Ne var ki, her patlamadan sonra yapılan onarımda,
ça ımızın gereklerine uygun temeller atılmamı , ya
da noksan malzeme kullanılmı oldu undan 25 yıl-
dır bunalımdan kurtulma olana ı bulunamamı tır.

Dünya kamuoyunda, ekonomik kalkınmasını tamamlayamamı ülkelerin az geli mi , ya da, geri kalmı olarak tanımlandı ı, ve üzüler ek belirtmek gerekirse, bizim de toplum olarak bu niteli i kabul lendi imiz acı bir gerçektir.

Politik ve sosyal olayların temelinde ekonomik il i kiler yatt ı na göre, az geli mi lik niteli inin, toplumun sosyal, kültürel ve siyasal tüm alanlarını içine alması do aldır. te kanımızca, günümüze dek süregelen bunalımın temel nedeni bu az geli mi likte yatmaktadır. Daha açık bir deyi le, az geli mi ülkelerin siyasi liderleri ve onların simgeledi i partiler ve onların efleri bu nitelikte olunca, demokrasın/n de az geli mi lik a amasında bulunması kaçınılmaz bir sonuçtur.

Gerçekten, T P ve 1971 yılından sonraki CHP'yî ayırık tutarsak, bu güne kadar gelmi geçmi tüm siyasi partilerin programları arasında temelde bir ayrılık yoktur. çisinden, i verenine, ırgatından toprak a asına, mahalle bakkalından büyük tüccarına kadar, farklı kesimler arasındaki çıkar çeli kilerine bakılmaksızın, bütün insanlara, dünya'da ne kadar iyilik varsa vadedilmi tir. Hatta e er, dünya'da mutlu olmak olana ını elde edemezlerse, Cennette, tüm mutlulukların kendilerini bekledi i, aç ve çıplak insanlara çekinmeden söylenmi tir.

Siyasi partilerimizin programları, tutum ve davranı ları bu denli benzerlik göstermesine kar ın, aylardır süregelen bunalımı gidermek için ortak bir hükümet kurmak yoluna gidilmez. Ne liderlerinde ne de partilerinde belli bir dünya görü ü olmad ın

dan, kar ılıklı ili kilerinde sorunlara, fikir aç ısından de il, ki isel kırgınlık veya dostluk duygularını dayanak yaparak bakmaktadırlar. Dört yılda bir sandıktan çıkmayı demokrasi sayıp, kamuoyu baskılarına kulak vermemektedirler. Örne in bir süre önce, bir siyasi partimizin akacı ba kanı Meclis kürsüsünden «...Millet seçim istiyor diyorsunuz, halbuki bana bu güne kadar bir tek ki i seçim istiyoruz demedi» diyebilmi tir.

AZ GEL M DEMOKRAS

Oysa %45'i okur yazar olmayan, büyük bir bölümü ekonomik güçsüzlü ü nedeni ile haberle me araç ve gereçlerine sahip bulunmayan toplumumuzda, kamuoyu, sokakta, kentte ve köyde tek tek kilerden olu maz. Ancak, sendikalar, barolar, odalar gibi örgütlenmi topluluklarla, basın, üniversite gibi bilinçli kurumların sesidir kamuoyunu olu turan. Bu örgüt ve kurumların, aylardır yaptıkları erken seçim önerileri kamuoyu baskısı sayılmaz ve sayın liderlerimizi etkilemez!.

Siyasî partilerimiz ve onların liderleri böyle olunca, bunun do al sonucu demokrasimizin de az geli mi oldu unu söylemi tik.

Gerçekten demokrasi özgürlükler düzenidir. Özellikle, demokrasinin vazgeçilmez ö eleri olan siyasî parti kurma özgürlü ü türlü yollarla engelleniyorsa, varolan siyasî parti liderleri, sol dü ünçeye kar ı sava ilân ediyorsa, özel yeti tirilmi saldırı birliklerinin yasa d ı ı davran ı ları engellenemiyorsa, o ülkede demokrasinin tüm kuralları ile i ledi i savunulamaz. te bu nedenledir ki, demokrasimiz azge

li mi tir, ya da. daha do rusu, geri bırakılmı tır. Çünkü aslında, demokrasinin vazgeçilmez ö esi olan siyasî partiler, toplumun belli kesimlerine seslenen, belli bir fikir eksenı etrafında kümele mi kilerden olu an topluluklardır. Bizde oldu u gibi, eflerinin ki isel niteliklerine, çıkarını korudukları bir avuç mutlu azınlı ın parasal güçlerine dayalı siyasî partilerle demokrasi uygulaması yapıldı ı süreçte ülkenin bunalımdan bunalıma sürüklenmesi kaçınılmazdır.

Belki, önümüzdeki günlerde sa da bulunan partilerin birle erek sola kar ı bir cephe kurma ve bir koalisyon hükümeti olu turma olasılı ı gerçekleşecektir. Ne var ki, bu olasılı ın eyleme dönü mesi halinde, yeni ve belki de daha yo un bir bunalımla kar ıla aca ımız kaçınılmazdır. undan ki, böyle bir tutum toplumun isteklerine ters dü mek demektir. Sosyal uyanı ın gerisinde kalmı siyasî, partilerden olu an, sol'a, sosyal güçlere sava açmay amaçlayan bir hükümetin uzun ömürlü olamayaca ı nı kestirmek kehanet de ildir.

Demokratik soi bir düzenin özlemini halk kitlelerine tattıran, bu özlemi gidermek için ulusun hakemli ini isteyen Sayın Ecevit'e her gitti i yerde gösterilen co kulu ilgi, bu savımızın açık kanıtıdır.

Bu nedenle, öteki siyasî parti ve liderleri, halkın sesini dinler, kamuoyuna biraz de er verirlerse, tek çıkar yolun, eskimi politikacıları yenilemeyi sa layacak, taze co kulu güçlerle Parlamentoyu yeniden olu turacak bir erken seçime evet demeleri gereklidir. Bunalımdan kurtulmanın tek çıkar yolu budur.

Ne var ki, bizim az geli mi ülkenin, az geli - mi siyasî parti liderleri, anlamsız da olsa, en uzun konu anın en bilgiç, en çok ba ırının en güçlü politikacı olaca ı sanısı içinde, demeç üstüne demeç vermekte ve böylece balkın gözünde güldürü konusu olmaktan öte bir i e yaramamaktadırlar. Bu nedenle aylardır ülkeyi zor durumlarda bırakan bunalım, kanımca, lider bunalımıdır.

Cumhuriyet: 1975

KOALİSYONLAR VE CHP

Eski Koalisyonlar

Bilindi i gibi, 14 Ekim seçimleri Türkiye'de hiç bir siyasi partinin tek başına iktidar olmasına olanak tanımamıştır. Bu duruma göre, ülkeyi, birle en siyasî partiler anlamına gelen koalisyon hükümetleriyle yönetmek zorunlu bulunmaktadır. Demokratik ilkelerin temel tuttu u, siyasî e itimlerini olgun la tırmı yöneticileri bulunan Batılı uygar ülkelerde koalisyon hükümetleri do al bir olgudur.

Demokrasi uygulaması 25 yılı doldurmamı bulunan ülkemizde ise, koalisyon, itibar görmeyen sarkıncalı bir yönetim ekli olarak kabul edilmekte, topluma yarar sa layaca ı ku kulu görülmektedir.

Gerçekten, 1961-1965 yılları arasında dört kez denenen, bazı güçlerin deste i ile yürütülen koalisyon hükümetlerinin yetersiz ve ba arısız uygulamaları bu ku kunun yerle mesine neden olmu tur.

Anımsanaca ı gibi, 1961 genel seçimlerinde 173 milletvekili ile Millet Meclisi'ne gelen CHP'nin tek başına hükümet kurma a yeter ço unlu u yoktu. AP de 158 milletvekili ile temsil edildi inden hükümet kurmada bir koalisyon olu turmak zorunlu

www.cizgiliforum.com
engine1

bulunuyordu. Bu nedenle, zamanın Cumhurba kanı Gürsel, Meclis'te en çok üyesi bulunan CHP' nin Genel Ba kanı nönü'yü hükümet kurmakla görevlendirdi. nönü'nün ba kanlı ında 20 ubat 1962 gününde CHP ve AP'den olu an bir koalisyon hükümeti kuruldu. Ne var ki, siyasî parti yöneticilerinin siyasî olgunluklarının yetersizli i, ülke çıkarlarından çok ki isel ve parti çıkarlarını ön plana almaları yüzünden birinci koalisyon 3 ay 2 gün gibi kısa bir süre sonra nönü'nün istifası ile da ıldı.

26 Haziran 1962 tarihinde yine nönü'nün ba kanlı ında; CHP, YTP, CKMP'den olu an 2. koalisyon hükümeti kuruldu. 20 Aralık 1963 tarihine kadar süren bu ortaklık da, politika tarihinde ender rastlanan, belki ilk örne ini gene bizim politikacıların verdi i bir olayla son buldu. Hükümet Ba kanı nönü, yurt dı ında ülkeyi temsilen bulunurken, Ba bakan yardımcısı ve vekili olan ki i istifa etti. Siyasî tarihinde, « nönü koalisyonları» olarak anılan dönemin 3. ortak hükümeti de yine Sayın nönü Ba kanlı ında kuruldu. nönü, daha önce verdi i bir söz e ba lı kalarak, bütçe görü meleri sonunda, bütçeye verilen 225 olumlu oyu yeterli görmeyerek bunu bir güvensizlik oyu kabul edip 25 ubat 1965 tarihinde Ba bakanlıktan çekildi.

Koalisyonlar döneminin son kabinesi, ba ımsız üye Suat Hayri Ürgüplü tarafından kuruldu ve 1965 seçimlerine kadar sürdü.

STEKLER N ALTINDAK

Görüldü ü gibi, o dönemdeki partilerin ilke ve programları arasında a ır ı fark bulunmamasına ve

hükümet kurma ve sürdürmede, zinde güçlerin desteğine olmasına karşın, 3 yıl 8 aylık bir süre içinde 4 kez koalisyon hükümetleri kurulmuş ve CHP'nin çabaları dışında, elle tutulur bir yarar sağlamadan geçmiştir. Bugün kendisini yenilediği savında bulunan ve gerçekten 1969 ve 1973 seçim bildirgeleri ile bu iddiayı doğrulayan yeni CHP'nin ortanın solu ve düzen dediği ilkelerine ters düşen, öbür partilerle bir koalisyon ortaklığı oluşturmamasından yarar beklemek olanaksızdır.

Gerçi, büyük sermaye çevreleri ve bir başka bölüm güçler, bir CHP - AP koalisyonunu, arzuladıklarını türlü araçlarla duyurmaktadırlar. Ülkenin hükümete kalmaması, demokratik rejimin sağlığı için, güçlü bir yürütme organının oluşturulması gibi gerekçelerle böyle bir koalisyona zorunluk bulunduğunu iddia etmektedir. Ne var ki, bu isteklerin altında, ne güçlü bir hükümet, ne sağlıklı bir demokratik düzen gerçeği bulunmaktadır. Aslında amaç, yeni CHP'yi halkçı çizgisinden saptırmak bir avuç mutlu azınlığın mutluluğunu bir süre daha sürdürmektir.

Gerçekten, bir CHP - AP, ya da öbür sağ partilerden bir veya birkaçı ile oluşturulacak koalisyon hükümetlerinde, CHP'nin halk yararına olan birçok vaatlerini yerine getirmesine özellikle, düzen dediği ilkesini uygulamasına olanak bulunmayacaktır. O halde, sermaye çevrelerinin arzuladıkları böyle bir koalisyon, demokratik sol ilkesini benimsemiş CHP için, kendini yıpratıcı, dayandırmazlık halk kesiminde itibar sarsıcı bir davranış olmaktan öte anlam taşımayacaktır. Oluşturulduğu takdirde, bir süre yürütülecek olan bu tertiple CHP'nin yeni bir seçimde

oy kaybedece i dü ünölmekte, i te aslında bu nedenle böyle bir ortaklık sermaye çevrelerince iddetle istenmektedir.

SEÇ M YOLU

Denebilir ki, iktidar olmadıkça CHP'nin, sözü geçen vaatlerini uygulamasına gerçekten olanak yoktur, ya da pek azdır. Böylece eski hamam eski tas, düzen yürüyecektir. Bu sav do rudur. Do rudur ama toplumumuzun büyük bir kesiminin oyları böyle bir sonucu zorunlu kılmı tır. O halde, bir süre daha ulusun büyük kesiminin kendi çıkarının bilincine varmasına, ba ka bir deyimle, CHP'yi iktidara getirmesine kadar bu düzen böyle sürecektir.

Bu nedenle 14 Ekim seçimleri sonucu iki alternatiften birinin seçilmesine zorunluk vardır.

1 — CHP dı ında kalan ve sa partilerden oluşan bir koalisyon hükümeti ile ülkeyi yönetmek ve CHP'nin tutarlı ve yapıcı muhalefet görevini yürütmek.

2 — Buna olanak bulunmadı ı takdirde, parlamentonun verece i bir kararla erken seçimlere giderek bugünkü çıkmazın, ulusun hakemli i ile çözülmeline olanak sa lamaktır.

Cumhuriyet: 20.11.1973

YÖNETİMDE ERDEM

Kişisel yeteneksizlikleri yüzünden yanlışya düşen insanların; yanlışlarını kabul etmeleri, özellikle büyük toplumlarda; hemen hemen olanaksızdır. Ve eğer ki iler bir kurul ya da kuruluşa ve hele eğer, bir iktidarın başlısı iseler, her türlü yanlışından soyutlanmı insanüstü bir yaratık olmaları demektir. Yönetmekte olduğu örgütün elle tutulur başarısızlıklarının sorumlusu, başkalarının davranış ya da, yasa ve kurumlardır.

Oysa, airin dediği gibi; «kişinin noksanını bilmek kadar irfan olamaz» Gerçekten, noksanını kabul etmek, erdemli kişilere özgü bir niteliktir.

Ne var ki, toplumumuzda, noksanı olan yöneticilerin çokluğuna karşılık; noksanını kabul eden kişilere pek az rastlanmaktadır. Hani bu hale bakıp da, Bernard Shavv'ın «Jeanne d'Arc neden yakıldı?» sorusuna verdiği «Çünkü Dünya artık erdemlileri istemiyor.» yanıtına inanması geliyor insanın...

MC, iktidarının başlı sayın Demirel'in, kanlı örenci olayları üzerine başına yaptı açıklamayı okuyunca bunları düündüm bir kez daha....

Sayın Başbakanın, başına yansıyan sözlerinden örendi imize göre, kanlı olayların nedeni 1974 af

yasası ile Anayasa Mahkemesinin, bazı yasaları iptal etmesi' imi .

Oysa, 1961 Anayasasının daha geni özgürlükler tanıyan hükümleri yürürlükte oldu u günlerde, bu toplum, dört yıl süre, nönü koalisyonları ile yönetilmi , ama tek bir ö rencinin burnu konamamı tır. Yasalarda ve kurumlarda hiç bir de i iklik olmadı ı halde, yedi ay a an bir süre, sayın Ecevit'in ba kanı bulundu u hükümet yönetimde kalmı , sayın Demirel'in yakındı ı af yasası bu dönemde yürürlü e konmu , komünist ve anar ist olarak nitelenen genç insanlar bu dönemde serbest bırakılmı lardır. Ama, de il, ölüm veya yaralama, bir tek boykot ya da i gal olayı olgulanmamı tır.

Kaldı ki, af yasası ile serbest bırakılan gençlerin ço unlu u solcu olarak nitelenen kimselerdir. Oysa Demirel'in Ba kanı bulundu u MC hükümetinin iktidarı ile ba layan kanlı olaylarda ö len ya da yaralananların tümüne yakın bir ço unlu u solcudur.

Yakılan, yırtılan sol ö retiyi içeren kitaplar, yıkılan, dökülen, solcu bilinen ki ilerin i yerleridir. Oysa, solcuların, kendi kalesine gol atacak kadar a kın olmadıkları herkesçe bilinmektedir. Kendisini yiyen bir topluluk ise bu güne dek görülmemi tir..

Hata ve çaresizli ini kabul etmek erdemlili ini gösteremeyen Sayın Demirel, suçlu arama telâ ı içinde Anayasal kurulu lara saldırmakta, parlamentonun çıkardı ı yasaları kötülemektedir. Ba ka bir deyimle, sayın Demirel'in demokrasiye. Anayasal kurumların görev ve yetkilerine tahammülü yoktur. Ne var ki, pn be yıldır Anayasamızın getirdi i özgürlüklerin tadını almı halkımızın da, bu denli çar

pik dü ünceye sahip yöneticilere tahammülü yoktur.

B. Russel, « nsano lunun sınır tanımayan isteklerinin ba ında an kazanma vardır. an kazanmanın en kolay yolu da iktidar olmaktır» der.

Ama e er, bir ÷lkede kendini koruma olana ından yoksun genç kızlar kur unlanıyorsa, sokaklar ve üniversite bahçeleri her gün bir gence mezar oluyorsa, mesken dokunulmazlı ının verdi i güvence içinde sı ındı ı evinde bile insanlar habersizce öldürölüyorsa, ve iktidar olanlar tüm bu olayları önleme yetene inden yoksun ya da belli bir amaç u runa susuyorlarsa, ku kusuz böyle bir iktidarı kullananların anından söz edilemez. Ve hele e er, iktidar yakınlarının parasal durumları, birden gelir dilimlerinin tavanına sığı rıyor ve bu hal kamuoyunda ku kulu tartı malara neden oluyorsa, en yetkili yöneticiler, adam öldürmenin vatanseverlik, oldu unu yürekleri sızlamadan söyleyebiliyorsa, böyle bir iktidarı ve onu kullanan ki ileri nitelemek için sözcük bulmak zorla ır.

Bozulan toplum düzeninin, anar ının, kanlı olayların sorumluları somut kanıtlarla saptanmı tır artık. Baroların meslek kurulu larının bildirilerine kulak vermek gerek.

Tarafsız basında yer alan aydınların sesini dinlemek, direnen i çinin davranı ını izlemek gerek. Toplum tüm kesimleri, kurum ve kurulu ları ile yöneticilerin beceriksizliklerini sergiliyor. Yöneticilerini bu denli suçlayan ve yöneticileri bu denli vurdum duymaz olan bir toplum daha belki bugüne dek gösterilemez insanlık tarihinde...

Görüldü ü gibi, Anayasal kurulu ları, bir bölüm yasaları suçlamak gülünç olmaktan öte bir anlam ta ı mıyor. Yirminci yüzyılın son çeyre ini ya ad ımız gücü, Anayasal kurulu lar arasında dengeli biçimde bölünecektir ku kusuz.

Toplumları demokratik kurul ve kurumlarla yönetmek zordur.

Bu zorlu u yenebilecek güçte olmayan yöneticiler demokrasiyi de il, kendilerini de i tirmelidirler. Bu nedenle, bu güce sahip olmadı ı geçmi i ile kanıtlanan sayın Demirel'in rahatça yapabilece i bir tek davranı kalmı tır: Politik defterini hata ve se-vapları ile kapatıp bir kenara çekilmek... Ülke içinde, kendisi için de en çıkar yol budur.

B. Shavv'ın dünyası belki erdemlileri istemiyordu ama, bizim toplumumuzun erdemli yöneticilere çok gereksinmesi var.

Cumhuriyet: 17.2.976

TOPLUMSAL BİR YARA : RÜ VET

Devlet dairesine i i dü en vatanda ın haklı olarak yüre ini delen, haksız yere cüzdanını bölen toplumsal bir yaradır rü vet. Kısaca, bir i i yaptırmak ya da yaptırmamak için, görevli memura mal veya para olarak sa lanan çıkar ekinde tanımlayabiliriz rü veti. Türk ceza yasası, 211'den 227. maddesine kadar rü vet almayı, 10 yıla varan a ır hapis cezası ile cezalandırılmış tır. Bu denli a ır cezaya kar ın rü vet, giderek artmakta ve rü vet olaylarına oranla, ceza giyen hükümlü sayısı a ılacak kerte dü ük bu[^] lunmaktadır. Bu çeli kinin nedeni, rü vet verenin de cezalandırılmasından çok, rü vet kar ılı ı, yasa dı ı i inin görülmü olmasından memnun kalan ki inin yakınmada bulunmamasıdır. Bundan ba ka, her olayın niteli i, sanıkların sosyal ve ekonomik durumlarının de erlendirilmesinde yargıçların takdir yetkisinden yoksun bulunmaları, yasaların kuru maddeleri içinde ba lı olmaları da bir etken olarak dü ünülebilir. Biz, rü vet suçunu önleme bakımından yargı organlarının uygulamadaki tutumlarını ba ka bir yazımızda ele tirmek üzere burada, rü veti toplumsal açıdan inceleyece iz.

ÜÇ SORUMLU

Bilindi i gibi, rü vetten ne zaman yakınılrsa, hemen ve yalnızca memur suçlanır. Oysa, soruna derinli ine bakıldı nda, en az .memur kadar ,beiki de ondan çok, iki suçlunun daha bulundu u görülecektir. Ba ka bir deyimle rü vet eyleminin olu masında giderek do al bir olay gibi kabul edilmesinde üç sorumlu vardır: Bunları, devlet rü vetçi memur ve toplum olarak sayabiliriz.

a) Devlet sorumludur. undan ki, çalı tırdı ı memuruna en az geçim olanaklarını sa layacak kadar para vermez, ama ona, en büyük sorumlulukları yüklemekte sakınca görmez. Meslek ya antımızdan bir örnekle savımızı açıklayalım:

Bir kaç yıl önce bir ilçede. C. Savcısı olarak görevli iken, elli lira rü vet almaktan sanık bir küçük memuru sorguya çekmi tik. Sanı ın maa ı olarak ayda eline 780 lira geçti ini, ilkokulda bulunan üç çocuklu bir aile babası oldu unu, 375 lira ev kirası ödedi ini, e inin veremden hasta bulundu unu saptadık. Bu zavallı ki iyi cezalandırmak adalet de ildi ama, ceza yasamız en az üç yıl a ır hapis cezası ile cezalandırmayı öngörüyordu. Ve Türkiye'de yargıçlar, ne kerte insancıl olsalar da, yasa maddeleriyle ba lı idiler. Bu nedenle yüreklerimiz sızlayarak, gözlerimiz ya ararak mahkûmiyet kararı verdik.

Denebilir ki, devletimizin parasal olanakları memuruna daha fazla ücret ödemeye yeterli de ildir. Bu, aslında gerçek dı ı bir savdır. undan ki, ülkemizde bir telefon konu ması ile günde binler, yüzbinler kazanan (E er gerçek kazançsa) mutlu ki ileri

www.cizgiliforum.com
engine1

miz vardır. Daha geçenlerde basında yer alan bir habere göre, sayın Ba bakanımız, bir memur maa ına yakın miktar parayı garsona bah i olarak bıraka bilmi tir. Bu nedenle, âdil bir gelir da ılımı ve insan cıl sosyal bir düzen sa lanmadıkça bu çeli ik durum sürüp gidecektir.

b) Rü vetçi memur sorumludur: Gerçekten, tüm memur vatanda lar, yukarda örne ini verdi imiz ki i gibi parasal olanakları dar ve sınırlı de ildir. dare Kurulu üyelikleri ve ba ka yan gelirlerle, ayda 5 10 bin liranın üstünde para alan. Devlet araç ve gereç lerinden parasız yararlanan, sembolik kiralarla lüks lojmanlarda oturan memurların da rü vet aldı ı, ço u kez tanık oldu umuz bir gerçektir.

Yine meslek ya antımızdan bir örnekle görü ü müzü somutla tıralım:

Aylık geliri 5000 liranın üstünde olan, yüksek ö renim görmü bir görevliyi, fakir bir vatanda tan on lira rü vet aldı ı iddiası ile yargılamı tık. Sanı n eylemi, tüm yasal ko ulları ile rü vet suçunu olu turuyordu. Ne var ki, belli bir e itimden geç mi , toplumda saygılı bir yeri olması gereken kim senin, fakir bir vatanda tan, yasa dı ı bir i lem için 10 lira gibi dü ük bir çıkar sa layacak kadar a a lık bir davranı ta bulunaca ını usumuz kabul et medi. Bu inancın etkisiyle, yasaya kar ın, anılan ki i yi serbest bıraktık. Oysa soru turmayı derinle tir di imizde, a ırarak gördük ki, bu ki i her gün 80 100 vatanda tan 10'ar lira rü vet alırmı . te bu ve ben zeri olaylarda rü vetçi memurun sorumlu oldu u ku kusuzdur.

c) Toplum sorumludur: undan ki, ço u kez rü vet alıp yasaya aykırı bir i i yapmayı sa layan vatanda , durumdan memnundur. O kadar ki, rü - vetçi memurdan söz ederken «... gören adam, haiden anlayan ki i» gibi sözlerle hakkında övgüde bile bulunur. Buna kar ı, yasalara gerçekten saygılı, çıkar kar ılı ı i yapmayan memur söz konusu oldu unda «... Ne kokar ne bula ır, u kadar teklif ettik adam nuh diyor peygamber demiyor» kınamaları ile dürüst memur yerilir. Böylece rü vet, kamuoyunda giderek do al bir eylem, onu kabul eden memur saygıde er ki i haline gelir.

Görüldü ü gibi, toplumsal bir yara olan ve giderek kanserle meye yüz tutan rü vetin olu masında, toplum olarak sorumlulu umuz büyüktür. Yukarda açıklanan nedenlerle, memurlarımızın, önce insanca ya amalarını sa layacak kadar maddî olanaklara kavu turulması, sonra, yeniden düzenlenecek yasalarla, toplumsal nitelikleri, bilimsel yetenekleri titizlikle saptanarak sorumluluk duygusu olan, halkla yararlı i yapacak ki ilerin seçilmesi sa lanmalıdır.

Gerçi rü vet, bozuk düzenin sadece bir halkasıdır. Gerçekte sorun, çok yönlüdür. Bozuk düzenin tüm halkalarının yeniden ele alınması gereklidir. Ne var ki, bir yerinden ba lamalı artık. Pırıl pırıl halkalarla yeni bir düzen zinciri olu turulmalıdır. Yasasızlar ülkesi haline gelmek istemiyorsak soruna ivedilikle e ilmek zorundayız.

Cumhuriyet: 28.8.973

HUKUK BUNALIMI

Bunalımın bu türünü okurlarım belki de ilk kez duymaktadırlar. Ekonomik bunalım, rejim bunalımı gibi olaylara sık sık tanık olmu , acısını çekmi iz dir de, hukuk alanında bir bunalımdan pek söz edilmemi tir. Hemen belirtelim ki, biz burada hukuk bunalımı deyimi ile, bak ve adalete olan güven ve saygının sarsılmasını, hukukun kutsal niteli ine gölge dü ürülmesini amaçlıyoruz. Soruna bu açıdan baktı ımızda, üzüler ek söylemek gerekir ki, ölkemizde, ivedilikle üzerine e ilinmesi gereken bir hukuksal bunalım vardır.

Gerçekten son günlerde basın ve TRT'den izledi imiz olaylar, bize bu izlenimi vermektedir. Örneğin, stanbul Millî Güvenlik Mahkemesi sayın başkan, bir sanı ı 36 yıl özgürlü ü ba layıcı ceza ile cezalandırırken, yüre inin sızladı ını söylemek zorunda kalmı tır. Ba ka bir yargı görevlisi, stanbul Sıkıyönetim Mahkemesi Savcısı, yargı görevini yaparken, daha yerinde bir deyimle, adalet da ıtırken, sırtını sıvazlayanların imdi kendisini yalnız bıraktıklarından yakınmı ve kendisinin de içinde bulundu u yargı örgütünün en yüksek yerindeki büyük yar

gıçlara yersiz saldırılarda bulunmaktan kendi alama-
mı tır.

Dü ündürücü ba ka bir örnek de, 26 eylül 1974
günü televizyondan izledi imiz Askerî Yargıtay kinci
Dairesinin bir bozma kararıdır. Yüksek Mahkeme bu
kararında, Ankara 1 No. lu Sıkıyönetim Mahkemesi-
nin, bir bölüm sanıklar hakkında verme oldu u sü-
resiz özgürlü ü ba layıcı mahkûmiyet kararını te-
melden bozuyor ve o güne dek tutuklu bulunan sa-
nikları serbest bırakıyordu. Biz dava ile ilgili olmadı-
ımız halde görüntüyü izlerken, Türkiye'de yargıçlar
var .gururu ile göz ya larımızı tutamadık. Gerçek-
ten, tüm ya amını tüketece i ta duvarlar arasından
bir anda özgürlü e kavu mak, her insan yüre inin
dayanaca ı olgu de ildir.

Bu arada bizi aynı derecede duygulandıran en
son bir örne i, stanbul 2 Numaralı Sıkıyönetim
Mahkemesinin 3 ekim 1974 günlü gazetelerden ö -
rendi imiz «Madano lu Davası» olarak adlandırılan
davayı sonuçlandıran kararını anmadan geçemiye
ce iz.

Son birkaç günün içinden aldı ımız bu örnekler
ülkemizde bir hukuk bunalımı oldu unu gösteren so-
mut olaylardır.

Dört yıl önce 25 aralık 1970 günlü Cumhuriyet
Gazetesinde yayımlanan bir yazımızda «Hâkimin,
var olan yasalara uygun kararları ile sa ladı ı ada-
let, kamuoyunda —haklı— olarak kabul görmedikçe,
biçimsellikten öte bir anlam ta ımaz. Gerçek, adale-
tin sa lanamadı ı toplumlarda, huzursuzlukların sü-
rüp gidece i de do al sayılmaktadır.» demi tik. Oysa
yukarıda, birinci örnekte, bırakın kamuoyunu, hükmü
veren hâkim bile verdi i kararın «gerçek adalet» ol

du unu kabullenmemi vicdanın sızladı nı söylemek-
ten kendini alamamı tır. Böyle bir toplumda ise hu-
kuksal bunalım var demektir.

Bir ülkede, bir savcı sırtını sıvazlayanların des-
te inden yoksun kaldı nı söyleyebiliyor, içinde bu-
lundu u yargı örgütünün yüce hakimlerine dil uza
tabiliyorsa, bir mahkemenin, bazı insanları ya am
boyu özgürlüklerinden yoksun bırakmasını, bir üst
mahkemenin de erli yargıçları haksız buluyorsa,
ba ka bir deyimle, kararlar arasında bir insan ya a-
mı kadar büyük çeli ki oluyorsa o ülkede hukuksal
bunalım var demektir. O halde hukukçular ve yöneti-
cilere dü en bu bunalımın nedenlerini saptamak ve
onu gidermektir.

Kanımızca, hukuk alanında var oldu unu orta-
ya koydu umuz bunalımın iki temel nedeni vardır.

A — Yasalar eskimi tir.

B — Eskiyen yasaların düzenledi i bir usul
içinde yeti tirilen yargı görevlilerinin büyük bir bö-
lümü yeteneksiz bulunmaktadır.

Gerçekten, Türk toplumu 27 Mayıs 1960 devri-
mi ile büyük bir sosyal a ama yapmı en uygar Ba-
tılı toplumları bile imrendirecek modern bir Anaya-
sa ile yeni bir devlet düzeni olu turmu tur. 1961
Anayasasının yarattı ı geni özgürlük ortamında,
halkın ekonomik ve sosyal sorunlara bakı açısı
birden de i mi tir. 14 ekim 1973 seçimlerinde,. sol
akımı simgeleyen bir siyasî partinin en çok oyu top-
lamı olması ile Türk toplumunun ileriye dönük bir
atılım içinde oldu u saptanmı tır.

Ne var ki, toplum 10 yıl içinde bu denli bir yeni-
leme gösterirken, 25 50 yıl önceki gereksinme ve ko-
ullara göre düzenlenen yasalarımız toplumsal a a

maya uygun olarak ele alınmamı , bu yasaların potasında olup ekillenen uygulayıcılarda da aynı yenileme görülmemiştir. Böyle olunca, Anayasa ile yasaların, daha genel bir deyimle, yeni ile eskinin çelişmesi kaçınılmaz bir hal almıştır. Ancak, bir bölüm yöneticiler soruna ters açıdan bakarak, eskiyi yeniyeye göre ayarlamak gerekirken, yeniyi eskiye getirmek, daha somut bir örnekle, Anayasayı bir yıl içinde iki kez eskiye yöneltmek gibi sakat bir tutum içine girmişlerdir.

Her bir yargıç verdiği kararın haklılığına inanmıyorsa bir başka yargı görevlisi, görevinde sırtını sıvazlayacak bir destek arıyorsa, ya amaç boyu verilen özgürlüğü baskılayıcı cezanın, yürekleri durduran biçimde kaldırılmasına karar veriliyorsa, özetle ülkede bir hukuk bunalımı varsa, nedenlerini burada aramak, çözümü buradan baskılayarak bulmak gerekir.

Son sözü ünlü düşünür Voltaire'e bırakıyorum: «Bana öyle geldi ki insanların çoğu, yasalar yapmak için doğadan yeter derecede sağduyulu değildir, Ama herkeste adil yasalar yapacak kadar adalet yoktur...»

Cumhuriyet: 5.10.1975

SEÇ M TT FAKI

Tüzük ve programlarında, ulusal birlik ve beraberlikten sözeden demokrasiyi savunan görünür dört siyasî partinin, ölüm ve yaralamalara kadar varan kaba kuvvet gösterileri ile önce toplumu cephelere böldükleri, bu zorlamalar sonucu giderek yapay bir MC Hükümeti oluşturdular ya adımız gerçeklerdir.

Demokrasinin vazgeçilmez unsurları olması gereken bu dört siyasî parti, kendi varlıklarına bu denli ters düştür davranışları yeterli görmemişler sol korkusunun yarattığı telâ ve ürküntünün etkisiyle, bir bölüm yasal zorlamalara da başvurmak gereksimini duymuşlardır.

Gerçekten, mal ve can güvenliğini yok eden komando saldırıları, bir bölüm başbakanların toplumumuzu geri çekmek isteyen karanlık girişimleri gibi, tüm yasadışı davranışları, umdukları sonucu vermemiş, tersine, tüm bu kaba kuvvet gösterileri kamuoyunda, ölüm döşeminde bulunan bir hastanın son çırpınları olarak nitelenmiş, özlemlerle umutlar, baskın kendi yarattığı, kendi olanakları ile besleyip yetitirdiği demokratik sol güce bakanmış, yü-

rekler onun için çarpmaya, gözler onun için parlamaya başlamıştır.

1973 seçimlerinde oluşan bu kıvılcımın, ilk genel seçimlerde parlayacağını, yüreklerde korlan umudun gerçekleşeceğini bildikleri ve bundan korktukları için, dört oy farklı iktidarlara ile yasaları deği tirme çabasına girmişlerdir.

Bu olumsuz girişimlerinden biri ve belki de en sakat olanı, imdilerde Millet Meclisi komisyonlarında bulunan «siyasî partilerin seçim ittifakı kurabilmelerine imkân verilmesi hakkında kanun» önerisidir.

Yasa önerisinin gerekçesinden anlaşıldığına göre, «Memleket idaresi ile ilgili bazı ortak görüş ve düşünceler etrafında toplanabilen siyasî partiler, seçimlerden önce, yetkili merkez organlarının kararı ile aralarında ittifak kurabileceklerdir...»

Aynı önerinin birinci maddesinin b) fıkrasında «Seçim ittifakı kuran partilerin, seçim yapılacak yerlerin en az 1/4'ünde ortak üste yapmaları...» koulu getirilmekte, aynı maddenin (g) fıkrasında «... ttifak halinde seçime girecekleri Yüksek Seçim Kuruluna bildirmiş olan bir parti, o seçim çevresi için hazırlanan mü terak listenin başına konabilir ve o parti o seçim çevresinde seçime katılımı sayılır» (f) fıkrasında ise «... ttifak halinde seçime giren partilerin mü terak aday listesi tek bir siyasî partinin listesi gibi işlem görür» bükümleri yer almaktadır.

Görüldüğü gibi, MC partileri toplumsal uyanıktan ve bu uyanığın öncüsü CHP'den o denli korkmaktadırlar ki, kendi varlıklarını yitirmeye varan bir korku birliki oluşturmak yoluna başvurmuşlardır... Kendi varlıklarını yitirmeye varan diyoruz. Gerçek

ten, anılan yasa önerisinin getirdi i hükümler bu savımızı do rulamaktadır. undan ki, siyasî partiler, en sade anlamı ile, kamuoyuna yön ve biçim veren geni halk örgütleridir. Toplum sorunlarına ayrı açılardan baktıkları içindir ki, ba ka ba ka siyasî varlıklar olarak olurlar. Ba ka bir deyimle, sosyal ve ekonomik sorunlara aynı dünya görüşü ile bakan iki siyasî partinin ya aması do al olarak olanaksızdır.

Bu nedenle vatandaşlar, siyasî partiler arasında seçim yaparken, ya da, oy verirken, onların bu temel felsefelerini, sorunları çözümlemedeki tutum ve davranışlarını ölçü olarak alırlar.

Ayrı görüşleri paylaşan siyasî partilerin ortak liste ile seçimlere katılmaları halinde, vatandaş açısından bu ölçünün saptanması olanaKsızdır.

Gerçi, bizdeki MC partilerinin, sermayeye yaranmaktan ba ka belli bir dünya görüşleri yoktur, ama yine de bazı nüanslar gösterirler.

Örneğin Adalet Partisi, Parlamentonun çift meclisli olmasına, Cumhurbaşkanının, Meclislerce seçilmesine karşı olmadığı halde, (Adalet Partisi programı madde 80 81) MSP, programının 12. maddesi ile tek meclis, Cumhurbaşkanının, Ba bakanlık ve Cumhurbaşkanlığı olarak tek dereceli seçilmesine taraftardır. MSP adalette, jüri sistemini programladığı halde {MSP programı madde 27) diğer MC'li partiler buna yanda de illerdir.

imdi, bu partilerin bir seçim birliği kurarak ortak liste ile seçimlere girmeleri halinde vatandaş hangi görüşe oy verecektir?

Demek oluyor ki «seçim ittifakı» salama amacını güden yasa önerisi siyasî partilerin ilişkilerini

www.cizgiliforum.com
engine1

önemsememekte hangi siyasi parti üyesi olursa olsun, belli ki ilerin seçilmesini asıl kabul etmektedir. Oysa bu görüş, siyasî partilerin, «demokrasinin vazgeçilmez unsurları» oldu u ilkesine ters dü mektedir.

Nitekim, Anayasa Mahkemesinin 5.3.1965 gün ve 963/171 esas sayılı kararında «... Seçimlerde nisbî sistem yürürlüktedir. Nisbî seçim düzeninde esas: siyasî partilerdir. Yani ayrı fikir ve program kümeleridir. Bir ba ka deyim ile, de i ik fikir ve programların ayrı ayrı temsil edilmesidir. Partilerin mü te rek oy listeleri ile seçime katılabilmeleri kendi ki i liklerinin ve özelliklerinin inkârına varır ki, böyle bir sonuç parti kavramı ile ve nisbi sistem ile ba da - maz» denilmektedir.

Yüksek Mahkemenin bu açık kararına kar ın, MC'î partilerin yetkilileri, yüreklerini burgulayan sol korkusunun bunalımı içinde yaptıklarını bilemez duruma dü mü lerdir.

Ne var ki, tüm yasa dı ı davranı ları, yasaları, çıkarlarına uydurma giri imleri bo unadır.

1960 devriminden bu yana, Türk insanının ka fasından Batıya pencere açılmı tır. 15 yıl gibi, toplum ya antısında çok kısa sayılan bir süre içinde, Türk toplumu önemli a amalardan geçmi tir Güçlü halk yı nları, co kulu atılımlarla mutlu geleceklere yönelmi tir.

Cumhuriyet: 24.6.975

ADALET REFORMU NEDEN LE B R
ÖZELE T R

Ne zaman bir adalet reformundan söz edilse, dâvaların gerekti inden fazla uzadı ı gerekçesiyle usul yasalarının yeniden gözden geçirilmesi, Hâkim ve Savcıların daha yansız davranabilmeleri nede niyle, onlara daha geni teminat sa layıcı hükümler getirilmesi, yargı yerlerinin, yapılan görevle orantılı araç ve gereçlerle donatılması gibi önerilerde bulunulmakta, ya da, toplumun huzura kavu turulması gerekçesiyle bir kısım suçlara daha a ır cezalar konulması sa lık verilmektedir.

Oysa, en modern yasalar yürürlü e konsa, yargı görevlilerine son kerte ileri teminat sa layacak kurumlar olu turulsa, en göz alıcı araç ve gereçlerle donatılmı adalet daireleri kurulsa, reformun amacı olması gereken gerçek adaleti bulmak, toplumun güven ve saygısını kazanacak bir adalet örgütü olu turmak bizce olanaksızdır.

Aslında bugün ülkemizde uygulanan temel yasalar, örne in, Medenî Kanun, Ceza Kanunu ve usul yasaları, sviçre, Fransa, talya gibi uygar ülkelerden alınmı ileri yasalarlardır.

1961 Anayasasının yürürlü e girmesinden sonra

Hâkimlerimizi, batılı hukukçuların bile hayranlı ını kazanacak ekilde teminata kavu turan Yüksek Hâkimler Kurulu olu turulmu tur. Savcılarımız için de aynı do rultuda çabalar harcandı ı bilinmektedir. Ne var ki, tüm çabalar, yargı organlarına beslenmesi gereken güveni getirmeye yetmemi hak ve adaletin olu masında, «çabuk, adil ve kolay» nite-liklerini sa lıyamamı tır.

Bu nedenlerle e er gerçek bir adalet reformu söz konusu ise, daha yürekli bir davranı la sorun- ların üzerine e ilmek zorunludur.

Bu satırların yazarının da uzun yıllar mesle in çilesini çekmi bir yargı görevlisi oldu u gözönüne alınıp, sözlerimizin, bizi de erek alan, bir özele tiri oldu u kabul edilmeli, meslek arkadaş larımızın yer- siz tepkilerine neden olmamalıdır.

Bilindi i gibi hâkim ve savcıların mesle e atan- malarını, özlük i lerini ve özellikle yükselme, ceza- landırma ve meslekten çıkarma ko ullarını 1/Aralık 1934 tarihinde yürürlü e giren 2556 sayılı Hâkimler Yasası düzenlemi tir. 1962 yılında yürürlü e konan 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu yasası, daha çok Y. Hâkimler Kurulunun kurulu ve görevleriyle ilgili hükümler getirmi olup, hâkim ve savcıların mesle- e alınması ve yeti tirilmesi konularında hiç bir ye- nilik sa lanamamı tır.

Her ne kadar 45 sayılı yasanın 37. maddesinin 2. fıkrasında; «Bir kimsenin hâkimlik mesle ine ka- bulüne karar verilebilmesi mesle in gerektirdi i ah- lak, seciye, yeterlik ve verimlili e sahip bulunması- na ba lıdır» hükmüne yer verilmi se de, uygulama- da bu hüküm, hiç bir yarar sa lamamaktadır. Ger- çekten, adaylık için ba vuran her ki i, belli süre

sıra bekledikten sonra adaylı a atanmakta, bir ya da iki yıllık, tamamen ba ıbo bir staj devresi sonunda hâkim, savcı olarak görev almaktadır. Biz bugüne dek, anılan madde hükmüne uygun niteliklere sahip bulunmadı ı gerekçesiyle, bir adayın reddedildi ine tanık olmadık.

Unutmamalı ki 2556 sayılı Hâkimler Kanununun yürürlü e girdi i tarihte genç Cumhuriyetimiz henüz kurulu a amasındadır. Atatürk devriminin zorunlu kıldı ı hızlı bir tempo ile olu turulan yeni kurumlara çabuk ve kolay adam yeti tirmek yükümlülü ü vardır. O kadar ki, ba kâtiplerden hâkim ve savcı atamak, hukuk okuluna ortaokul çıkılı »ö renci almak ola an sayılmaktadır. Özetle, gereksinme çok, adam yoktur. te bu kerte zorlayıcı ko ullar altında düzenlenen 2556 sayılı Hâkimler Ygsası bu gün de yürürlüktedir. Ve bu yasa bükümlerine göre bu gün de hâkim ve savcı yeti tirilmektedir ki, do al olarak sonuç, hiç de iç açıcı olmamaktadır. Örne in, bir tek kitap açmadan mesle in en üst derecesine ulaş mı hâkim, bu davranı ı ile övünebilmekte, bir dü ün yapıtının, yürürlükteki yasalara göre suç niteli inde olup olmadı ı bilirkilerden sorulabilmektedir.

Mevcut kadronun olumsuz davranı larını göstermek ve bu günkü kadroda da bir ayıklama zorunlu unun bulundu unu kanıtlamak için ald ımız bu örnekleri artırmakta bir yarar görmüyoruz .

Yukarıda de indi imiz gibi bu yakınmalarımız bir özele tiridir. Ku kusuz, ki isel çabaları ile her türlü övgüye de er hâkim ve savcılarımızı bu olumsuz ele tiriden ayık tuttu umuzu belirtmek yerinde bir haktanırlık olur.

Önceki bir yazımızda da sözünü etti imiz gibi

(1) yargı görevlisi yeti tirmede çok ilkel bir davranı içindeyiz, Kırk yıl önceki ko ullara göre benim senmi bu ilkel usulün, her yıl Hukuk Fakültelerini bitiren ve görev almak için yıllarca sıra bekleyen binlerce genç varken, hâlâ uygulanmakta direnil mesi gereksizdir. Bu kadar bol aday arasında çok tutarlı bir eleme ile seçim yapılması zorunludur.

Sonuç

En demokratik kurumların, en modern yasaların yetersiz ellerde nasıl yitirilip yozla tı ı, nasıl hep, silba tan mehter yürüyü ü ile yılların harcandı ı^ de vir kapanmalı artık.

«Hâkim, peygamber postunda oturan bir ki i dir» sözü Anadolu'muzda yaygın bir halk deyimidir. Bu kerte kutsal bir inanı a yara ık (lâyık) görülen kimsenin, o oranda üstün nitelikleri üzerinde toplamı olması, bu inancı sarsmaktan kaçınabilecek sa lamlıkta bulunması zorunludur.

Bu nedenle, gerçek bir adalet reformuna önce beyinlerden ba lamalı, adalet örgütünde görev alacakların ki ili ini kqzanmı , bilgili ve her yönü ile tutarlı ki iler olmalarını sa layacak seçim sistemlerini bulup getirmeli ve bu gün görevde olan kadrodan, objektif ölçülerle gerekli ayıklamayı yapmalıyız.

Cumhuriyet: 13.5.971

YARGI YETKİSİNE TAHAMMÜLSÜZLÜK

Yargı yetkisinin, devletin oluşumunda temel bir güç olduğu, Anayasamızın 7. maddesi ile saptanmış bulunmaktadır. Ne var ki, bu gücün varlığı ve millet adına yargı yetkisini kullanılması, bazı çevrelerce yadırganmakta, ondan gelen kararları etkisiz kılmak için çaba harcanmış üzülmektedir.

Örneğin, Anayasanın kesin hükmüne rağmen Danıştay kararları yerine getirilmemekte. Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği yasalar, yeniden Anayasaya aykırı ekinde kanunla tırılmaktadır. Personel kanununun malî hükümlerini düzenleyen tasarının Meclis komisyonunda görüşülmesi sırasında, yürütmenin temsilcisi bulunan Maliye Bakanının, hâkim ve C. savcılarına reva görülen millî itibarsızlığı gidermeye çalışan komisyon üyelerine karşı direnmesi de, bu tahammülsüzlüğün başka bir tezahürüdür. Kuşkusuz, bu olumsuz tutum, yargı yetkisine karşı bir tahammülsüzlük olduğu kadar, yasama ve yürütme organlarının itibarına da gölge düşürmektedir. Ne var ki biz, bu gölgenin bir an önce silinmesini umar ve bu yolda çaba harcarken . Çiğleri Bakanlığı

ının hazırladı ı yeni bir tasarı ile daha da karanlı-
a yönelmi bir davranı a tanık olmu bulunuyoruz.

YETKİ KISITLAMASI

Gerçekten, ç i leri Bakanlı ı, son günlerde ha-
zırladı ı ve dü üncelerini almak üzere Bakanlıklar
Tefti Kurullarına gönderdi i bir tasarı'ile, adlî olay-
larda C. savcılarının zabıta yı görevlendirmesine ve
bu görev sırasında do an suçlardan, do rudan do -
ruya soru turma yapmasına yetki veren C.M.U.K.
nın 154. maddesini de i tirmeye kalkı mı tır. Tasa-
rının gerekçesinde özetle, «... Savcıların kanun dai-
resinde olmıyan emirlerini zabıtanın yapmak zorun-
da oldu u, zabıta, adlî görevini yaparken de devlet
otoritesini temsil etti inden, savcının, zabıta hak-
kında do rudan soru turmaya geçmesi, devlet oto-
ritesini» ve hükümet nüfuzunu kırmakta bulundu u,
bu tarz bir soru turmanın zabıta için Düyük bir te-
minatsızla oldu u, zabıtanın adlî görevini gerçek-
ten yerine getirip getirmedi inin, idare hiyerar isi
süzgecinden geçtikten sonra tesbit edilmesinin ge-
rekli bulundu u...» belirtilmekte ve bu nedenlerle
anılan yasanın 154. maddesi de i tirilerek, adlî gö-
rev sırasında zabıtanın i ledi i suçlardan da, me-
murun muhakematı hakkındaki yasa hükümlerine
göre soru turma yapılması öngörülmektedir.

Oysa ki, C. savcılarının zabıtaya kanun daire-
sinde olmıyan emir vermesinin önce kendi sorumlu-
lu unu gerektirdi i bir yana bırakılsa da, böyle bir
emrin yerine getirilmemesi halinde, zabıtanın sorum-
lu tutulmasına da yasal olanak yoktur. Kaldı ki, bir
komiser yardımcısının verdi i her türlü emir daima

kanun dairesinde oir da, bir hukuk adamı olan C. savcısının emrinin yasa dı ı olaca ı dü ünülebilir mi?

SAVC L A KAR I B R TUTUM

C. savcısının, zabıta hakkında do rudan soru - turmaya geçmesi balinde devlet otoritesinin sarsılaca ı gerekçesi ise ciddî olmıyan bir sözden ibaret tir. Aksine, yasaların temsilcisi ve suçluların takipçisi bulunan ve bu nedenle devlet otoritesinin bir parçası sayılan C. savcısının bu tarz davranı ı, devlet otoritesinin varlı mın ve yüceli inin kanıtı olmak gerekir. Kaldı ki, zabıtanın adlî görevden do an suçlularını (memurin muhakematı» hakkındaki kanun hükümlerine ba lı tuttu umuz takdirde, savcının yapaca ı hazırlık ve sorgu hâkiminin yürütece i ilk soru turmayı, il ve ilçe idare kurulları yapacaktır. çinde bir tek hukuk adamı bulunmıyan, tahrirat kâtibi malmüdürü, hükümet tabibi, ziraat ö retmeni ve yerine göre hayvan sa lık memurundan olu an böyle bir kurulun yürütece i soru turma, zabıta için teminat olacak, i lenen suçun adli ya da idari oldu u DU kurulca belirtilecek de; C savcısının yapaca ı soru turma, yasa dı ı, gerçe e aykırı ve hükümet otoritesini sarsan bir nitelik ta ıyacak...

Bu kerte ciddiyetten uzak bir gerekçe ile hazırlanmı tasarının kanunla aca ına ihtimal vermek hukuk devleti yolunda on yıldır harcanan çabaları bo a çıkarmak olur.

Bu nedenlerle çileri Bakanlı ınca hazırlanan tasarı, aslında yargı yetkisine indirilen son darbedir. Bu tasarı ile güdülen amaç 1961 Anayasası ile

kısmen sa lanan mahkemelerin ba ımsızlı ı ilkesi-
ne ters dü en bir tutumla, idarenin yargıya müda-
halesini sa lamaktır.

Uygar ülkelerde, yürütme gücü, yargı organının müdahalesinden yakınıp, güçler arasında denge kurmanın çabasında bulunurken, demokratik hukuk devleti olma iddiasında bulunan Türkiye'mizde, yargı yetkisine tahammül edilememesi, türlü nedenlerle O'nun anayasal ki ili inin zedelenmesi ho görü ile kar ılanacak bir davranı de ildir.

Sonuç

Memurin muhakematı hakkındaki kanunun, Anayasaya aykırı bulundu u gerekçesiyle iptali konusunda tartışmaların olageldi i, mahkeme ba ımsızlı ı ilkesini zedeledi i dü üncesiyle ve C. M. U. K.'nun 154 üncü maddesinin yetersiz bulunması nedeni gözönüne alınarak, tüm özlük i leriyle C. savcılarına ba lı adlî zabıta örgütünün kurulmasının dü ünüldü ü u günlerde, sakat bir tutumun ürünü olduğunu sandı ımız böyle bir tasarının kanunla aca ına ihtimal vermiyor ve ilgililerin bu konuda çok titiz davranmalarını diliyoruz.

Cumhuriyet: 28.6.970

www.cizgiliforum.com
engine1

SÖYLENT LER UZATILMADAN

Demokratik ülkelerin yetenekli yöneticileri, yasaları koymadan önce, kamuoyundaki etki ve tepkiyi ölçmek amacı ile yasanın ilke ve ereklerini ortaya atarlar. Toplumun türlü kesimlerinin e ilimine göre yasaları koyma yoluna giderler.

Gerçekten, böyle bir davranı , sorumlulu un da toplum katlarınca payla ılması yönünden olumlu bir tutumdur. Ne var ki, aynı tutum, bir takım yasalar için sakıncalı sonuçlar do urur. Af yasaları da bunlardan, belki de en ba ta gelenlerden biridir.

Bizde, 1921 Anayasası af konusunda yetkili bir kurulu tanımamı , 1924 Anayasası ise, Büyük Millet Meclisini affa yetkili kılmı tır. 1961 Anayasası bu konuda biç bir sınırlama koymadan yasama organına af yetkisini tanımı tır.

Bilindi i gibi Cumhuriyetimizin 50. yılı onuruna bir genel af çıkarılaca ı aylar önce, yetkili ki ilerce ortaya atılmı , giderek, siyasî partilerin af tasarıları hazırladıkları topluma iletilmi , hükümlüler arasında bu umutlu bekleyi in sabırsızlı ı, cezaevlerinde havanın gerginle mesine yüz tutar olmu tur. Ne var ki, affın gerçekle mesinde büyük katkısı olabilecek bir

siyasî partimizin yetkili organlarının, böyle bir yasanın ancak seçimden sonra dü ünülebilece ini öne sürmesi ve yürütmenin af yasası ile en yakın ilgisi bulunan Bakan'ın af için hazırlık bulunmadı ını bildir mi olması (*) af söylentilerinin bir süre daha kesin sonuca ba lanamıyaca ı kanısını uyandırmı tır.

Oysa, böyle bir bekleyi in toplum düzenini olumsuz yönde etkileyece i kesindir. undan ki:

1 —Af söylentileri suç i leyenlerin giderek artmasına neden olmaktadır. Gerçekten, suç i leme e iliminde olan, ancak ceza alaca ı korkusu ile mütereddit bulunan bir ki i, af söylentilerinin yaygınlaşması ile, cezasının bir bölümünün ya da tümünün af edilece ini umarak o suçtan itilmi olmaktadır.

2 — Kaçak bulunan bükümlü ve sanıklar, tüm olanaklarını zorlayarak, af çıkmasına de in kaçak durumlarını sürdürmek için çaba harcamaktadırlar. Böylece, belki de, dolmu ta yanımızda oturan ki i nin suçlu bir kaçak oldu u, vapurda kar ımızda bulunanın, türlü suçlardan aranan bir kimse olabilece i ku kusu, toplumun huzurunu kaşırabilecektir.

3 — 647 sayılı yasaya göre, izin verilen hükümlüler, kalan cezalarının af edilece i umudu ile, tekrar demir parmaklıklar arasına dönmekten kaçınmakta ve bu olasılı ı hesaplayan bir bölüm savcılar, hükümlülere yasa ile tanınmı olan bu izin hakkını vermekte tereddüt etmektedirler.

4 — Cezaların affı olasılı ı, mahkemelerin düzenli çalışmasına olumsuz yönde etki yapmaktadır.

erçekten, sonuçlandırılması zorlu çaba harcamayı gerektiren davalar, sudan nedenlerle uzak günlere bırakılmakta, davayı sonuçlandırıp hüküm vermek

*) — 11.5.1973 günlü Cumhuriyet'te Adalet Bakanının «Af yasası hükümet programında yoktur.» ekindeki demeci.

yerine, af yasası ile o davanın ortadan kaldırılması daha kolay bir tutum olarak benimsenmektedir.

5 — Son olarak, ulus için en büyük bayram olan Cumhuriyetin 50. yılında özgürlüklerine kavu - mak, bu mutlu günlerini sıcak yuvalarında geçirmek umut ve co kusu, af söylentilerinin kesin bir sonuca ba lanmadı ı sürece, ku ku ile karı arak cezaevle - rindeki tansiyonu arttırmakta, yönetici ve bükümlü ailelerini huzursuz bırakmaktadır.

Görüldü ü gibi, toplumun bir çok kesimini ya - kından ilgilendiren af konusu üzerinde uzun süre da - na tartı ma yapılması sakıncalıdır.

Gerçi af kurumunun, bir ülkede sık sık söz ko - nusu edilmesi ve hele türlü olaylar neden gösterile - rek cezaların affı yoluna ba vurulmasının da, ceza adaletini olumsuz yönden etkilemi oldu u ku ku - suzdur. Bizim savımız, af söylentilerinin uzun süre sürdürülmemesidir. Bu ba ı lamanın ya hemen kul - lanılması, ya da, yöneticilerin af çıkarılmıyaca ı an - lamında kesin bildiride bulunmaları zorunludur.

Ama ne var ki, toplum ya antısında önemli bir a ama noktası olan ve tüm ulus için ya amsal de - eri bulunan belli günlerde özellikle Cumhuriyetimi - zin 50. yıl dönümünde, af yoluna gidilmesi gerçek in - sancıl bir görevdir. Bu görevin gere i gibi yerine ge - tirilmesi, geni kapsamlı bir af yasasının yürürlü e konması ile olanaklıdır. Kapsamın ne kerte geni tu - tulaca ı ki isel ve politik tutukluların etkisinde kal - madan, uygar toplumların uygulamaları da gözönü ne alınarak hemen saptanmalıdır. Atatürk'ün insan üstü çabalarla kurdu u, ulusumuzun üzerinde tit - reyerek 50 ya ına eri tirdi i Cumhuriyetimiz onuru - na bu davranı fazla ba ı lama olmasa gerektir.

Cumhuriyet: 25.5.1973

AFFIN DÜ ÜNDÜRDÜKLER

Tüm siyasî partiler 1973 genel seçimlerinde, bildirgeleri ve seçim konuları ile, Cumhuriyetimizin 50. yılını neden göstererek, bir genel af çıkaracaklarını kamuoyuna duyurmuşlar, öbür ekonomik ve sosyal sorunlar kadar, belki de onlardan çok affi propaganda aracı olarak kullanmışlardır.

Koalisyon görüşmeleri ve seçimden sonra hükümet kurmakta karışılan güçlükler nedeni ile affin gerçekleştirilmesi bugüne dek gecikmiş ve sonunda Ecevit ve 134 arkadaşının af teklifi temel alınarak, öbür tekliflerle birleştirilmiş ve 10 Nisan 1974 gününde bu teklif, parlamentonun Millet Meclisi, kanadında kabul edilmiştir. Muhalefet partilerinin, Millet Meclisindeki engelleme girişimleri ve basına yansıyan demeçlerinden anlaşıldığına göre, af teklifinin yasalamasının bir süre daha gecikeceği ve hatta belki de, 50. yıl affının 51. yılda gerçekleştirilmesi gibi garipsenecek bir tutum içinde kalınacağı büyük bir olasılıktır.

Biz bu yazımızda, af teklifinin neler getirdiğini, yeterli ya da adaletli bulunup bulunmadığını tartışmadan çok, bu teklifin. Siyasî Partilerimizi ve öbür Sosyal Kuruluşların daha doğru bir deyimle, Siyasî

Partilerimiz ile kamuoyunun etki ve tepkilerini açıklamaya çalı aca ız.

Bilindi i gibi, gerçek Demokratik ülkelerde halk-oyu, salt sandıktan çıkan oy demek de ildir. Kamuoyunu olu turan öteki baskı gruplarının, örne in, basın, üniversite, sendikalar ve meslek grubu kurulu larının bildiri, demeç ve davranı larının da, en az seçim sandı ı 'kadar ve belki ondan çok önemi vardır. 4 yılda bir sandıktan çıkan siyasî partilerin ve onların parlamento gruplarının sürekli olarak bu sese kulak vermeleri, tutum ve davranı larını bu ses-ten esinlenerek düzenlemeleri zorunludur.

Oysa ülkemize baktı ımızda, bu demokratik kuralın gere i gibi i lemedi i görölmektedir. Gerçek-ten, af teklifinin Millet Meclisinde görü ülmesi sırasında muhalefet partilerinin söz ve davranı ları bu i lemezli i bir kez daha kanıtlamı tır.

Bilindi i gibi, Cumhuriyet'in 50. yıl onuruna bir genel af yasası .çıkarylaca ı, adî suçlarla, anar ik olayları yaratanları da kısmen içine alan bir ceza ba-ı lamasında bulunulaca ı, aylar önce kamuoyuna duyurulmu tu.

Bu duyurudan sonra çe itli meslek kurulu ları, basının büyük bir⁴ bölümü ve vatandaş lar, bildiri ya-yn ve mektup gibi araçlarla böyle bir af yasasının çıkarılması do rultusunda dilek ve giri imlerde bu-lunmu lardır.

Kaldı k". Millet Meclis'inde yaptı ımız konu ma-larda da belirtti imiz gibi, bir Devlet Kurulu unun 50. yılı gibi toplum ya antısında önemli bir tarih yeri olan dönemde gerçekten geni kapsamlı bir af çı-karmak, bu toplumun .yöneticileri için kaçınılmaz bir görevdi. Ve hele e er, bir bölüm yetersiz ve yete

neksiz yöneticiler yüzünden düzen bozulup giderek suç ve suçluluk arttı na göre artık genel bir ceza affı, kur un a ırlı ı ile yüreklere baskı yapan bir yü-kümlülük haline gelmi ti.

Ama ne varki, bu a ırlı ı bir türlü yüreklerinde duymayan muhalefet, kamuoyuna ters dü en bir tutum ve sorumsuzluk içinde, toplamı bini a mayan bir bölüm dü ün suçluları ile, kısmî aftan yararlan-maları öngörülen anar ik olaylara karı an gençleri af kapsamı dı ında bırakmak için direnmekte ve ge-rekçe olarak da;

- a— Komünistleri ve anar istleri af etmenin Anaya-saya aykırı oldu unu,
- b— Bunlar af edilip topluma geri döndüklerinde Devletin yıkılaca ını,
- c— Fikir suçu olarak nitelenen davranı ların, eylem suçu(!) oldu unu, bu gibileri af etmenin vatana ihanet olaca ını büyük bir telâ ve co ku ile Meclis Kürsüsünde haykırmaktadırlar.

20. yüzyılın son yarısında bulundu umuzu, Batı uygarlı ı, Batı uygarlı ı diye oralardan örnekler al-mak için çırpınanların bu denli ilkel dü üncelere saplandı ını gördükçe gülmek ya da a lamak mı ge-rekti inde bocalamamak olanaksızdır. Oysa:

a — E er insan hakları ve Hukuk Devleti ilke-lerine ba lı oldu u iddia edilen devlet, bir ceza affı yapmak kararında ise, önce kendisine kar ı i len-mi suçların cezalarını, daha do ru bir deyi le siya-sî suçluları af etmek zorundadır. Ancak ondan son-radır ki, bireylere zarar veren di er adî suçlan affet-me yetkisine sahip olsun.

Hele bu gibi suçluların affedilmesinin Anayasa' ya aykırı oldu u iddiası, Fakültelerin 1. sınıf ö ren

çilerini güldürecek kadar tutarsız bir savdır. undan ki, nasıl, Anayasa'nın 14. maddesinde, ki inin maddi ve manevî varlığını geli tirme özgürlü üne aykırı davranarak, ba kasını öldüren ya da, yaralayan ki iy i affetti imiz zaman Anayasa'ya aykırı bir durum yoksa, 11 ve öbür maddelerde gösterilen ülke ve millet bütünlü üne kar ı i lenen suçların da, cezalar yasalarda kaldıkça, affedilmesi Anayasa'ya aykırı olmaz.

b — Af kapsamı d ında bırakılmak istenen suçluların affedilmesi halinde Devlet çöker, ya da düzen bozulur.

Dü ünceler ve öneriler uygulamadaki sonuçları ile de erlendirilir. Soyut sözler havada kalmaya mahkûmdur. Bu güne de in ülkemizde 53 kez af çıkarılmış tır. Söz ve davran ılarını gizlemeyen Nâzım Hikmet, Devlete silâhla kar ı gelen Aydemir ve arkadaş ıları, MUSTAFA KEMAL' öldürmeye kalk ın ki iler bile af edilmi tir, bu ülkede... Ama her aftan sonra Devlet biraz daha güçlü, toplum biraz daha mutlu olmaktan ba ka bir sonuç görülmemi tir.

Kaldı ki, resmî bilgilere göre toplamı bini a mayan bu kimselerin Devleti yıkaca ından korkuluyorsa, bu davran ı Türkiye Cumhuriyetinin gücüne güvensizlikten ba ka anlam ta ımaz.

c — Kafamız ve yüre imizle inanıyor ve bin ke re tekrar ediyoruz ki, demokratik ülkelerde fikir cezalandırılmaz. E er, hukuk devleti oldu umuzu _k bul ediyorsak, Anayasa'mız insan haklarına ve Demokratik lkelere uygun hükümler getirmi se' Türkiye'de de fikir suçu olmamalıdır. Bugüne kadar kalemli kırıdık kullananları susturduksa, af yasası

fırsat bilinmeli ve bu, günahlarımızın kefareti olmasıdır.

Uygarlık düzeylerine eri ebilmek için büyük çaba harcadı ımız Batılı ölkelerde, solcusu, komünist rejim getirmek için parti kurup u ra ıda bulunurken, sa cısı, krall ı getirmek amacı ile siyasî parti halinde örgütlenir, teokratik bir devlet düzeninin özlemi içinde dine dayalı partiler parlamentolara temsilci gönderirken, Türkiye'mizde serbestçe söz söylemenin bile suç sayılması hiç ku kusuz onur verici bir davranı de ildir.

te biz bu do ruları Meclis Kürsüsünden açıkça söyledi imizde, bir bölüm muhalefet liderleri ate e basmı easına aya a fırlayıp, adlarının ba ındaki Prof sözcü üne yakı maz bir ekilde, af teklifinin uygulanmakta olan bir plânın ön a aması oldu unu, bundan sonra Türkiye'de Komünist Partisi kurulmasını öngörece imizi söylemek suretiyle, demagojinin en çirkin örneklerini vermekten kaçınmamı lardır.

Ama ne gam, aynı çatı altındaki ö renciler co - kulu tepkileri ile hocalarına gerekli dersi vermi lerdir. Bu ders, kervanın yürüyece ine, Türkiye'nin gerçek uygarlık düzeyine eri ece ine umut veren bir davranı olmu tur. Suların ters akıtılmasına olanak bulunmadı ı gibi, sosyal olu umları da durdurma a ya da ters çevirmeye olanak yoktur.

Aslında, Komünist ve Anar ist edebiyatı toplumda ekere zam kadar bile etki yapmıyor. Ve büyük bir olasılıkla, bu silâh giderek ters tepmeye de ba lıyor.

Gerçekten, 1973 seçimleri boyunca, muhalefet partileri CHP için sol parti, Komünistleri anar istleri koruyor, teması i lendi. Sonuç ne oldu? Sol,

sol diye suçladıkları CHP, en güçlü parti olarak seçimlerden çıktı. Bu da gösteriyor ki, bu ülkede politika artık lâf cambazlı ı olmaktan çıkmıştır. Ekonomik bir dünya görüşü olmayan, sosyal olaylara gerçekçi gözle bakmayan politikacılara yaşam hakkı kalmadı artık.

Cumhuriyet: 20.4.1974

www.cizgiliforum.com
engine1

DAN TAY KARARLARI VE SORUMLULUK

Yetkili ki ilerin, Türkiyemizin hukuk devleti ilkelatine göre yönetildi ini sık sık tekrarlamakta oldu u ve de, yürürlükte bulunan Anayasamızda, bu ilkelerin varoldu u bir dönemde, yüksek mahkeme kararlarının idare organları tarafından, çok kere, yerine getirilmedi i üzüntü ile gözlenmektedir.

Gerçekten, 1961 Anayasa'sının 114 üncü maddesi « darenin hiçbir eylem ve i lemi, yargı mercilerinin denetimi dı ında bırakılamaz» hükmü ile ferdin hak ve hürriyetlerini teminat altına almı tır. Çünkü bir toplumda hukuk devletinin varoldu unu kabul edebilmek için fert hak ve hürriyetlerinin teminat altında bulunması temel arttır. Hukuka ba lı devletin ve demokrasinin en önemli problemi, ki isel ve sosyal hakların teminatı sorunudur.

ZORLAYICI HÜKÜMLER

Anayasamız, yukarda anılan maddesiyle, darenin tüm eylem ve i lemlerini yargı denetimi altına koymakla, bu hak ve hürriyetleri korumu ve 132 nci maddesi ile de «Yasama ve yürütme organları ile, idarenin, mahkeme kararlarına uymak zorunda» oldu unu, bu organlar ve idarenin, mahkeme kararla

rını hiçbir suretle de l tiremiyece ini ve bunların yerine getirilmesini geciktirmeyece ini, emretmek suretiyle, ferdî bak ve hürriyetlerin korunmasında zorlayıcı hükümler koymu tur.

Ünlü bir hukukçu, uygulanmayan kanun kitapları soba yakmaya yarar, demi . Biz böyle demiyece iz ama, en modern demokratik ilkeleri kapsayan Anayasamız hükümlerine, zaman zaman aykırı eylemde bulunuldu unu görmekle üzüldü ümüzü söyleyebiliriz. Gerçekten, bu kadar açık ve kesin Anayasa hükümlerinin varolmasına kar ıt, bir kısım idare adamları, yüksek mahkeme olan Danı tay'ımızın birçok kararlarını yerine getirmemekte âdeta ısrar etmektedirler. Hele, yasaların yapılı ında ilk ve temel görevli ve uygulanmasında çok titiz davranması gereken Adalet Bakanlı ının, bu gibi hukuka aykırı davranı larda bulunması, hukuk devleti düzeninde tamiri imkânsız yıkıntılar meydana getirmektedir.

Örne in, Adalet Bakanlı ı 28/10/1967 günlü bir kararname ile ve terfi ettirdik gerekçesi ile, bir Cumhuriyet Savcısını stanbul'dan alıp, Do uda hudut illerinden birine atamı tır. Savcı Danı taya ba vurarak, bu atama i leminin dayanaksız ve keyfî olduğunu iddia etmi ve iptali için istemde bulunmu tur. Ve de mesle ine yakı ır bir a ırba lılıkla derhal yeni atandı ı il'e giderek görevine ba lamı tır.

Bir süre sonra, Danı tay'a açtı ı dâva, dâvâlı Bakanlı ın savunması alındıktan sonra, haklı görül mü ve Yüksek Mahkeme 5/3/1968 gününde 968/45 sayı ile, Bakanlı ın bu yer de i tirme i leminin yürütülmesinin durdurulmasına karar vermi tir. Bu karar gere i ve yukarda i aret etti imiz Anayasamızın 132 nci maddesine göre, Bakanlı ın, hem de Adalet Ba

kanlı ının, gecikmeden yürütmeyi durdurması ve özellikle C. Savcısının eski görevine iadesi gerekirken, Danı tay Dâva Dairesi Genel Kurulunun bu konudaki yerle mi içtihatları (1) varken, Adalet Bakanlı ı, sudan bir gerekçe ile Yüksek Mahkeme kararını yerine getirmeyece ini bildirmi tir.

Böyle bir eylem kar ısında insanın elini aka ına koyup dü ünmesi gerekir. Bir dâvada davacı; hukuk adamı olan Cumhuriyet Savcısı, dâvâlı; Adalet Bakanlı ı bulunur, davacı mahkemeden aldı ı kararı, Anayasa hükümlerine ra men yerine getirmez e ve de, kendisi tüm meslek bayatında yasaları hâ .im kılmaya çaba gösteren, bu çabasında ba arılı olan bir ki i ise, böyle bir olay kar ısında ne yapar? Sanırız kahrından ölür, ya da en azından hastalanır, .anık oldu umuz bu olayda da öyle olmu tur ve nılan Savcı bugün tedavi atında hasta yatmakta 'ır.

Gerçekten, Anayasamızın açık hükmüne ve iç ibatlarla halledilmi bir mahkeme kararına aykırı davranı , hukuka ba lı oldu u iddia edilen bir Dev etin Adalet Bakanlı ından gelirse o devlette fert hak ve hürriyetlerinin teminat altında oldu undan özetmek mümkün de ildir..

Danı tay kararlarının idarî merciler tarafından erine getirilmemesi halinde zarara u rayanın taz inat istemeye hakkı oldu u ve böylece zararını gi 'erece i gerekçesi, çok kereler resmî a ızlardan öylenmi tir. Anayasanın 114 üncü maddesinin son ıkrasındaki «idare kendi i lem ve eylemlerinden do

1) — Danı tay Dava Daireleri Genel Kurulunun 4/2/966 gün ve esas 965/473 sayılı kararını örnek olarak gösterebiliriz.

an zararları ödemekte yükümlüdür» hükmünün de, bu iddiayı doğruladı ı sanılmıştır. Bu tarz dü ünü yanlı bir anlamının sonucudur. Gerçekte kanunun anlamı mânada, tazminatla yükümlü olmak hükmünün, mahkeme kararlarının uygulanmasının maddeten imkânsız oldu u hallerde gözönüne alın ,ması gerekir. Örnek olarak alınan Savcı olayında oldu u gibi, memurun de i en statüsü ve görev yeri, iptal edilen tasarruf hükmü gibi kaldıkça, mahkeme kararı yerine getirilmi sayılamıyaca ı gibi, tazminat olarak ödenecek bir miktar para da, bozulan hakkın kar ılı ı olamaz. Bu nedenle yukarda de indi imiz (zararın ödenmesi), mahkeme kararlarının uygulanmasının maddeten imkânsız oldu u hallerde söz konusudur.

Örne in, bir istimplâk kararı ile evi yıkılan bir ki i, sonradan istimplâk kararının iptaline karar aldı ı halde, yıkılan binanın yeniden yapımı mümkün olmadı ından, onun zararının para olarak ödenmesi zorunludur.

Emekliye çıkarılan ya da görev yeri de i tirilen bir memur hakkındaki, emeklilik veya yer de i -tirme tasarrufu iptal edildi i takdirde, iptal hükmünün uygulanması kaçınılmaz bir davranı tır. darenin bu yükümlülü ü bilerek yerine getirmemesi halinde, sorumlu idare adamının, özellikle Savcı örneğinde Bakanın, hem ahsî kusur ilkesine göre malî hem de, mahkeme kararını bilerek yerine getirmemek suretiyle, görevini kötüye kullanmı olaca ından, cezaî sorumlulu u olması gerekir.

Danı tayımız malî sorumluluk hallerinde hizmet kusurunu kabul etmekte ve böylece devleti tazminat ödemekle yükümlü kılmaktadır. Gerçi devlet ödedi i

tazminat miktarını sorumlu ki i den almaya yetkilidir. Ancak bugüne kadar devletin sorumlu ki i ye rücu ederek ödedi i tazminatı o ki i den aldı na tanık olmadık. Böylece, bir Bakan ya da sorumlu idare ada»minin eyleminden devlet zarar görmekte ve de hak ve adalet kurallarına aykırı eylemler devam edegelmektedir.

SONUÇ

Yukarıdanberi yaptı ımız açıklamadan anla ıla- ca ı gibi, idare organlarının, Danı tay kararlarını uygulamamaları halinde bakmak gerekir:

O Kararın uygulanması maddeten mümkün oldu u hallerde, uygulama yapılmamı sa, sorumlu ki i- nin ahsî kusurunun var oldu u kabul edilerek tazminat dâvasının umumî yargı yerlerinde, o ki i aleyhine açılması, mahkeme kararını yerine getirmemek suretiyle görevini kötüye kullanmak suçunu i ledi- inden, T. Ceza K. nun 228 veya 240.. maddeleri ge- re ince kovu turmaya da giri lmesi yerinde olur kanısındayız. Aksi halde bugünkü uygulama devam etti i sürece, Danı tay kararları kâ it üstünde kal- maktan ba ka bir anlam ifade etmiyecek ve sonuç olarak, Anayasanın 132 nci maddesinin ihlâlîne göz yumulmu olacaktır.

• Mahkeme kararının yerine getirilmesinde, is- timlâk örne inde belirtti imiz gibi, maddi imkânsız- lık oldu u hallerde, hizmet kusuru söz konusu ola- ca ndan, Anayasanın 114/son fıkrasındaki hüküm gere ince devletin tazminatla yükümlü olması gere- kecektir.

CUMHUR YET, 18 Temmuz 1968

SAVCILAR LE L G L TASARI

Anayasa Mahkemesi, 18/12/967 gün ve esas 966/31, karar 967/40 sayı (1) ile, 2556 sayılı Hâkimler Kanununun, savcıların yer de i tirme yetkisini Adalet Bakanına veren 63 ve 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun 77 nci maddesini, Anayasa'nın 137 nci maddesine aykırı oldu unu kabul ederek, iptaline ve iptal hükmünün 15/6/968 günü yürürlü e girmesine karar vermi tir. Bu altı aylık süre, savcıların yer de i tirme i lemlerinde, yetki, esas ve ölçüleri belirtecek yeni bir kanunun yapılması için verildi i halde, süre dolmasına ra men, tasarının hâlen Bakanlıkta tartı ma konusu oldu u duyulmaktadır.

Adalet hizmetinin görülmesinde önemli yeri olan ve Anayasa emri bulundu u, Yüksek Mahkeme kararı ile anla ılan, yeni tasarının hazırlanmasında bu derece a ırdan alınmasına üzüldü ümüzü belirtmek isteriz. Tasarının bugünkü eylemli durumu kanun ekline koymaktan öte bir anlam ta ımadı ını, bu yanı ile yine Anayasa'ya ve özellikle Anayasa Mahkemesinin iptal kararına aykırı bükümler ta ıdı ını görmekle bu üzüntümüz artmakta ve bizi bu yazıyı kaleme almaya sevk etmi bulunmaktadır.

SAKAT B R DURUM

Tasarı elimize geçmemi olmakla beraber, yet

kili ki ilerden edindi imize göre C. Savcılarının atama ve yer de i tirmelerinde Adalet Bakanı, srrarla, yetkisini yitirmek istememekte, tüm Bakanlık Genel Müdürleri ve Yüksek Savcılar Kurulundan iki savcının katılması ile, kurulacak bir kurulun dü üncesi alınarak, son sözün Bakana bırakılması gibi sakat bir durum tasarlamaktadır.

Bilindi i gibi Anayasa Mahkemesi, sözü geçen iptal kararını be karı ı oyla ve ço unlukla almı tır. Bakanlık, kanunla tırmaya çalı tı ı bu tasarıya, gerekçe olarak. Yüksek Mahkemenin muhalefet yazısındaki dü ünceyi almaktadır. Bir mahkeme kararında muhalefet oyları ile i lem yapıldı ı ilk ça ların kabile hayatında bile görülmemi tir. Kaldı ki, Anayasa Mahkemesi karar gerekçesinde, yukarıda özetledi imiz ekilde bir tutumun da Anayasa'ya aykırı dü ece i ni açık ve kesin olarak belirtmi tir.

Gerçekten Yüksek Mahkeme anılan kararında, gerekçe bölümünün (1) No. lu bendinde «... teminatın ere i ise görevliyi siyasi güç sahiplerinin etkisinden uzak tutabilmektir. O halde Anayasanın, görevlerinin özelli ine göre, savcılar için öngördü ü teminat, onların, görevlerini, siyasi güç sahiplerinin etkisi altında olmak kaygusuna dü meksizin, belli hukuk kuralları uyarınca yapmalarını sa layacak bir hukuki durum olacaktır.» demek suretile, savcılarının atanma ve yer de i tirme i lemlerinde Adalet Bakanının söz sahibi olmamasını açık ve keskin ekilde emretmi tir.

Yüksek Mahkemenin bu görü ü, Anayasa ile benimsenen, kuvvetler ayrılı ı ve mahkemelerin ba ımsızlı ı ilkelerine tamamen uygun ve bu ilkelerin zorunlu kıldı ı bir sorundur.

YETERLİ DE İL

Ceza adaletinin gerçekleşmesinde, sadece hâkimin teminatlı olması yeterli de ildir. Ceza Yargılama Usûlü Kanunun 148 inci maddesi, ceza dâvasını açmada/ancak, C. Savcısını yetkili kılmı tır. Ba ka bir deyi le, ceza dâvasını açmak, savcının tekeline dir. Hâkim, ceza dâvası önüne gelmedikçe o dâvaya el koyamaz. Demek oluyor ki, bir ceza dâvasının mahkeme kararı olarak sonuca ba lanabilmesi için, önce savcının dâva açması gerekir. Bir suçun hazırlık soru turmasına yön vermek ve bu soru turma sonunda dâva açmak ya da i i, takipsizlik kararı lie sonuçlandırmak, çok hallerde, tamamen savcının takdirine bırakılmış tır. O halde, ceza' adaletinin tarafsız olarak gerçekle mesinde, hâkimden önce, savcının ba ımsızlı a kavu turulması zorunludur. Nitekim, Anayasa Mahkemesi sözü edilen iptal kararında, «... savcı; ceza adaleti bakımından yalnızca dâva açıp ceza yargılamasını i letmeye ba layan bir görevli olarak de il, aynı zamanda yargılamanın do ru ve adalete uygun sonuçlar vermesi yolunda birçok çabalar göstermesi gereken bir görevlidir. mdi ceza adaletinin yansızlık içinde gerçekle mesi, hâkimden önce savcının siyasi gücün etkisinden kaygılanmaksızın karar verip i lemler yapabilmesine ba lı bulunmaktadır.» görü ünü savunmu tur.

Savcılarının di er özlük i leri gibi, atama ve yer de i tirme i lemlerinin de, hâkimler kuruluna benzer bir kurula verilmesinde ne gibi bir sakınca olaca ı da bugüne kadar açıklanabilmi de ildir. Buna kar ılık, *gelmi geçmi Adalet Bakanlarının özellikle yer de i tirme i lemlerinde, hiç bir hizmet icabına uyma*

yan. keyfili e kaçır derecede tasarruflarda bulundu-
u, çok kereler tanık oldu umuz olaylardandır.

Örne in, 28. 10. 1967 günlü bir kararname ile s-
tanbul ilçelerinden alınıp, Anadolu ilçelerinden birine
atanan bir savcının, 22.2.1968 günü yâni iki ay sonra,
tekrar stanbul ilçelerinden birine atanmasının nede-
ni anla ılmadı ı gibi, aynı kararname ile ba ka bir l e
atanan di er bir savcının atandı ı yere gitmemekte
direnmesi sonucu, Bakanlıkça bu yerde bırakıldı ı ve
onun yerine atanan meslekda ın yeni görevine ba -
lamak için, do u illerinden gelmi olmasına ra men,
eski görevine iade edilmesi nedenleri her halde bir
«hikmeti hükümet» olarak kabul edilemez. Bu gibi
«hikmeti hükümet» i lemleri yanında, yine aynı karar-
name ile yeri de i tirilen bir savcının, Danı taydan,
yürütmenin durdurulması kararı almasına ra men,
bu kararı uygulamıyan Adalet Bakanının, savcılar
üzerindeki yetkisini yitirmek istememesi nedeni po-
litika çıkarı de ilse ne ile açıklanabilir?

Çok yakın bir geçmi ten aldı ımız bu örnekler
de göstermektedir ki bugünkü uygulama, Anayasa-
nın kuvvetler ayrılı ı ve mahkemelerin ba ımsızlı ı
ilkeleriyle ba da mamaktadır.

www.cizgiliforum.com
engine1

Hazırlanmakta olan tasarı da bu ba da maz durumu, yine iptal konusu olacak bir kanun haline getirmektedir.

Bakanlık örgütündeki genel müdürlerin teminatlı oldukları, bu nedenle onlardan kurulacak kurulun, Bakanın etkisi altında olamayacağı gerekçesi de inandırıcı olamaz. Çünkü anılan müdürler, teminatlı da olsalar, Bakanlık örgütü içinde hiyerarşik bir sıraya tabidirler. Bakanın onlara emir vermek ve nezaret etmek yetkisi doğaldır. Kaldı ki, Anayasa Mahkemesi 18.12.1967 günlü kararında, «Bakanlık ileri gelenlerinden kurulu topluluğun düüncesinin alınması, hiç bir ekilde teminat sağlamaz, çünkü bu kurulda bulunanlar hukuki durumca Bakana karşı doğrudan doğruya idari murakabe zinciri içindedirler... Bu kurul üyelerinin teminatlı olmaları dahi durumu de i tirmez...» görüşü ile, savcılarının atanma ve yer de i tirme i lemlerinin böyle bir kurulun yetkisine bırakılmasını teminat için yeter saymamıştır.

Bakanın savcılar üzerindeki yetkisini yitirme konusunda olanlar. Batı ülkelerinde, savcılara bu tarz bir ba ımsızlık tanınmamıştır oldu unu da ileri sürmektedirler. *Bu görüş, bizim, daima Batının arkasından gitmekle yükümlü oldu umuzu kabul etmek demektir ki, bir a a ılık duygusunun benimsenmesinin etkisi olan bir düüncedir..* Bu kerre de, bir alanda biz Batıya örnek olalım deme e hakkımız yok mudur? Nitekim bizim Yüksek Hâkimler Kurulunun kurulu unu kapsayan 45 sayılı kanun, Batılı Hukukçular arasında hayret ve gıpta ile kar ılanmıştır' Kiralın Mahkemesi (Curia regis). Kiralın Savcısı (L'agent du roi) orta çağlarda kaldı artık... Batı halkları, ileri olarak niteledi imiz bugünkü düzeni bile yıkmaya sava ında...

SONUÇ

Bu nedenlerle, Anayasamızın kuvvetler ayrılığı ve mahkemelerin bağımsızlığı ilkelerinin esprisine bağlı kalarak, mahkemenin ayrılmaz bir ögesi olan ve ceza adaletinin gerçekleştirilmesinde hâkimden önce önemli rolü bulunan Cumhuriyet Savcılarının atanma, ve yer değiştirme işlemlerinin aslında kurulu bulunan, Yüksek Savcılar kuruluna bırakılmasını ön gören bir kanunun gecikmeden yapılmasında zorunluk vardır. Yetkili kiler ve sayın Parlamenterlerimizin bu konuda titizlikle çaba göstermelerini dileriz.

CUMHUR YET, 18 Temmuz 1968

(1) — Resmî Gazetenin 18/4/968 gün ve 12878 sayılı nüshasında yayınlanmıştır.

ADLI ZABITA ZORUNLU MU?

Gelmi geçmi Adalet Bakanları ve konu ile ilgili yetkili ki iler, türlü nedenlerle yaptıkları açıklamalarda, ölkemizde, adli zabıta örgütünün kurulması zorunlu unu dile getirmi ler ve yakın gelece e ait vaitlerde bulunmu lardır. Hatırladı ımıza göre son kez, 1967 yılında, • eski Adalet Bakanı Sayın Hasan Dinçer, stanbul Adalet Sarayında, Hâkim ve Savcılarla yaptı ı bir toplantıda, bu konunun programa alındı ını ve bir tasarının hazırlanmı oldu unu haber vermi ti. Ne var ki, üç yıla yakın bir zaman geçti i halde, sonuç alınması bir yana, bu konuda olumlu bir davranı a da tanık olamadık.

Bir buçuk yıldan beri, adlî zabitanın âmiri olması gereken Cumhuriyet Savcılarımın, atanma ve yer de i tirme i lemlerini düzenleyen bir yasanın dahi yapılmadı ı gözönüne alındı ında, yeni bir kurulu getirecek olan yasanın yapılmasını beklemek, fazla iyimserlik sayılırsa da, ölkemizde son zamanlarda süregelen üzücü olaylar, adlî zabıta örgütü üzerine önemle e ilmimizi ve bu örgütün bir an önce kurulması zorunlu unu duyurmaktadır.

Aslında, Anayasamızın benimsedi i, kuvvetler ayrılı ı ve mahkeme ba ımsızlı ı ilkelerinin geçerli

olması için, tamamen Yargı erkine ba lı, adlî zabıta örgütünün var olması arttır.

Türkiyemizde, her türlü adlî kolluk i eri, yürütme organının denetim ve gözetimi altında bulunan ve her yönü ile ona ba lı olan, polis ve jandarma gibi emniyet kuvvetleri tarafından yürütölmektedir. Suç ve suçlunun soru turması, önce karakolda ba lar. Ço u suçların hazırlık soru turması Savcının yardımcısı sıfatı ile, polis ve jandarma görevlileri tarafından «fezleke» denilen ve soru turmanın özetini kapsayan bir yazı ile Savcılı a iletilir. Çok önemliler ayrı tutulursa Savcı, suç a ve suçluya ancak bu anda bilgi edinir. Oysaki, bu zamana kadar olan olmu , hazırlık soru turması tamamlanmı tır. Savcı, bu soru turma kâ ıtları üzerinde gere ini yapabilecektir. Mahkemeye açılan dâva, bu soru turmaya dayanacak ve Hâkim, yürütme organına mutlak ba lı olan zabıta görevlisinin çevirip kotardı ı soru turmayı temel alarak karar verecektir.

Ceza adaletinin da ıtımında, bu kerte yetkili bulunan zabıta görevlileri, atanma, yer de i tirme, yükselme ve cezalandırma gibi tüm özlük i leri ile, zirvesinde, politik gücün temsilcisi olan ç i leri Bakanı nından ba lamak üzere, polis memuruna kadar amir polis ili kisini kapsayan hiyerar ik bir düzen içinde çalı maktadırlar. Her derecedeki görevli, bir üstünün emirlerini Uygulamakla yükümlüdür. ç i leri Bakanının, en güçlü âmir bulundu u bir örgütle yapılan adlî soru turmanın yargı ba ımsızlı ı lkesine ters dü ece i ve adaletin olu masında ku kuya yer verece i do aldır.

Görölüyor ki, adalet da ıtımında mahkemeler, bir uçtan yürütme organına ba lı kınmakta ve so

nuçta söz konusu ilkelerle çeliik bir durum meydana gelmektedir.

Hatırlanacağı gibi, savcılarının atanma ve yer değiştirme işlemlerini düzenleyen, 2565 sayılı yasanın 63 üncü ve 45 sayılı yasanın 77nci maddeleri, mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi ile ibaidan ve özellikle savcılarının teminatını zedelediği gerekçesi ile, 18.12.1967 gününde iptal edilmiştir. Adalet Bakanlığının, Yüksek Mahkemenin kararına ters düentutumu nedeniyle, bu konuda yeni bir yasanın meclislerden geçirilmesine imkân olmadı. Böylece Türkiye Cumhuriyeti Savcıları iki yıla yakın bir süredir, kanunsuz bir statü içinde bırakıldı. Seçimlerden sonra yeni bir çalışma devresine giren Hükümet ve Parlâmentonun, savcılara ait yasayı, yeni bir iptale neden olmayacak şekilde yapacağına inanıyoruz. Böylece, 41 sayılı yasa ile hâkimler ve dâileinde bulunduğumuz bir yasa ile de savcılarımız teminata kavuturulmu olacaktır.

Ama ne var ki, yukarıda değindiğimiz adli işlemler, özellikle ceza adaletinin ilk ve temel amacı olan hazırlık soruşturması, yürütme organına mutlak bağımlı olan genel kolluk görevlileri tarafından yürütüldüğü sürece, başka bir deyişle, adli kolluk örgütü kurulmadıkça mahkemelerin bağımsızlığını sağlamızı kabule olanak yoktur.

Bu nedenlerle, yürütme organının etki alanı dışında, tamamen yargı organına bağılı bir adli zabıta örgütünün kurulması önce bir Anayasa gereğidir.

Bundan başka genel emniyet kuvvetleri, önleyici zabıta, idarî ve askerî işlemleri yapmakla, aslında büyük ödevler yükü altında çalışmaktadır. Bu görevlilerin hukukî nitelikleri, yetiştirme sistemi gereği, ye

tersizdir. Hele bu görevliler tarafından bireylere karşı i lenen suçlarda, soru turmanın aynı görevliler tarafından yapılması adaleti zedelemekte, kamuoyunda haklı tepkilerden olmaktadır. Örne in, Hürriyet Meydanında Taylan Özgür'ün ölümü ile sonuçlanan olayda, sanı in emniyet görevlisi oldu u iddia edilmektedir. Bu olayın soru turması, mevcut yasa hükümleri gere ince, Savcının yardımcısı sıfatı ile, gene bu görevlilere yaptırılmaktadır. Zorunlu bir nedene dayansa bile, bu suçun faili bulunmadıkça, kamuoyu, hem adaleti, hem de emniyet örgütünü suçlamakta haklı olacaktır.

te, bu ve benzeri olaylarda, adalet örgütü içinde bulunan ve her yönü ile ona ba lı olan adlî zabıta görevlileri soru turmayı yönetti i takdirde, sonuç, ku kusuz bugünkünden farklı görünecektir.

Adlî zabitanın yoklu undan do an sakıncalar bu kadar da de ildir. Ne var ki, bunların tümünü saymamıza sütunumuz izin vermedi inden bir ikisini göstermekle yetiniyoruz.

SONUÇ

Hükümet ve Parlâmento'nun yeni bir çalı ma dönemine ba ladı ı u sıralarda, geçerli olacağını sandı ımız bu konuyu ortaya atmakta yarar bulduk.

Ülkemizde adlî zabıta örgütü kurulmadıkça mahkemelerin ba ımsızlı ından söz etme olana ı yoktur. Bütçe yetersizli i dü ünçesi de bir neden olarak kabul edilemez. undan ki, özel ayrıcalıklar ve modern araç ve gereçlerle, kısa zamanda, niceli i binleri bulan toplum zabıtası örgütünü kurabilen devlet gücümüzün, mevcut kadrodan bile ayrılabilce i, kısa bir hukuk ö retim ve e itiminden geçirece i tüm özlük

i eri ile Cumhuriyet Savcısının denetim ve gözetimi altında bırakılacak, bir miktar personelle i e ba la- ması ve zamanla Örgütün geli tirilmesi öncelikle ele alınabilir.

Bu nedenle yeni Adalet Bakanımızdan bu konu üzerine e ilmesini ve gerekli çabayı esirgemiyerek. Türkiyemizde adlî zabıta örgütünün kurulması onu- runu bak etmesini dileriz.

CUMHUR YET, 18 Kasım 1969

HAK MDEN DE ÖNDE SAVCI TEM NATI

Mahkemelerin a ır çalı tı ı, adalet da ıtımındaki gecikmelerden vatanda ın tedirgin oldu u ne deriile, usul yasalarının yeniden düzenlenmesinin dü ünüldü ü u sıralarda mahkemelerin, savcısız kalması yüzünden tüm çalı amaz duruma dü mesi gibi bir tehlike kar ısındayız.

Bilindi i gibi, yeni Anayasa'mızın yürürlü e girmesinden, özellikle Anayasa Mahkemesinin, savcılar ın atanma ve yer de i tirme i lerini düzenleyen yasa hükümlerini iptal etmesinden sonra, savcılık teminatı tartı ma konusu olagelmi tir. Bu tartı manın olumlu bir sonuca ba lanmaması nedeni ile, ki yılı a an bir süredir, savcılar yasası yürürlü e konamamı tır. Bir savcının, türlü nedenlerle, görev yapamaması halinde, yerine bir ba kası atanamadı ından, adalet hizmetinin durması gibi vahim bir durum meydana gelmektedir. Böylece sorun, bir meslek konusu almaktan çıkmı , toplumu do rudan ilgilendiren ve bu nedenle de derhal ve önemle üzerine e ilinmesi gereken bir konu olmu tur. undan ki, iki yılı a an bir süredir yeni savcı ataması yapılmadı ı gibi, ölüm, hastalık ve ba ka nedenlerle bo alan savcılıklara da, yer de i tirme yolu ile di er bir savcı görevlendirilemedi inden, özellikle tek savcısı bulunan ilçe

mahkemelerinde, yargılamaları tatil etmek zorunlu u ba göstermi tir.

SAVCI TARAF DE LD R

Bu olumsuz durum, iki kar ı görü ün çatı ması sonucu olgulanmaktadır. Gariptir ki, bu çatı mada yanlardan birini, ba ta sayın Cumhurba kanı olmak üzere. Anayasa Mahkemesi ve bir grup bilim adamı temsil etmekte, di er yanda Adalet Bakanlı ı ve iktidar ço unlu u bulunmaktadır.

Bilindi i gibi Anayasa Mahkemesi 18/4/1967 günlü kararı ile (1) savcıların atanma ve yer de i tirme i lemlerinde, Adalet Bakanına yetki veren yasa hükümlerini iptal etmi tir. ptal kararı ile meydana gelen bo lu u doldurmak için hazırlanıp, 4/12/1969 gününde Parlâmentoya sunulan ve iktidar grubunun oyları ile meclislerden geçen yasayda, Anayasa'ya aykırı oldu u gerekçesi ile sayın Cumhurba kanı geri çevirmi tir. Bundan ba ka, bir grup sayın bilim adamı, Anayasa'mızın esprisine uygun olarak, savcılara teminat sa lanmasının gerekti i konusunda bir rapor düzenleyerek Adalet Bakanlı nı uyarmı lardır (2). Ne var ki, tüm bu uyarı ve yol göstermelere kar

(1) — Bu karar Resmî Gazetenin 18/4/1968 günlü sayısında yayınlanmı tır.

(2) — Prof. Faruk Erem, Prof. B. Nuri Esen, Prof. Baki Kuru. Prof. U ur Alacakaptan ve Prof. Necip Bilge'nin düzenledi i bu rapor Hukuk Dergisi «YARGI»nın 4. sayısında yayınlanmı tır İlkça kabilelerinden, modern devlet kurullarına kadar, her toplumda hâkime özel bir yer verilmi , onun niteli inde ba ka ko ullar aranmı , görevinde ve giderek özel ya antısında ayrı olanaklar tanınmı tır.

www.cizgiliforum.com
engine1

it. Adalet Bakanlığı ı Anayasaya ters dü en tutumunda direnmekte, giderek, savcılara teminat gerekmedi ini, onların davada taraf bulundu unu ve bakım gibi, karar yerinde olmadıkları gibi gerekçelerle hazırladı ı tasarıları meclislerden geçirmek çabasıındadır.

Oysa ki, bu dü ün ceza adaletinin gerçekte mesinde «tarafsızlık» ilkesi ile ba da mamaktadır. undan ki, savcı tarafsız, kimin ve neyin tarafındadır? ktidar partisinin temsilcisi ve yürütmenin bir organı olan Adalet Bakanının, ya da, bu bakanlık içindeki idare adamlarının emrinde bulunan savcının taraf olarak a ırlı ını nereye koyması istenmektedir? O halde savcı taraf de ildir. O, hukuk düzeninin koruyucusu, yasaların temsilcisidir. Bu niteli i ile, sanı ı suçladı ı kadar, onun yararına olabilecek her tür ü kanıtları mahkemeye getirecektir. (CM.U.K. 159 ve sonraki 'maddeleri). Bu kanıtlardan varaca ı sonuca göre, sanı ın mahkûmiyetini isteyece i gibi, beraat i için de çaba harcayacaktır. O kadar ki, mahkemenin mahkûm etti i bir kimsenin suçsuzlu una inanan savcı, mahkûmiyet kararını kaldırtmak için Yargıtay'a da ba vuracaktır. O halde savcı nasıl bir taraftır ki, bir dâvada iki taraflı davranabilmektedir? Görüldü ü gibi o, yasalara uygun olanın tarafındadır. Hükümet görü ünde oldu u gibi, savcıyı taraf olarak kabul etti imiz takdirde onu, yargı yerinde, yürütmenin bir temsilcisi olarak görmemiz zorunludur ki, bu dü ün ce, Anayasamızın benimsedi i mahkeme ba ımsızlı ı ve güçler ayrılı ı ilkelerine ters dü er.

SAVCI, HAK MDEN ÖNCE KARAR VER R

Hâkim karar yerindedir. Evet ama, savcı da hâ

kimden önce karar verme durumundadır. öyle ki, hazırlık soru turması sonunda bir takipsizlik kararı ile, hâkimden önce suçsuzlu a karar vermekte ya da, suçlulu u kabul edip, ba ka bir deyi le, suçlulu a karar verip ,ceza tâyini için sanı ı mahkemeye göndermektedir. Bu nedenle ceza adaletinin gerçekle mesi, önce savcının takdirine ba lıdır. O halde, hâkimden önce savcıya teminat sa lanması zorunludur.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, aman kararı ile de (... hâkimlerin bir ceza dâvasına kendili inden el koymaları kabul edilmi olmadı ına göre, ceza adaletinin hâkim kararı biçiminde gerçekle mesi, ilk önce, savcının bir i lemde bulunmasına, yani dâva açmasına ba lı kalıyor demektir.) gerekçesi ile savcının, ceza adaletinin olu masındaki önemini belirtmi ve (... ceza adaletinin yansızlık içinde gerçekle mesi, hâkimden önce savcının, siyasî gücün etkisinden kaygılanmaksızın karar verip i lemler yapabilmesine ba lı bulunmaktadır.) sonucuna varmış ve bu gerekçelerle savcılara, Anayasa'nın ön gördü ü teminatın sa lanmasını zorunlu saymış tır.

Yukarda sözünü etti imiz de erli bilim adamlarının raporunda da, «Adalet Bakanın emrinde savcılık» anlayı ının, eski Fransız doktrininden esinlenerek benimsendi i, bu sistemin hukukilikten çok «adalette idari anlayı ı» getirdi i, böyle bir sistemin kabulü halinde adaleti, idareden ayırmaya imkân bulunmadı ı, bu nedenle hâkime lâzım olan teminatın savcı için de zaruri bulundu u hükmüne varılmaktadır.

Görülüyor ki bir yanda otoriteyi temsil eden hükümet, savcıları, dâvada taraf olarak nitelemekte ve ona teminat sa lamanın Anayasa dı ı bir davranı

olaca ı görü ünü benimseyip, savcılar ı, özlük i lerinin önemli konusu olan atama ve yer de i tirme i lemlerini elinde bulundurmak, ba ka bir deyi le, savcılar ı kendi taraf ında görmek istemektedir. Di er yanda, Anayasa'y ı yorumlamakla görevli Yüksek Mahkeme Yargıçları ile büyük hukuk bocaları, hükümet görü ünün hukuka aykırı oldu unu, bakimden önce savcıya teminat sa lamanın zorunlu bulundu unu savunmakta ve yürütmenin de üstünde bulunan Devlet Ba kanı, son veto kararı ile bu savunmayı tescil etmi bulunmaktadır.

SONUÇ

Pek iyi, nedendir bu hukuka aykırı davranı ta direnmek? Güçlü bir disiplini gerektiren Silâh Kuvvetlerimizde bile, askerî savcılar belli kurallarla atanır ve yer de i tirirken, belli bir süre içinde bulundu u görev yerinden alınmazken, toplum düzeninin sa lanmasında ve ceza adaletinin gerçekle mesinde önemli katkısı bulunan Cumhuriyet Savcılar ına reva görülen bu haksızlık neden?

Bu sorunların kar ılıklarını, yukardaki açıklamalarımızın 111 altında, okurlarımın sa duyusuna bırakıyorum.

CUMHUR YET, 6 Mayıs 1970

HAK ML K VE TOPLUM SORUNLARI

lkça kabilelerinden, modern devlet kurulu larına kadar her toplumda hâkime özel bir yer verilmi , onun niteli inde ba ka ko ullar aranmı görevinde ve giderek özel ya antısında ayrı olanaklar tanınmı tır.

lk yargıçlar, Tanrı'nın yer yüzündeki temsilcisi sayılan rahipler idi. «Hâkim kadar Tann'ya yakın varlık yoktur» sözü, belki de bu ça lardan kalmadır.

Modern devetin olu umunda üç temel güçten biri, belki de en önemlisi, Yargı Gücüdür. Cumhuriyet Türkiyesinde de bu güç, Anayasal deyi mi ile, yargı yetkisi, TÜRK ULUSU ADINA ba ımsız mahkemelerce kullanılır. (Anayasa Md. 7) Anayasamız, yasama ve yargı organlarının fonksiyonlarını «yetki» deyi mi ile nitelendirdi i halde, yürütmeyi, yasaların uygulanması ile «görevli» kıl mı tır.

GEN YARGI YETK S

Gerçekten 1961 Anayasa'sının 5. maddesinin gerekçesinde belirtildi i gibi (... Yürütme sadece kanunların uygulanması demektir. Kanun olmad ı yerde, Türk hukukuna göre, yürütme de yoktur.» Oysa yargıda durum aksinedir. Aynı gerekçede «...Yürüt

menin aksine olarak, kanun olmasa da, ihtilâfın oldu u her yerde yargı vardır.» Bu gerekçeye dayalı olarak düzenlenmi bulunan 31. maddenin 2. fıkrası da «Hiç bir mahkeme görev ve yetkisi içindeki dâvaya bakmaktan kaçınamaz.» hükmünü koymakla, yargı yetkisinin ne kerte geni bir güç oldu unu göstermi tir.

Görüldü ü gibi, ulus adına yargı yetkisi ile donatılmı hâkim, yasa koyucunun robotla mı uygulayıcısı de ildir. Sorunları, içinde bulundu u toplumsal ortamın ko ullarına göre de erlendirmesi, katı ve kalıpla mı yasa hükümlerine, bu ko ulların ı ı ı altında biçim verebilmesi gücüne maliktir. Bu sütunlar daki ba ka bir yazımızda da belirtti imiz gibi. Batılı hukukçular, böyle bir akımı geli tirme çabası içinde dirler. 6u akımın sözcülerine göre, hukuku mahkemeler yapmalıdır. (1)

Gerçekte, «Yetki» deyimi içinde, bir kendili inden yapabilme bir, gerekti ini koyabilme ve bir, ba ımsız davranı vardır. Ku kusuz, bu ba ımsız davranı sınırsız da de ildir. O halde bu sınır, ya da ölçü ne olmalıdır?

Ki ili ini her an saygı ile andı ımız, eski Adalel 'akanlarından yürekli devrimci Mahmut Esat Bozkurt, 1925 yılında, Hukuk Okulu'nun açılması nedeni ile yaptı ı konu masında, bu ölçüyü bakınız nasıl dilo getirmi tir:

«... Türk Cumhuriyet Hukukunu inceleyecek ve ara tıracak olan Ankara Hukuk Okulu, çalı ma alanında hiç bir kaynakla ba lı de ildir. Onun en bu

(1) — «Gerçek Hukuk ve Hâkimli imiz.» 5y9/1969 günüll Cumhuriyet.

yük kitabı, ko ulsuz olarak, Türk Uusunun yüksek yararları ve 20. yüzyıl ıha ya t ve uygarlık ikelerinin mahzeni olan ça da bilimlerdir.»

Ulus yararı ve bilim; Türk hâkiminin, yargı yetkisini kullanırken, sürekli olarak de i mez ölçüsü bu ilke olmalıdır. Ulus yararı ve bilim gerektiriyorsa, var olan yasaları zorlamalı, ulus adına elinde bulundurdu u yargı yetkisini güçlü ve yürekli olarak kullanabilmeli, bu ilkeleri dayanak yaparak, eskimi hukuk düzenini s.ilkeleyebilmelidir.

SOKA A DÖKÜLME ÖNLEN R

Günümüz toplumları, gençli i, bilim adamları ve ba ka bir bölüm kurumları ile, insanları daha mutlu edecek yeni bir düzen arama çabasındadırlar. Bilindi i gibi, hukukun temel amacı, toplumu mutlu yapmaktır. Bu amaca yararlı olmayan yasaldrın uygulanmasında hâkim titiz davranmalı, onların de i tirilmesini sa lamak yolunda direnmeli, özellikle Anayasa' mızın, sosyal adalet, ki i güvenli i, ailenin korunması gibi ilkelerine ters dü en yasaları uygulamaktan kaçınmak suretiyle, bu çabadaki yerini almalıdır. Bilinmelidir ki, yargı organları böyle bir davranı içinde oldu u oranda bireylerin soka a dökülmesi önlenebilecektir.

Gerçekten, sokak gösterilerinin temelinde, var olan hukuk düzeninin, hızlı bir atılımla de i en toplumsal ili kilere, aynı hızla ayak uydurmaması nedeni ile, bu düzeni zorlayarak yeni hak ve çıkarlar sa lama amacı bulunmaktadır. Daha çok politik bir ortam içinde bulunan ve olan düzenin nimetlerinden yararlanan yasa koyucunun, yetkisini, toplumun her an de i en ve geli en gereksinmelerini olumlu biçimde

kar ılması ve buna göre yeni yasalar koymak yolu ile kullanması beklenemez. Aslında, yasa koyucu, toplumsal olay ve ili kilerin üstünde, bir bakıma, merkezden idare havası içindedir. Oysa hâkim, olayların içinde ve yerindedir. Aynı ortamda ve aynı ko ullar altında ya antısını sürdürmektedir. Bu nedenle var olan yasaları, olayların özelliklerine ve çatı an çıkarların içeri ine göre biçimlendirmek, yargı yetkisini, toplum ve bireylerin yararına en uygun biçimde kullanmak olana ına sahiptir. Ünlü dü ünür J.J. Servan Schreiber'in dedi i gibi, sadece tepeden inme, merkezden gelme kararların yürütülmesi ça ı eskidi artık.

SONUÇ

Yargıç sadece yasa uygulayıcısı de ildir. Ulus adına yargı yetkisi kullanan/kararlarında tam ba ımsız ve gere inde yasa koyucu gibi bir davranı içindedir. Her türlü anla mazlı ın çözümünde, uygulanacak yasa olmasa bile, yargı yetkisine dayanarak anla mazlı ı çözme e yetkili olduktan ba ka, mevcut yasalar, nsan haklarının temel ilkelerine ters dü en hükümler ta ıyorsa, onları uygulamaktan da kaçınma gücüne sahiptir.

Hâkimin, var olan yasalara uygun kararları ile sa ladı ı adalet, kamuoyunda «haklı» olarak kabul görmedikçe, biçimsellikten öte bir anlam ta ımaz. Gerçek adaletin sa lanamadı ı toplumlarda, huzursuzlukların sürüp gidece i ise do al sayılmalıdır.

CUMHUR YET, 25 Aralık 1970

PARLAMENTER OLMAK

Bilindi i gibi, Parlamenter olmanın yasal ko ul ve nitelikleri Anayasa'mızın 68 ve 72. maddeleri ile seçim yasalarında gösterilmi tir. Konumuz parlamenter olmak için aranan bu ko ul ve nitelikleri inceleme ya da ele tirme olmadı ından bunlar üzerinde durmayaca ız. Belli bir ya , ö renim durumu, hükümlü olmamak gibi ko ullar elle tutulur, saptanabilir somut durumlardır. Bu ko ulları belgelerle kanıtlayan her vatanda seçilme olana ı da elde edince Parlamenterdir.

Oysa, yasama görevini halka yararlı biçimde yerine getirmek için bu ko ullar yeterli de ildir. Ba ka bir deyimle, gerçek parlamenter olmak, Yasaların koydu u ko ullardan ayrı bir bölüm niteliklere de sahip olmayı gerektirir. Ama ne var ki, ne bugüne kadar uygulanan bilimsel yöntemler, ne de, seçim 'hukuku bu niteliklerin önceden saptanmasına olanak sa layamamı tır.

Örne in, bir parlamenter adayının uygarca yüreklili ini (Medeni cesaret) önceden kolayca ölçemezsiniz. Oysa, ya ama görevi, yüreklili i gerektirir. O denli gerektirir ki Meclis kürsüsünün önünde kend mezarını göre göre do ruları haykırabilecek kale

miriden beyaz kâ ıda dökülebilen mürekkebin, bir gün kara leke gibi kl ii ine sürülebilece ini bile bile halkın yararına yazabilecek koca bir yürek sa lam bir bilek gerek parlamenter olan ki iye... Gerçekte, Senegal Cumhurba kanının yerinde deyi i ie söylemek gerekirse «gerçek ba ımsızlık dü ünçe ve yürek ba ımsızlı ıdır.»

Önceden saptanması, bilinmesi olanaksız bulunan ama var olması da gereken daha neler olmalıdır, bir Parlamento adamında? Aynı siyasi parti üyelerinin birlik ve beraberlik içinde olmaları, yasa önerilerinde, denetim görevini yerine getirmede birbirine yardımcı olmaları gereklidir. Daha öz görü ünü payla an arkada larının ba arısından mutluluk duymak, ki isel ba arısını onlarla payla mak ya da Fransız devlet adamı E. Herriot'nun dedi i kadarı ile «Dostlarının ba arısına dü manların ba arısından daha zor katlanır» olmamalıdır. Aksi halde, Parlamento adamı, seçmenlerine ho görünmek ve yeniden seçilebilmek kaygusu ile ürkek ve kararsız bir tutum izleyen kendi ki ili ine saygısını yitirmi birer yara ık olarak siyasi ya antısını sürdürmesi kaçınılmazdır. u kaçınılmaz sonuçtur ki. Sayın Ecevit'te «Parlamentonun büyük bir bölümü, toplumdan on yıl geride valmı tır» kanısını yaratmı tır.

Yasa koymak yetkisi ile donatılmı ki ilerin, önce endilerinin yasalara ba lı olmaları, söz ve önerilerinde hukuk sınırları içinde kalmaları zorunludur. Örne in,, Parlamentonun hukuka en çok ba lı olması gereken bir komisyonunda, politikadan gelecek beklemesi gereken genç bir üye (...Biz parlamenter olmakla sırtımıza siyaset cübbesini giymi insanlarız; bu nedenle sorunları soyut hukuk mantı ı ile çözümleyeme

www.cizgiliforum.com
engine1

yiz Politikacı olmaya mecburuz) diyebilmi tir.Özellikle.hukuk uzmanlarından olu an ve Yasama organının hukuk komisyonu olarak görev yapan bir kurumda bu dü ünçe ile sorunlara e ilmek büyük sakıncalar do urur.

undan ki, politika, önce hukukun bir dalıdır. Hukuktan esinlenmeyen ya da, ona ters dü en politika, çıkarıcılıktan ba ka bir anlam ta ımaz. Daha özlü bir deyi le, hukuksuz politika olmaz. Hukuk dı ı politikanın en çok zararını çekmi bir ülkenin insanları olarak böyle bir tutumu ho görü ile kar ılamaya olanak yoktur.

Parlamente ki ide olması gereken bir niteli e daha de inmek isteriz. Gerçekten kendisini de içine alan tüm ulusun saygı duyaca ı kuralları koyma görevi yapan Yasadır Meclis üyesinin «oturaklı» olarak nitelenmesi yersiz ama, çevresinde saygınlık yaratacak bir davranı içinde olması her halde aranacak niteliklerdendir. Ne var ki, az da olsa, bir bölüm parlamenterin ülke sorunlarına e ilip geçerli çözüm yolları aramaları ,ve önerilerde bulunmaları yerine birkaç güncel olayı fırsat bilip basına demeç vermek gibi ucuz politika yapmak ya da, ilkokul ö rencilerinin çocuksu co kusu ile davranıp televizyona poz vermek, ekranda seçmenlere görünmenin bir yarar sa layaca ı sanısı ile Meclislerin ön sıralarında yer almak için yarı etmek gibi davranı ların parlamenterikle ba da aca ını sanmıyoruz. Bu nedenle bir de erli yazarımızın «Aslında bütün Meclislerin küçü ünden büyü üne bütün komisyonların, bilimselinden bilimsizine, sosyalinden mosyaline, koruyucusundan akımasına, yardımcısından yordakçısına kadar bütün toplantılar, oturaklı oturaksız bütün oturumlar, bîr iki

ki inin bir sözü, bir bakı ı, bir i areti ile renkten renge boyanabilen insancıklardan oluşmaktadır» (•*). Guldürü genellemesinden, bizim bir bölüm insancıklara da pay dü tü ü ku kusuzdur,

Gerçekten e er bir toplumda, en a ır ba lı yazarlar «Mebus borsasından» söz ediyorsa, pazardaki manav «Mebus fiyatına kabak» diye ba ırabiliyorsa o toplumda sa lam kalması saygınlıklı olması gereken yüce kurullar çürüyor demektir. Bu çürümeye engel olmak ise, önce o kuralları oluşturan ki ilerin olumlu çabaları ile olanaklıdır.

Sonuç: Anayasa ve yasalarımız, Parlamentonun saygınlığını sa lamaya yeterli bükümler koymuştur. Ne var ki, yukarıda somut örneklerle açıklamaya çalıştığımız tutum ve davranışların Yasalarla saptanmasına olanak yoktur. Bir kurumunun saygınlığını Yasalar kadar belki de ondan da çok, o kurumu oluşturan ki ilerin tutarlılıklarını sa lar ve sürdürür. Bu nedenle «Her kurum saygınlığını kendi yaratır» özdeyişi, insanlardan oluşan tüm kurumlar için geçerlidir. Unutmamalı ki, parlamenterlik ki isel çıkar sa lamak için bir amaç değil ülkenin ve halkın mutluluğuna yönelik bir araçtır. Ya da hiç de ilse bundan sonra böyle olması gerekir.

İnsanların bu iki seçenektan hangisi ile davranışını önceden saptayacak bilimsel bir yöntem yoksa da, ki ilerin üretim ilikleri, üretim araçlarına olan oranı ve bu iliki ve araçlar arasındaki özel bağlantılar gözönüne alınırsa Parlamenter seçmede doğru bir yol tutulmuş olur.

•(*) — Vedat Günyol «Parlamento ve ötesi». • Cumhuriyet
26/3/1975

Diyelim ki, rahmetli babasının Sayın Bölükba
ı'ya söyledi i «Bu devirde ak am, nikâhları üstüne
yemin edip söz verecek, sabah da sözlerinden ra-
hatça dönebilecek insanlar çoktur. Siyaseti de böy
leleri ele geçirir» sözünü biz çocuklarımıza söyleme-
yelim.

CUMHUR YET, 6.5.1975

ANAYASA DE KL

Bir yıl geçmeden Anayasamızın yeniden de i - tirilece i, de i iklik tasarılarında, Anayasa Mahkemesi ve Danı tay'ın görev ve yetkilerinde yeni kısıtlamalar yapılması ve «Güvenlik Mahkemeleri» kurulması gibi ilkelerin benimsendi i, yetkili ki ilerin basına yansıyan demeçlerinden anla ılmaktadır.

28.6.1970 günlü Cumhuriyet Gazetesinde yayımlanan «yargı yetkisine tahammülsüzlük» ba lıklı yazımızda «... yargı gücünün varlı ı ve ulus adına yargı yetkisini kullanı ı bazı çevrelerce yadırganmakta, ondan gelen kararları, etkisiz kılmak için çaba harlandı ı üzülmektedir.» kanısında bulunmaktuk. Bugün bu tahammülsüzlü ün, Anayasayı de i tirmeye kadar varan geli mesine tanık olmakla üzüntümüzün son kerte arttı nı belirtmek zorundayız. Hele, Devletin güvenli ini korumak zorundayız. «Güvenlik Mahkemeleri» kurulması, gücünü ve yetkisini Anayasa'da bulan ve Devletin olu umunda üçüncü güç olarak nitelenen yargı örgütü görevleri için onur kırıcı bir davranı tır.

Gerçekten «Adalet Mülkün Temelidir» ilkesinin ı ı nda, temel sarsılmasın diye kör kandil altında adalet da ıtmaya çalı an, hayvan damı ve handan

bozma yapılar da duru ma yapıp ulus adına hüküm veren, bu teme! yıkılmasın diye katıra yirmi, kendisine 3 10 lira ücret ye görüldü ü halde, tüm gücünü harcayarak da , da hakkı ve haklıyı bulmaya çabalayan gelmi geçmi ve de bugün varolan görevlilerinin, bu tutum ve davranı lar kar ısında yürekten yaralandıkları ku kusuzdur.

undan ki; Anayasamızın bir yıl içinde ikinci kez de i tirilmesine kalkı manın gerçek ama örtülü nedeni:

a—) Yürütme ve Yasamanın yargı denetimine tahammülsüzlü ü, bu denetimden sıyrılmak için Anayasa Mahkemesi ve Danı - tay'ın yetkilerinin kısıtlanması,

b—) Varolan yargı örgütünün, Devletin güvenli ini koruyamadı ı dü üncesi ile özel Mahkemeler kurulmasından ba ka bir amaç ta imamaktadır.

Oysa Türkiye Cumhuriyetinde yarım yüzyıl gibi azımsanmayacak bir süre, anılan ki iler sayesinde Adalet Mülkün Temeli olmu ve bugüne dek bu temelde bir çatlama görülmemi tir.

Son bir yıl içinde ülkemizde uygulanan olaylar nedeniyle, yargı örgütüne en küçük bir suçlamada bulunmak büyük haksızlık olur. Kaldı ki, ülkemizin 12 Marta geli ine kimlerin neden oldu u bugün artık belgelenmi bulunmaktadır. Gerçek bu iken, günahı yargı gücüne yüklemek gülünç bir çeli kidir.

Ama ne var ki, bir bölüm politikacılar, yirminci yüzyılın son yarısında hukuk devleti, yasa egemenli i gibi ilkelerin tüm uygar ülkelerce nerede ise kut salla tırdı ı bir ça da bâlâ «Devlet Benim» dü ün

cesinden kendilerini kurtaramamaktadırlar. Osmanlı Devlet yapısının otokratik yönetim biçiminden be-yinlerini ve yüreklerini bir türlü arıtamamı bu gibi-lerin. Hukuk Devleti ve yasa egemenli i ilkelerinin do al sonucu olan yargı denetimini ho kar ılama-yacakları ku kusuzdur.

Anayasa de i ikli inde anla ma sa lanmak amacıyla toplanan partiler arası komisyonun çalı -malarından sızan haberlere göre, biri dı ında tüm siya partilerin Güvenlik Mahkemesi kurulmasını il-ke olarak kabul ettikleri, giderek, bu mahkemelere atanacak yargıç ve savcılarda aranan nitelik ve ko-ulları, mahkemenin uygulayaca ı usul hükümleri-ni de saptadıkları anla ılmaktadır. Demek oluyor ki, tüm yargı görevlilerinin atama ve di er özlük i lerini düzenleyen yürürlükteki yasalar, kurulacak mahke-meler için yeterli görülmemekte, özel atama ekille-ri ve yargılama usullerine gereksinme duyulmakta-dır. Böylece ve belki de yeni ekonomik ve sosyal olanaklarla donatılmı bilmedi imiz yeni tip yargıç ve savcılardan olu an mahkemeler yaratılmaktadır. Böyle bir ayırımın adalet örgütünde büyük huzursuz-luk kayna ı olaca ı önemsenmese bile, bu tutumun sakıncalı sonuçlar do urmasından korkulmaktadır. Oysa, bugün yürürlükte olan yasalara göre, mahke-meler yasa yapmaz, yasa koyucunun olu turdu u yasaları uygulamakla yükümlüdür, Devlet güvenli i-nin korunmasında, cezaların yetersizli inden ya da yargılamaların uzamasından yakınılıyorsa, yasa ko-yucunun yeni yasalarla gerekli düzenlemeyi yapma-sı her. zaman olanaklıdır. Bu yola ba vurulmayıp isteklere uygun mahkeme kurmaya kalkı mak, istekle-re uygun yargı yapmak olur ki, biz bu ülkede bu ker

te ters bir dü ünceye sahip ki inin olamayaca ı inancındayız.

Güvenlik mahkemelerinin kurulmasına taraftar olanların sık sık öne sürdükleri ba ka bir gerekçe de, batıda, özellikle Fransa'da Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin var oldu u savıdır; Bu, öteden beri alılagelmi , nedenleri ve ko ulları dü ünülmeden b> tıyı örnek alma tutkusundan ba ka bir anlam ta ımaz.

Bir kez, iki farklı toplumun ya antıları, toplumsal yapıları, geçirdikleri sosyal olaylar, itibarı ile birbiriyle oranlanmayacak biçimde ayrı yapıları maliktir. Örne in, Fransa'da on yıllık bir DP. devri ve bunun getirdi i 27 Mayıs Devrimi olmamı tır. Fransız toplumu, 12 Mart Muhtırasını belki ancak bizden duymu tur. Buna kar ılık Fransa'da demokrasiye, parlamento sistemine ve seçimlere esasdan kar ı olan ve kralcı rejimi getirmek çabasında bulunan bir siyasi parti (Action Française) ya ayabilmi , dinsel esaslara dayalı Katolik Partisi (Action Liberal Populaire) politik alanda boy gösterebilmi , buna kar ılık ıbizim moda deyimimizle öteki sivri uçta, ülkeye yaygın örgütü ve yaygın organları ile bir Komünist Parti bugün bile Fransız politik ya antısında önemli rol almı tır.

Oysa, Türkiyemizde dine dayalı, örne in bir islâm Partisi ya da Marksist dünya görüşü benimsiyebilecek bir sol partinin kurulmasına hukuki olanak yoktur. Böyle olunca da Batı ülkelerinden ısmarlama örnek almanın ülkeye yararlı de il zararlı olması do aldır.

Elli yıldır oldu u gibi mülkün temelinde en ufak

bir sarsıntıya meydan vermemi olan mevcut yargı örgütünün bundan böyle de aynı güçle devlet güvenliğini koruyacağına inanılmalıdır. Toplumumuzda, son yıllarda görülen ve günümüzün uygar toplumlarında da sık sık rastlanan olaylar neden gösterilip, yasa egemenliği ve yargı denetimi ilkelerinden sapmaya kalkışmak haklı bir davranış olarak kabul edilmez.

CUMHUR YET, 6.10.1972

HAYALI C NAYET N DÜ ÜNDÜRDÜKLER
CEZA ADALET

«Tecavüz etti i çocu u köprüden attı», « eker çuvalına konulan smail, Halic'e canlı canlı gömülüü», «12 ya ındaki çıra ını günlerce eve kapatıp demir çubukla i kence yaparak sadist duygularını tatmin eden katil Emniyette olayı so uk kanlılıkla anlattı».

20 Mart 1975 sabahı gazetelerimizi açtı ımızda, kendi türümüzden olan insanların bu denli a a ılık ve canavarca bir duygu ile davrandı ını görmekle sarsıldık. Sanıkların günlerce gazetelerde yayınlanan foto raflarına tiksinererek baktık.

Oysa, aradan bir hafta geçmeden, gö sünde yürek ta ıyan her insanda derin bir iç buruklu u yaratan olayın dü ürünü ama usta bir kalemden çıkmı senaryo oldu u anla ılmı tır. Ne var ki, adli kolluk sorununu çözümlemedikçe bu senaryonun ne ilk ve ne de son olaca ı kesindir.

Gerçekte, ülkemizde bugüne dek bu ve benzeri birçok senaryolar yazılmış ve ço u kez oyuncularını i kence görmek, özgürlükten yoksun bırakılmak, batı ölüm cezasına çarptırılmak suretiyle oyuna kurban edilmişlerdir. Örne in, küçük smail, Nazilli'de olaca ı yerde yurt dı na çıkmı ya da denizde bo

www.cizgiliforum.com
engine1

ulup cesedi bulunmamı olabilirdi. Böyle bir durumda bu senaryonun oyuncularını olarak seçilen üç kimsesiz insanın ölüm cezası ile ya antılarına son verilebilecekti. Bu nedenle, bu ülkenin yöneticisi olarak, hukukçusu ya da politikacısı olarak, vatandaş olarak sorunun üzerine büyük bir duyarlılıkla eilmek zorunludur. undan ki, konu aldı ımız olayda ba ta Anayasa olmak üzere yasalar çi nenmi tir. Örne in, bu senaryo sahnelenirken Anayasamızın «...Kimseye kendisini veya kanunun gösterdiği yakınlarını suçlandırma sonucu do uracak beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz» kuralını koyan 33. maddenin 3. fıkrası, «Hükümet memurlarından biri maznun bulunan kimselerin durumlarını söyletmek için i kence eder, yahut zalimane veya gayrı insani veya haysiyet kırıcı muamelelere başvurursa 5 seneye kadar a ır hapis ve müebbeden memuriyetten mahrumiyet cezası ile mahkûm olur» hükmünü getiren T. Ceza Kanununun 243. maddesi ve hazırlık soru turmasının gizli olacığına da inen 143. maddesi açıkça çi nenmi tir.

Kanımızca dü ürünü bu cinayet olayının düzenlenmesi iki ekilde olabilir:

Ya sanıklar aralarında anla arak kendilerini en a ır ekilde suçlayarak bir öykü yaratmışlardır, Kolluk görevlileri de bu saf öyküyü bîr itiraf olarak kabullenip soru turma dosyası düzenlemişlerdir.

Ya da, kolluk görevlileri yasalara ters dü en, insancıl duygulardan yoksun bir davranı içinde düzenledikleri bir tutana ı sanıklara zorla imza ettirmişlerdir.

Sanıkların üçünün de, akli dengelerinde bir bozukluk hali ayırık tutulursa, birinci seçene in olgu

lanması insan do asına aykırı dü mektedir.

Bu nedenle, olayın senaryo olarak nitelenecek kadar ustaca hazırlanmı olması ve zanlı olarak gösterilen üç insanın ayaklarının sarılı oldukları aradan bir hafta geçmesine kar in yere basamayacak kadar acı duydukları gazetelere yansıyan foto raf ve haberlerle kanıtladı na göre, ikinci seçene in do ru olması kuvvetli bir olasılıktır.

Nitekim sanıkların, «...polis amcalar yine insani davrandılar, dayaktan kurtulmak için o günlerde i lenilmi tüm suçları bize yükleselerdi kabullenmeye hazırдық» ekindeki sözleri bu olasılı ı do rulamaktadır.

Kaldı ki, sorun bu olayın bizim dü ündü ümüz, gibi olup olmadı ı de ildir. öyle ya da böyle, bir haftadır kamuoyunu oyalayan «hayali cinayet»te suç ve suçluların soru turması yönünden bir aksaklık, yasalara ters dü en bir tutum, yüreklere acı veren bir davranı oldu u ku kusuzdur. Aslında biz konuyu birkaç polis memurunu suçlamak ya da, kolluk örgütünü ele tirmek için dü ünmedik. Ama, ceza adaletinin olu masında ilk ve önemli bir a ama olan hazırlık soru turmasının, genel kolluk görevlileri tarafından yürütülmesinde büyük sakıncalar bulunduğunu bir kez daha saptamı olmak için soruna e ilmek gere ini duyduk.

Hazırlık soru turmasının genel kolluk görevlilerince yürütülmesinin yargı ba ımsızlı na ters dü tü ünü Anayasamızın öngördü ü kuvvetler ayrılı ı ilkesi ile ba da madı ını önceleri bu sütunda yayınlanan bir yazımızda açıklamı tık. (Adli Zabıta Zorunlu mu? 19 Kasım 1969 Cumhuriyet).

Bu kez soruna ba ka bir açıdan de inmek iste

dik, Gerçekten, asıl görevi iç güvenli i sa lama bakımından, önleyici kolluk i levi, eski deyimle zabıta-yı mania olan genel kolluk görevlilerinin bu önleme çabalarına kar ın i lenen suç ve suçluya kar ı psikolojik olarak bir dü manlık duymaları do aldır. Örne in, bir kolluk görevlisinin görev alanında suç ve suçluluk ço aldıkça o görevli kınanacak, azaldıkça ö ülecektir. Bu nedenle suç i lendi inde, suçtan zarar gören kadar suçluya dü manlık duyan, o suçun i lenmesine engel olma görevi ile yükümlü olan kolluk görevlisidir. Böyle olunca da yakalanan suçluya ho geldin denmeyecektir.

Bundan ba ka, genel kolluk görevlileri, engelle-yici kolluk görevi yaparken cop kullanma, göz ya rtıcı gaz veya su sıkma gibi ki iler üzerinde eylemli etkide bulunma alı kanlı ı içindedirler. Yukarıda sözünü etti imiz psikolojik etken altında bu alı kanlıklarını a ırılı a kaçacak ekilde kullanmak onlara do al gelmektedir. Oysa, suç i lendikten sonra yakalanan her ki i kesin olarak suçlu de ildir. Suçlu ol-sa bile kendisini, huzurlu bir ortam içinde savunmak hakkına sahiptir. Bu nedenle yakalanan kimsenin artık adalet önünde oldu unu dü ünlemek ve adalete yakı an bir ekilde i lem yapmak gerekir. Bu da ancak, yeterli hukuk bilgisi ile donatılmı , tüm özlük i lerinde o yerin Cumhuriyet Savcısına ba lı adalet Örgütünün tamamlayıcı bir parçası halinde olu turulacak adii kolluk örgütünün bir an önce olu turulması ile sa lanabilir.

CUMHUR YET, 1 Nisan 1975

CEZA ADALET

Geni anlamı ile ceza, topluma zararlı eylemde bulunanı, eylemin a ırlı ına, eylemcinin sorumluluk derecesine göre, yasalarla konmu ürkütücü ve s-lah edici yaptırımlar (müeyyide)'dir. Adalet kavramını da, kısaca hak ve hukuka uygun davranı olarak tanımlayabiliriz.

Ne var ki, hak ve hukuku, sadece yürürlükten yasalardan ibaret saymak ve bu yasalara uygunlu-u adalet olarak tanımlamak sakıncalı sonuçlar doğurur. Uygulamada ço u kez tanık oldu umuz gibi, yürürlükteki ceza maddelerine aykırı olan, böylece ekil olarak suç niteli inde bulunan bir eylemi cezalandırmak adalet olmaktan uzaktır. Savımızı (iddiamızı) tanık oldu umuz bir olayla örnek vererek kanıtlayalım:

So uk bir k; günü, gömlek ve pantolonundan ba ka giysisi olmayan birini, çalmaktan sanık olarak sorguya çekmi tik. Eskici dükkânının önünden bir çift eski papuç almı tı. Oldukça düzgün konu an ve ilk bakı ta hırsızlık yapacak bir karakterde olmadı ı anla ılan 50 ya larındaki bu adama, çok kötü bir davranı ta bulundu unu, bu eylemi ile yüz kızartıcı bir suçun öznesi (faili) olarak çevresinde a a ı

İlk bir duruma dü tünü, oysa dürüst yoldan harcı yaca ı küçük bir çaba ile pabucunun de erinden fazlasını kazanabilece ini, hırsızlı ın ceza yaptırımından ba ka, onur kırıcı bir suç oldu unu anlatmak istedik. Acılı bir gülümseme ile ba ını kaldırdı «...haklısınız beyim, ama ben de haklıyım. 20 yıl özel bir ortaklıkta büro i lerinde çalı tım, sudan bir nedenle i ime son verdiler, üç aydır i arıyorum ve iki gündür de açım, açlı a dayansam bile so uk beni bitirecek, u anda karnımı doyuracak bir somun ile sıcak bir dam aıtı için her eyimi yitirmeye hazırım. Özgürlük, onur, ki ilik, ku kusuz kutsal kavramlar bunlar ama, aç insanlar için ekme in daha kutsal oldu u da o kerte ku kusuzdur.»

Sanı ın bu acılı öyküsünü, yüre imiz burkularak dinledik. .Eline birkaç kuru verip serbest bırakmayı dü ünüyorduk. Bu dü üncemizi aniamı casına «... imdi size yalvarıyorum, sakın sözlerimden duyulanıp beni serbest bırakmayınız. Tutuklayıp ceza evine gönderin orada nasıl olsa bir ekmek, barınacağım sıcak bir dam vardır.» diyerek yakarmaya ba ladı. Bu adamın kar ısında, aynı toplumun bireyi olarak küçüldü ümü duydum. Çenemi gö süme dayayıp dü ündüm, Ünlü Fransız Yargıcı Magnaut'nun dedi i gibi «... düzenli bir toplumda, kendi kusuru olmaksızın bir kimsenin ekmekten yoksun kalması o toplum için ayıplanacak bir haldir.»

Bu olayda, anılan ki iye ceza vermenin, bireysel ya da toplumsal huzur sa layaca ını savunamayız. O halde, bir toplum, bireyine ya ama hakkı sa lamadıkça, onu, do al içgüdülerinden ötürü cezalan dırmamalıdır.

Osmanlı mparatorlu unun yıkıntıları üzerine

kurulan ve yeni bir devlet yapma zorunda olan Cumhuriyetimiz, her alanda oldu u gibi hukuk alanında da hızlı bir yenilemeye yönelmişti. Toplum yapımıza uygun yeni kurum ve yasalar oluşturmak için zaman kaybına, devrimci yönetimin tahammülü yoktu. Bu nedenle, Batılı toplumların kurum ve yasalarından aktarmalar yapmak yolu ile yetinildi. Oysa, o ülkelerin toplum yapıları farklı idi. Elli yıla yaklaşan uygulamada bu çelişkinin giderilmesi için yasalarımızda yapılan ek ve değişiklikler de liberal bir sonuç vermedi.

Gerçekten, liberal bir ekonomik düzen gereği bireyine mutlak bir mülkiyet hakkı tanıyan Şvçre Madeni Yasasının, önceleri devletçi, sonradan karma ekonomi ilkesini benimsemi ve anayasasında, mülkiyet toplum yararı ile sınırlanmış ülkemizde uygulamasından olumlu bir sonuç alınamazdı. O halde, hak kavramının anlamında, ceza adaletinin özünde, değil en üretim ilişkileri ve sosyal olumlardan esinlenerek yeni ve ileriye dönük kurallar saptanması zorunludur.

Örneğin, T. Ceza K.'nın 142. maddesi «Memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek... için her ne suretle olursa olsun propaganda» yapmayı suç saymıştır. Ne var ki, böyle bir suçun cezalandırılması için önce kurulu düzenin hangi düzen olduğunu saptamak gerekir. Bilindiği gibi, anayasalar tüm yasaların üstündedir. Yargıçlar da kararlarını, önce anayasaya dayandırmak zorundadırlar. Bizim 1961 tarihli Anayasamız 10, 14, 15, 19, 20, 32 ve başka maddeleri ile, insan hak ve özgürlüklerini, milli dayanışmayı, sosyal adaleti bireyin ve toplumun huzur ve re

fanını gerçekle tirecek ve güvence altına alacak, demokratik hukuk devletini tüm hukuki ve sosyal temelleri ile kuracak yeni bir düzen getirmi tir. te T. C. K.'nun yıkılması için propaganda yapmayı suç saydı ı kurulu düzenin, 1961 Anayasasının getirdi i bu yeni düzen olması gerekir. Böylece, bu yeni düzene ters d en bozuk düzenin de i tirilmesi için propaganda yapmanın suç sayılmıyaca ı kendili inden ortaya çıkar.

Bundan ba ka, anayasa kadar önemli, ceza adaletinin lsnde büyük etkisi olan, toplumun tarihi ve sosyal ko ullarına göre olu mu , yazılı olmayan hukuk kuralları vardır. Yargıçlar ceza verirken bu kuralları da gözetmek zorundadırlar. Örne in, alı mı gidermek için alanla, zevki için alanın aynı hırsızlık suçu ile mahkûm edilmesi Ceza Yasamıza göre do aldır. Ama ceza adaletine ters d en bir davranı tır.

Bu nedenle 14 Ekim seçimleri ile açılacak yeni dönemde, ceza adaletinin a ımızın gereklerine,, toplumumuzun tarihi ve sosyal ko ullarına, de i en ra tim ili kilerine uyar biçimde yeniden düzenlenmesi zorunludur.

CUMHUR YET, 24.7.1973

S YASAL PART ÜYEL

Anayasamın 56. ve Siyasal Partiler Yasasının 4. maddesine göre, ıher Türk vatanda ının, belli ya-
sal nitelikleri kazanmı olması ko ulu ile, diledikleri
siyasal partiye girme hakkı vardır. Bilindi i gibi, de-
mokrasi, halkın devlet yönetimine katılması ilkesine
dayanan bir yönetim biçimidir. Bu katılmanın en do-
al yolu ise ku kusuz siyasal parti üyeli idir.

Ne var ki, Siyasal Partiler Yasası 4. maddesi ile
Anayasaya uygun olarak tanıdı ı bu hakkı, 9. mad-
desi ile kullanılmaz bale getirmi tir.

Bizim içtenlikle destekledi imiz, tüm parti üye-
lerinin ön yoklamalara katılmasını sa lamak amacı
ile CHP tarafından hazırlanan ve meclislere sunulan
önerinin yasala ması ile daha da önem kazanacak
olan siyasi parti üyeli i konusunda çok duyarlı ol-
mak gereklidir.

Gerçekten, Siyasal Partiler Yasasının, partile-
re üye olma hakkını ortadan kaldıran 9. maddesi bu
ekli ile bırakıldı ı takdirde, ön yoklamaların tüm
parti üyelerinin katılması ile yapılmasından hiç bir
yarar sa lanamıyacaktır. undan ki, 648 sayılı Siya-
sal Partiler Yasasının 9. maddesi «Siyasi parti üyesi
olmaya kanuna göre ehil olanların üyeli e kabul

artlan siyasi partilerin tüzüklerinde gösterilir. Ancak üyeli e kabul edilmeyen bir kimsenin, üyelik dilekçesini reddeden te kilât kademesinin üzerindeki te kilât kademelerine parti tüzü ünde gösterilen e- kilde itiraz etme hakkı vardır.

Siyasi partiler üye olma istemlerini, sebep göstermeksizin reddedebilirler.

Siyasi parti tüzü ündeki, kabul artlarında, «üyelik için ba vuranlar arasında, dil, ırk, cinsiyet, din, mezhep aile, zümre, sınıf ve meslek farkı gözetilemez.» hükmünü koymu tur.

ÇEL K L HÜKÜMLER

Üç fıkradan olu an bu maddedeki fıkralar hükümleri birbirleriyle çeli kili ve biri di erini ortadan kaldırı niteliktedir.

Görüldü ü gibi, ikinci fıkra, siyasal partilere üye olma i lemlerinin neden gösterilmeden reddedilebilece ini kabul etmi tir. Böylece bu fıkra, aynı maddenin hem birinci hem de üçüncü fıkralarına aykırı ve onların hükümlerinin hukuki sonuç do urma- sına olanak bırakmayan niteliktedir.

Gerçekten, 9. maddenin birinci fıkrası, üye olmak isteyen ki iye, partinin üst kademesinde itiraz hakkı tanımı tır. Oysa, itirazın inceleneyecek karar, gerekçesiz ve nedensiz oldu una göre, ortada bir itiraz nedeni yoktur. Gerekçesiz ve nedensiz karar aslında ve salt anlamı ile, keyfi karardır. Keyfi kararların ise, hukukla ve hukuksal bir kurum olan itiraz yöntemi ile ba da masına olanak yoktur.

Örne in, bir vatandaş ın üye olma iste i parti- nin ilk kademesince «istemin reddine» biçiminde reddedilecektir. Anılan 2. fıkraya göre gerekçe gös

www.cizgiliforum.com
engine1

termek, zorunlu u bulunmadı ından, itirazı inceleyecek üst kademe, «Hangi nedenle red ettin» ekinde bir soru soramayaca ına ve inceleme yapamayaca ına göre, birinci fıkradaki itiraz hakkının biç bir hukuksal de eri yoktur. Böylece aynı maddenin 2. fıkrası, 1. fıkradaki bir hakkı temelden yoketmekte dir.

DEVLET N BÜTÜNLÜ Ü

Çeli ki bu kadarla da kalmamakta bu ikinci fıkrada, aynı maddenin 3. fıkrasındaki yasakları da ortadan kaldırmaktadır. ^

Örne in, bir siyasal partinin yetkili organı, üye olma isteminde bulunan ki inin istemini, belli bir ırk ya da, dinden olmadı ı gerekçesi ile reddedecektir. Ama, bu gerekçeyi gösterme . zorunlu u bulunmadı ından, karar organının bu amacını saptamaya Olanak yoktur. Ba ka bir deyi le, asıl gerekçe, ırk ya da din ayrımı oldu u halde, red kararında bu gösterilmeden sadece, «reddedilmi tir» sözü ile yetinilebilecektir. Böylece, bir siyasal parti, birkaç ilçe ba kanının, ya da ilk kademe yetkili kurulunun amacına göre, kolaylıkla, din, dil, ırk ya da mezhep ayrılığı na dayalı, ya da, bir hem ehri toplulu u haline gelebilecektir. Böyle bir olu umun ise, Anayasa'nın benimsedi i «Devletin bütünlü ü» ilkesine ve Siyasal Partiler Yasası hükümlerine ne denli ters dü -tü ü açıktır.

Görüldü ü gibi, siyasal partilere üye olma istemlerinin neden gösterilmeden reddedilmesine izin veren 2. fıkra hükmü, çok sakıncalı sonuçlar do urabilecek niteliktedir. O kadar ki, bu fıkra hükmünden yararlanmak amacı ile i lem yapıldı ı takdirde,

Siyasal Partiler Yasasının, bölgecilik ve ırkçılı ı ya saklıyan 90. layiklik ilkesinin korunmasını sa layan 92. layik Cumhuriyeti korumak amacı ile konulan 94. ve din ayırımını yasaklıyan 95. maddeleri etkisiz hale gelecektir. Üzülerək bir kez daha belirtelim ki, bu ikinci fıkra hükmü varoldukça, bu denli sakıncalı sonuçların do masına yol açabilecek uygulama maye engel olmaya olanak yoktur.

Nitekim, bugünkü uygulamada, yasanın bu çeliik hükümlerinden yararlanarak, bir bölüm siyasal partilerin, aile irketleri, bölge ve mezhep toplulukları halinde olu maya yüz tuttukları görölmektedir.

Oysa siyasal partiler, Anayasanın 56. maddesi gere i, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez ö e leridir. Bu kimlikleri ile, bir bakıma, anayasal kamu kurulu u niteli indedirler. Böyle olunca, vatandaşların siyasal partilere egemen olan belli ki ilerin keyfi davranmalarından kurtarmak, sa lıklı yasal kuralara ba lamak yolları aranmalıdır. İlk ve ivedi önlem olarak, sözkonusu 2. fıkranın de i tirilmesi ile üye olma istemlerinin reddini içeren kararların gerekçeli olması sa lanabilir.

Ne var ki, siyasal parti üyeli inin seçim hukukunda ilk ve temel öge oldu u gerece i kabul edilirse bu önlem yeterli de ildir.

Bize göre, 9. madde tümünden de i tirilmeli, siyasal partilere üye kabulü yargı güvencesine ba lanmalıdır. Bu konudaki çe itli seçenekleri ba ka bir yazımızda gösterme e çalı aca ız.

Ancak bir bölüm politikacıların, özellikle, siyalsal parti yöneticilerinin, bu konuda yargı denetiminden kaçınacakları ve «her davranımı zı yargı mı denetleyecek, ülkede yargıçlar yönetimi mi olu

turulmak isteniyor?» dü üncesi ile kar ı çıkmaları beklenebilir. Ne var ki, siyasal parti yöneticilerinin ve genel olarak politikacılarımızın politik olgunlu a ve demokratik bilinç düzeyine ula masına kadar böyle bir denetime gereksinme oldu u kaçınılmaz bir gerçektir. Ve bu gereksinme, hukukun ve demok-rasinin siyasal partilerde egemen olmasına kadar da sürecektir.

CUMHUR YET, 24.8.1978

GERÇEK HUKUK VE HAK MLER M Z

İlk bakı ta yazımızın ba lı ı yadırganacak «gerçek olmayan bir hukuk ta mı var?» sorusu zihinleri me gul edecektir. Ne var ki hukuk, en bilinen deyimle, toplum ya antısını düzenleyen ve devlet gücü , ne dayanan kuralların tümü olarak nitelenebilir. Hukukun amacı, toplum düzeni oldu una göre, bu düzene cevap verebilen kuralları, gerçek hukuk olarak niteleyebiliriz. Toplumsal ili kilerin sürekli de i melerine ayak uydurmayan, kalıpla mı ölü kurallara da, gerçek olmayan hukuk diyece iz.

Örne in, Ortaça ların, insanın insan üzerindeki tasarruf hakkını düzenleyen hukuk kurallarını (Kölelik müessesesi), bugün gerçek hukuk olarak kabu! edemeyiz. Bu nedenle biz, uzay ça ını ya ıyan günümüz toplumlarında, her gün de i en hayat ko ullarına ve bireylerin çatı an hak ve yararlarına kar ılık verebilen kuralları, gerçek hukuk olarak nitelemeye bulduk. Ba ka bir deyi le, gerçek hukuku sürekli bir dönü üm ve de i im olarak kabul ettik ki, bu görü klâsik kurama aykırı dü mektedir. Aslında bu yazı da klâsik hukuk anlayı ını ele tirmek amacı ile hazırlanmı tır.

KURALLAR DE MEL

Gerçekten, en ilkel ve basit toplumlarda bile ka

nun koyucular, tüm bireysel ve toplumsal ilikileri çözümleyebilecek kuralları koymamı ken, uzay ça ını ya ayan ve iher gün yeni olaylarla çalkalanan bugünkü toplumlarda, de i mez kurallardan bir hukuk yapmak mümkün olmasa gerektir. Olabilecek bütün olayları önceden tahmin etmek, gaipten haber vermek demek olur. J. A. Müller'in «Her yasa daha yürürlü e girdi i anda eskimi , günün de i en artlarına göre geride kalmı tır.» sözünde büyük gerçek payı vardır.

Örne in, 1136 sayılı Avukatlık yasasının bazı maddelerinin de i tirilmesi öngörölmü ve daha bu yasa yürürlü e girmeden, parlamentomuzun Millet Meclisi kanadında de i tirme tasarısı kabul edilmi tir.

Demek oluyor ki, klâsik kuramın, yasaların devamlılı ı ilkesi, günümüzün hızlı de i en bayat ko ulları kar ısında de erden dü mekte, tersine, hukukun de i kenli i ilkesi benimsenmektedir.

HAK ME BIRAKILMALI

Gerçekten, hukukun de i mezli i ilkesini, günümüz toplumlarının hızlı bir tempo ile geli en, dü ünçe ve davranı larda köklü dönü meler yaratan ko ulları kar ısında kabul etmeye artık imkân yoktur. Bu olanaksızlık nedeniyle olsa gerektir ki, Ankara Hukuk Fakölte si Doçentlerinden sayın Ülker Gürkan, hukuku «sosyal de i melere tâbi olarak de i en ve geli en bir müessese...» olarak nitelemi tir.

Ohalde bu de i me ve geli me nasıl sa lanacaktır? Yasa koyucunun, demokratik ölkeierde parlamentonun, her gün yeni bir yasa yapmasına mad-di imkân yoktur. Bu nedenle hukuk yapmayı, toplum

ili kilerinin içinde ve bireylerin çatı an hak ve yararlarını her gün çözümlemekle görevli olan, bakime bırakmak ve böylece gerçek adaleti sağlamak zorunludur. Nitekim İngilizlerin Common Law'ı, çokça, hâkimlerin kararları ile oluşmuştur.

Toplumda doğaca insanın tüm olaylara uygulanabilecek de i mez yazılı kuralları koyup, hâkimi bu kurallarla bağlamak O'nu bir hesap makinesi, bir robot olarak kabul etmek demek olur ki, bizde, özellikle ceza hukuku alanında durum böyledir.

Medenî Hukuk uygulanmasında, yeterli olmakla beraber, hâkime, oldukça geni takdir yetkisi; tanınmıştır. svîçre medenî yasasından aldığımız medenî yaşamız, daha çok ana ilkeleri koymuş, bu ilkelerin sınırları içinde hâkimi serbest bırakmak suretiyle, bir akı ve yuma ama sağlamıdır. Hattâ birinci maddesiyle, yasada hüküm olmadığı hallerde, hâkimi örf ve âdete, o da olmadığı takdirde, yasa koyucu gibi davranarak çözümlenmesi gereken anlamazlığa uygun kural koymasını kabul etmek suretiyle, hâkime yasa koyma yetkisi tanınmıştır.

AYNI CEZA OLMAZ

Ne var ki, diğer özel yasalarla, ceza yaşamızda, hâkim, dar ve katı kurallarla bağlanmıştır. Yasanın emredici gücü karşısında vicdanı sızlayarak hüküm veren, yada vicdanının sesine uyarak dâvaya baktıktan kaçınan hâkimlerimize çok rastlanmıştır. Aç kalan çocuğa ekmek almak için çalanla, bir anlık zevkini gidermek için çalana aynı cezayı vermek kadar adaletsiz bir hüküm düşünülebilir mi? Ceza yaşamız, hırsızlık suçunun cezasını belirtmiş, suçun istenmesindeki nedeni, insanın kişisel ve sosyal du

rumunu ceza miktarının saptanmasında etkili kılma mı tır. Özellikle fikir suçlarında ceza adaleti, vicdan-ları tatmin etmekten çok uzak kalmı tır.

27 Mayıs devrimi ile Türkiyemizde yeni bir dö-nem açılmı tır. 1961 Anayasa'sı, önceki Anayasa'lar dan ba ka olarak, yeni bir hüküm getirmi tir, 132. maddesi ile, hâkimin kanun, hukuk ve vicdanî kanaa tından önce, Anayasaya göre ve ona ba lı olarak hü-küm verece i ilkesini koymu tur. Ama ne var ki, ce-za yasamız ve ceza bükümlerini, ta ıyan di er yasa-larımız. Anayasadan önce yürürlü e girmi yasalar-dır. Anayasa aykırı hükümler ta ıdıkları da bir ger-çektir.

Gerçi Anayasamızın 151. maddesi ile, Anayasa-ya aykırı bulunan yasa hükümlerinin iptali olana ı sa lanmı tır. Ne var ki, bu yol, hâkimin bakmakta oldu u dâva ile sınırlı ve ancak o dâvada uygulan-ması gereken yasa hükümleri için geçerlidir. Kaldı ki, yasanın birkaç maddesi Anayasaya aykırılı ı nede-niyle iptal edilmi olması da, sorunu çözümlemeye yeterli de ildir. Örne in, fa ist talyan ceza yasası-nın esprisi ile, sosyal adalet ilkesini benimsemi Ana-yasamızın ba da tırılmasına hukukî ve mantıkî ola-nak yoktur.

Görülüyor ki, hukuk yapmayı münhasıran, siya-sî güç olan, parlâmentonun yetkisine bırakmak, top-lumun hızlı ve sürekli de i en ko ullarına uygun dü -memektedir.

HÜKÜM YER NE HAK DA ITMA

Bu satırların yazarının her gün tanık oldu u olay-lardan biriyle, konuyu aydınlı a çıkaralım: Büyük kent-lerimizden birinde ceza mahkemesi, aynı gün hükme

ba ladı ı dâvalardan ikisinde, i sizlikten aç kalan ve karnını doyurmak için satmak üzere eskici dükkânının önünden bir çift kundura çalan sanıkla, flörtünü gezdirmek için araba çalan sanı a aynı cezayı uygulamak zorunda kalmı tır. undan ki, ceza yasamız 491/ilk 522 ve 525 inci maddeleri ile hâkimi bu ekilde uygulamaya zorlamaktadır. Bu iki dâvada hâkim, hüküm vermi tir ama, adalet göstermemi tir. Unutmamalı ki mahkeme, hüküm vermekten önce, adalet da itma yeridir.

O halde, hâkimleri bir hüküm makinesi olmaktan çıkarıp hak da itan, adalet gösteren, ba ka bir deyi le, hukuk yapan bir organ haline getirmelidir. Hâkim, her gün de i en toplum ili kileri ve hayat ko ullarına göre karar verebilmen.

Evet biz. hâkimlerin daha geni takdir yetkisi ile donatılmasını, adalet da itımında daha güçlü olmalarını savunuyor ve hukukun canlılı nı bu yolla sa layabilece imizi iddia ediyoruz. Ama gine iddia ediyoruz ki, bugüne kadar ki hâkim yeti tirme sistemi uygulandı ı sürece, onlara bu kerte yetki tanımak sakıncalı olur. unu da hemen belirtelim ki, bu sakat ve yetersiz yeti me sistemine ra men dünyaya örnek olabilecek, ö ülmeye de er hâkimlerimizin bulundu u da bir gerçektir. Ne var ki, bugünkü hâkim statüsü gözönüne alındıkta, ne takdire lâıyk olanı alkı lamak, ne de olmayanı kınamak gücünü kendimizde bulamıyoruz.

BU T P HAK M YET T R LMEL

te bu kerte güçlü görmek istedi imiz hâkim lorimizi yeti tirme sisteminde köklü de i ikliklere ihtiyaç vardır.

Batılı ülkeler uygar olmanın a ırba lılı ı içinde hâkime de erli yerini vermi ler, Onları seçip yeti - tirmede gerekli ko ulları koymu lardır. Bir örnek ola - rak Batı Almanyadakî sistemi okuyucularımıza sun - mak isteriz:

Federal Almanyada hâkimlik ve savcılık mesle - ine alınmak için iki devlet sınavını kazanmak zorun - ludur. (Bu ülkede mesle e atanmada, hâkim,ve sav - cı ayırımı yapılmamı tır.)

1 — Birinci devlet sınavı: Bu sınava girmeden önce daha üniversite ö rencisi iken, tatil aylarında, 6 8 hafta Sulh Mahkemelerinde görev almı , tapu sici - lini, defter ve dosyalarını incelemi ve duru maları dinlemi olmak gereklidir. Sonra da bir yüksek hâki - min ba kanlı nda, hukuk profesörleri, hâkim,, savcı ve avukatlardan olu an bir sınav komisyonu aday adayını, hukuk, devlet ilmi, ekonomi ve maliye ders - lerinden sınava tâbi tutar. Bu sınav hem yazılı, hem sözlüdür.

2 — Büyük devlet sınavı: Birinci devlet sınavını ka - zanan aday 3,5 yıl süre ile bir hazırlayıcı hizmete gi - rer, bu süre içinde aday (Referandar) bütün mahke - melerde icra ve noter dairelerinde belli sürelerle staj gördükten sonra, 12 ay süre ile de. Valilik, Kayma - kamlık, Belediye, Maliye, Ticaret ve Sanayi Odala - rı, darî Mahkemeler, i çi ve i veren kurulu larında staja tâbi tutulur. Bu kurulu lardan alaca ı olumlu sicilden sonra, sıra büyük devlet sınavına gelir. Bu sınav Eyalet Hükümeti tarafından atanan bir ba kan ve iki üyeden olu an kurulca yapılır. Üyelerden biri - nin kamu hukuku alanında tecrübe ve yeterli e sahip olması gereklidir. Sınav, bir ev ödevi, 4 yazılı ve bir de

www.cizgiliforum.com
engine1

sözlü olarak yapılır. Ancak bu sınavı da kazandıktan sonradır ki, aday (Assesor) unvanını alır, hâkim ya da savcı olabilir.

SONUÇ

te bu ekilde yeti tirilen bir hâkime vatanda ın can ve malını teslim ederken ancak gönül rahatlı ı duyulur. Ve ancak böyle bir hâkime en geni takdir yetkisi verilebilir.

Bizim sistemimizde, müba ir olabilmek için bir sınav kazanmak art oldu u halde, bakim ve savcı olmak için 4 yıllık teorik ve klâsik hukuk e itimi ile, bir, ya da iki yıllık, tamamen ba ıbo bir staj devresi yeterli görülmü tür.

CUMHUR YET, 5.8.1969

ÖLÜM CEZALARI

Hukuk tarihi incelenirse, toplumların uygarlaşması oranında, ölüm cezalarının azaldığı görülecektir. Bu azalmayı, sadece, uygarlaşan insanın, ölüm cezasını gerektiren suçları daha az işlediği savına dayandırmak olanaksızdır. İnsanlık tarihi kadar eski olan bu ceza, ilk ve orta çağlarda, aklın kabul etmeyeceği insanlık dışı usullerle ve kitleler halinde uygulanabilmiştir. Bugün yüreklerimiz sızlayarak andığımız, insanlık duygusunu alçaltan bu tarz uygulamalar, zamanın toplumlarında bir tepki yaratmadığı gibi, yer yer elence nedeni bile olabilmektedir.

SUÇLAR YINE DE LENMİT

Gerçekten, bize en yakın bir örnek olarak Osmanlı devletinde uzun süre uygulanan, ihnak (boşama), ihrak (yakma), recim (bele kadar toprağa gömüp tahtıyarak öldürme), mafsallık kemiklerini kırıp topnamlusuna yerleştirilerek topa atilerek öldürme ve baskılar gibi insana ürperti veren ölüm cezaları uygulanmıştır. Biret olsun nedeni ile insan olu, bu kerte zalim olabilmektedir. Ama, zina yine işlenmi, yine adam öldürülmü, rüvet yine, belki de artarak, süregelmiştir.

Ne var ki, uygarla an toplumların, dü ün en, du-
yan yürekli ki ileri bu a a ılık tutuma kar ı tepki
göstermi ler, insan onurunun daha fazla alçalmasına
engel olmu lardır.

Bu çabalara paralel olarak 18. yüzyıldan bu ya-
na birçok ölme cezalarını, ya tüm den kaldırmı ,
ya da, yasalarda var olmasına kar ı bu cezayı uy-
gulamaktan vazgeçmi lerdir. Ölüm cezasının uygu-
lanmasını sürdüren toplumlar da, ölümün, en insan-
cıl yoldan, hükümlüye acı vermeden yerine getirilme-
si yollarını arama çabasına girmi lerdir.

SM DAMA ANILAN K LER

Örne in, Portekiz ve Felemenk 19., Norveç,
sveç, Danimarka ve spanya 20. yüzyılda ölüm ceza-
sını kaldırmı lardır. Federal Almanya ve talya, ana-
yasaları ile ölüm cezası konamıyaca ı hükmünü getir-
mi lerdir. Rus Çariçelerinden Elizabeth ve Katerina,
yönetimleri süresince ölüm cezası uygulamamı iar
dır. Belçika'da 1862 yılından beri bir tek ölüm cezası
yerine getirilmemi tir.

Toplumların bu insancıl sonuca ula masında, Bec-
caria, Voltaire, A. Morellet, Diderot, Alfred De Vigny
ve Anrico Ferri ve ba kaları gibi ünlü dü ünürlerin et-
kisi büyük olmu tur.

Anılan ki ilerin ortak önerilerine göre «ceza ver-
menin amacı, suçluyu yeniden kazanma, ba kalarına
itkin ibret olma ekinde özetlenebilir. Oysa, ölüm
cezasının uygulanmasında bu amaçlardan hiçbir i sa-
lanamamı tır undan ki, suçluyu öldürmek suretile
bir anda ortadan kaldırdı ımıza göre artık onu yeni-
den kazanma söz konusu olamaz. Böylece uygulanan
bir anlık ölüm olayında ibret alınacak bir süre de yoK

tur. Ço u kez, ölüm cezasının uygulandı ı alandan dönen tanıkların puolarını yakarak ba ka konulardan söz ettikleri olagelmi tir. Oysa, ölüm yerine verilecek süresiz hapis cezaları hem suçlunun iyiye, hem de, onun özgürlü ünden yoksun kaldı ı sürece do ruya dönmesine zaman ve fırsat vermi olacak ibret niteli i korunmu olacaktı r. Kaldı ki, do anın verdi ini Devletin alması akla da, adalete de aykırıdır.»

Bu dü ünçe, günümüz modern devlet anlayı ına da uygun dü mektedir. Nasıl, bireyleri e itmek için okullar açmak, hastaları sa lı a kavu turmak nede ni ile ve büyük masraflarla hastaneler kurmak devletin görevi ise, kötü ki i olarak nitelenen suçluyu da iyi insan olarak topluma yeniden kazandırmak devletin görevi olmalıdır. Öldürmeyi görev sayan dü ünçe insancıl de ildir.

A. Morellet'nin dedi i gibi (aynı türden olan insanların biri için di erine cellâtlık görevi vermekle insanlık alçaltılıyor, Varlıkların bu kerte alçaltılmasını olumlu kar ılayacak insanların var oldu unu dü ünme k olanaksızdır.)

YARGIÇLAR DA YANILAB L R

Bu güne dek a ılan ve içlerinde bazan toplumun çok de erverdi i ki iler de bulunan suçlulardan nasıl bir anı kalmı ya da, ne gibi bir ibret alınmı tır" Onların asılmalarını gerektiren suçlar gene tekrarlanmı , gene toplumun huzuru bozulmu tur.

Unutulmamalı ki, yargıçlar da insandır. Yanılmaları her zaman mümkündür. Böyle bir yanılma ile verilen ölüm cezasının uygulanması halinde, artık onun onarılması nesnel olanak kalmamaktadır. Bundan

ba ka, ölüm cezasına çarptırılan insanın bütün ya-
antısı ile kötü oldu u da kabul edilemez. Örne in,
bir tarihte Milano'da ölüme mahkûm edilen François
adında bir genç, cezası uygulanıp gömüldükten altı
saat sonra dirilmi ve bu olaydan duygulanan ülke-
nin yöneticileri, onun bayatını ba ı lamı lardır. Fran-
çois, bu olaydan sonra yetmi yıl daha ya amı ve
hiçbir suç i lemedi i gibi, topluma çok yararlı bir ya-
antı sonunda, 105 ya ında ölmü tür.

HASTAYI ÖLDÜRMEK

1956 yılında sveç'te adalet bakanı olan ki i,
(mücrimleri bir an evvel serbest bırakmak gerekir.
Bir katil bir daha adam öldürmez, çünkü artık zehiri
ni dökmü tür. Ancak suç i lemek itiyadında olanlar
hastalardır. Onları da özel hastanelerde tedavi etmek
gerekir.) demi tir. Bu kerte iyimser olmak belki yer-
sizdir ama, her suçlunun, suç i lerken haklı oldu u-
na inandı ı kesindir. E er böyle de ilse hastadır. Her
iki halde de onu öldürmek haksızlık olur.

Özellikle politik suçlarda, suçlunun eyleminin
haklı ya da haksız oldu u ko ullara göre de i ir. öy-
le ki, var olan düzene ba kaldıran, kazanırsa kahra-
man bir lider, yitirirse âsi bir suçludur. Oysa, kazan-
masını dileyenler de, yitirmesini isteyenler de ülkele-
rine yararlı olmak savındadırlar. Hangi yanın yararlı
bulundu unu, ba ka bir deyimle haklı oldu unu bel-
ki zaman gösterecektir. Öyle ise, sonucu henüz belli
olmayan bir eylemde bulunanı öldürmek neden?

Genellikle ölüm cezasını gerektiren bir suç i le-
yen ki i, insan türünün a a ılık bir yaratı ı olarak
kabul edilir. Ne var ki, ona ceza veren devlet en üs-
tün niteliklerle donatılmı bir varlıktır. Suçluya, onun

metodlan ile de il, bu üstün niteliklere yara an bir davranı la kar ılık vermek gerekir. Suçluyu e itip yeniden topluma kazandırmalıdır.

SONUÇ

Bu güne dek olu turulan tüm fikir akımları, bilim ve sanatta harcanan çabalar tıbbın en son bulu ları, hep bireyi mutlu kılmak, ölümü biraz daha geciktirmek amacına yönelmi de il mi? O halde ölüm cezası neden?

Dünya ülkelerinin tüm yöneticileri, yasa koyucular ve de büyük yargıçlar, yüre imin tüm gücü, han çeremin en tiz perdesi ile sizlere sesleniyorum.

Do anın yarattı ı, dü ünen, duyan, biraz mutlu olmak için olmadık güçlüklerle katlanan insanları öldürmek niye? Onların ölmesini önlemek için sava ları bile yasaklamak u runda çaba harcarken «ben 'haklıyım» inancı içinde suç i leyen insanı öldürmek neden? Ölüm cezası uygarlık ilkeleri ile ba da mıyor, insanlık duygularının do al e ilimlerine ters dü en yasaları kaldırın artık..

AK AM, 21.10.1971

*DEN Z GEZM DAVASINA YEN DEN
BAKILAB L R M ?*

Aslında hakimlik gerçekten zor ve zor oldu u kadar da kutsal bir u ra dır. Anadolu'da, halen geçerlili ini koruyan «Hakim, Peygamber postunda oturan ki idir» sözü, bu niteli i en güzel biçimde anlatan bir halk deyi idir.

Ne var ki, adalet tarihi, özellikle ola anüstü hal-lerde olu turulan mahkemelerin, bu kutsal u ra ı/ı gölgeleyen, ki isel ya da, politik çıkarlarının tutsa ı olarak zulme varan adaletsiz kararlarla doludur. 1789 Fransız devriminin insan kasabı ve giyotinci olarak nitelenen ve ünlü bir hukukçunun deyimi ile «marangoz hatası yüzünden kürsüde bulunan» ve sonunda tutsa ı oldu u giyotinde ba ı koparılan Savcı Fougui er Tinvill'e bu konuda tipik bir örnek olarak gösterebiliriz.

nsanlık adına övünmek gerekir ki, her toplum-da ve her dönemde zulme, adaletsizli e kar ı sava veren yürekli ve erdemli dü ünürler, hukukçular olmu tur. Örne in, 18. yüzyıl sonlarına do ru, Montesquieu, Rousseau ve Baccaria gibi ünlü dü ünür ve cezacılar seslerini yükseltmi ler ve bu yürekli çabaları sonunda, yasa koyucular, suç ile ceza arasında

ki dengeyi sa layıcı yasalar yapmak zorunda kalmı lardır. Daha anla ılır bir deyi le suç ve ceza arasındaki oran, ta 18. yüzyılda sa lanmı bulunmaktadı r.

Aslında, T.C. Yasası da, bireye oranla, devleti daha çok koruyucu hükümler ta ımasına kar ın, suç ve ceza orantısını oldukça adaletli koymu tur. Ne var ki, ceza yasalarında, bu dengenin korunmu olmas ı yeterli de ildir. Uygulayıcıların da aynı konuda duyarlı olmaları gerekir. Kanımca, Deniz Gezmi ve arkadaş larına verilen ölüm cezası, suç ile ceza arasındaki oranın en a ır ekilde bozulması konusunda, uygulayıcılara onur vermeyecek biçimde adalet tarihine geçecek acılı bir örnek olacaktır. Bir hukuk adamı, hattâ sadece bir Türk Vatanda ı olarak bundan üzüntü duymamak olanaksızdır.

Üç genç adamın serüvenine, yakın geçmi de hep birlikte tanık oldu umuza göre yaptıkları eylemleri burada saymaya gerek görmüyorum. imdi, belleklerimizizi tazeleyip, yaptıkları eylemleri anımsıyarak T.C. Yasasının onlara uygulanan 146/1 maddesi ile, öteki iki maddesini okuyalım:

Madde 146/1 «Türkiye Cumhuriyeti Te kilâtı Esasiye Kanununun tamamını veya bir kısmını ta yir veya tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile te ekkül etmi olan BMM.ni skata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren te ebbüs edenler idam cezasına mahkûm olur.»

Madde 168 — «Her kim 125, 131, 146 147, 143 ve 156 ncı maddelerde yazılı cürümleri i lemek için silahlı cemiyet ve çete te kil eder yahut böyle bir cemiyet ve çete amirli ini ve kumandayı ve hususi Dir

azifeyi haiz olursa on seneden a a ı olmamak üzere a ır hapis cezasına mahkûm olur.»

Madde 171 — «125, 131, 133, 146, 147, 149 ye 56 ncı maddelerde yazılı cürümlerden birini veya azılarını hususi vasıtalarla ilemek üzere, bir kaç i i aralarında gizli ittifak ederlerse bunlardan her iri a a ıda yazılı cezaları görür.

1 (.)

2 — Bu ittifak 146. 147 nci maddelerde gösterilen cürümlerin icrasına müteallik ise dört seneden on iki seneye kadar a ır hapis cezası verilir.»

imdi bu maddeleri okuduktan sonra, derinlemesine bir hukuk bilgisine sahip olmasak bile, kafasında beyin, gösünde yürek taşıyan insanlar olarak dü ünelim. Bu maddelerden hangisi ile ceza verilmesi adalettir?

Be on genç adamla, bir kaç silâh, bir miktar dinamit lokumu, konserve kutusu ve karpit ile Anayasa'yı ihlal, Millet Meclisini iskat olanaklı mıdır? Banka soymak, adam kaçırmanın Anayasa'yı ihlal ile lğisi nasıl kurulabilir? Ve nasıl, nasıl, suç ile ceza arasındaki oran bu denli temelinden yıkılarak, yamalarının en co kulu ça ında üç körpe insan ipe gönderilir?

Ku kusuz suçlu idiler, ama ölüm cezasını gerektirecek kadar de il.

Be on genç anla mı , belki gizli ve silâhlı oir çete yada cemiyet kurmu lardı ve bu kurulu 146 ncı maddedeki Anayasa'yı ihlal suçuna müteallik olabilir di. Ama bu davranı ları, tıpa tıp ve kesinlikle 168 nci maddenin kapsamına girer ve ona göre cezalandırılırlardı. O zaman ölüm yerine en çok verilecek 24 yıl a ır hapis olmak gerekirdi.

www.cizgiliforum.com
engine1

Suçlu idiler. 146 ncı maddedeki suçu i lemek üzere, yani Anayasa'yı ihlâl için, özel araçlarla donatılmı bir kaç ki i anla arak gizli birlik kurmu olabilirlerdi. Ama o zaman bu eylemlerinin cezası ölüm de il, 171 nci maddeye göre en çok 12 yıl a ır hapis olması gerekirdi.

Nitekim, ki iliklerini yakından tanımakla onur kazandı ım Askeri Yargıtay'ın de erli üyelerinden hakim tu general sayın Kemal Gökçe ve hakim alb. Sayın Nahit Saçlıo lu'da, aynı inançda bulunmu lar ve sanıkların 146/1 ile de il 168 nci madde ile cezalandırılmalarını ve ayrıca, hafifletici neden kabul ederek, 59 ncu madde ile cezalanlarından indirme yapılması gerekçesi ile onama kararına aykırı oy kullanmı lar dır.

Görüldü ü gibi, en katı hukuk ve en acımasız bir ceza adaleti ile davranılsa bile, ölüm cezası adaletsizdir, yanlı bükmedilmi tir.

Bu ceza sosyal ve insancıl açımdan da hukuk ku kallarına aykırıdır, hatalıdır. undan ki, ceza yasamızda, cezayı azaltıcı takdiri nedenler kabul eden bir 59 ncu madde vardır. Hakimler bu maddeyi dile di i nedenlerle uygulamak suretile cezadan indirme yapabilirler. Bu indirme ölüm cezalarında, süresiz a ır hapse çevirmek biçiminde uygulanır. Bu madde, hakimlere tanınmı en son insancıl bir yetkidir. Hangi madde ile ceza verilirse verilsin, hakimlere huzur, suçlulara teselli verecek bir olanaktır bu. Ne yazık ki, kararda bu olanaktan da yararlanılmamı tir.

Ölüme mahkûm edilen üç gencin, köhnemi bir düzene ba kaldıran, emperyalizme kar ı halk sava ı veren ve bu konuda gençli e ö ütte bulunan Mustafa Kemal'in çocukları oldu u, O'nun söz ve davranı

larının, genç. co kulu yüreklerde yaptı ı etki dü ünülmemi tir. Tüm eylemlerinde, can kaybından, en zor ko ullar da bile, titizlikle kaçındıkları, gerek mahkemedede, gerek eylemlerinde takındıkları mertçe davranı ları, suçlarını kabule kadar varan dürüstlükleri hiç göz önüne alınmamı tır. Oysa, bunlardan sadece bir tanesinin varolması halinde bile 59 ncu madde uygulanarak biç olmazsa ölüm cezasından kurtarılmaları yasal bir imkândı. Ama hayır ilahlar kurban istemi lerdı bir kez ve de kurban verilecekti..

YANIT 2: Mahkemenin ça da ceza adaletine kesinlikle ters dü en söz konusu kararının olu masında 12 Mart ile ba layan anti demokratik ortamın etkisi bulundu u ku kusuzdur. Gerçekten bu ola an "stü dönemin ilk hükümet ba kanı, Türkiye radyo rından, «suçluların ba ları balyozla ezilecektir.» özleri ile ilk engizisyonist hükmü vermi ti. Anayasa'nın 132 nci maddesindeki «... Hiç bir organ, makam, merci veya ki i, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez Genelge gönderemez. Tavsiye ve Telkinde bulunamaz.» yasaklamasına bakılmaksızın bir ba bakan tarafından bu telkinin yapılması, sıkıyönetim komutanlıklarınca, brifingler yapılmak, bildiriler yayımlanmak yolu ile gençlerin suçlu olduklarının kanıtlanması çabası yasalara göre karar veren askerî hakimlerin görevden alınmaları gibi tutum ve davranı lar, mahkemenin kararına etki yapan somut olaylardır. Bu etki sonucudur ki, hakimler, Anayasa'mızın 132 nci maddesindeki «Hakimler görevlerinde ba ımsızdırlar. Anayasa'ya, kanuna, hukuka ve vicdanî ka naatlarına göre hüküm verirler.» kuralına uyacakları yerde, 12 Mart ile ba layan ve yaratılan ve yukarda

sözünü etti imiz davranı larla olu an ortamın etkisi altında hüküm vermek zorunda kalmı lardır. Yanlı ve adaletsiz karar verilmesinde en büyük etki bu ortamdır.

Yanıt 3 — Deniz ve arkada larının davasına yeniden bakılabilir mi? Hukuk deyimi ile, Muhakemenin iadesine yasal olanak var mıdır? Kanımca vardır. undan ki, ceza Muhakemeleri usulü yasasının 327 nci maddesinin 3 üncü bendi ü hükmü koymu tur.» Bizzat mahkum tarafından sebebiyet verilmi kusur müstesna olmak üzere, hükme i tirak etmi olan hakimlerden biri aleyhine ceza tatbikatı ve kanuni bir ceza ile mahkumiyeti istilzam edecek mahiyette olarak vazifelerini ifade kusur etmi ise» davanın yeniden görülmesi olanaklıdır.

• Birinci soruya verdi imiz yanıtta belirtti imiz gibi, sanıkların eylemleri hiç bir yorum ve tereddüde meydan vermeyecek biçimde 146/1 nci maddeye uygun de ildir. Hele TC. Yasasında sanıkların eylemlerine uyan bir 168 ve bir 171 nci madde varken, 146/1 nci maddeye göre hüküm verilmesi do al olarak hüküm veren hakimlerin görevlerini kötüye kullanmak suretiyle kusur i ledikleri sonucunu do urmaktadır. Bu nedenle, hukuki yorum ya da inanç farklılı ı gerekçesi de olayda söz konusu olamaz.

Kaldı ki, savunma avukatlarının, örnek mahkeme kararları ve ünlü cezacıların bilimsel görüşlerine dayalı savunmalarında bu durumu açıklı a kavu turmalarına kar ın, yanlı ceza maddesi uygulanması, uygulayanların, inançları gere inden çok, pe in hükümlü olmaları ile açıklanabilir. Böyle bir davranı ise, sözü geçen 327'nci maddedeki, «vazifeyi ifade kusurdur.» Bu nedenle de ortada, ceza tatbikatını is

zam eden bir eylem var demektir. 1803 sayılı af yasası kar ısında hakimlerin bu eylemleri nedeniyle ceza ko u turması yapma a yasal olanak bulunmadı ından, suçlulu un, muhakemenin iadesi istemini inceleyecek mahkemece dü ünölmesi gerekecektir. Aslında, görevi kötüye kullanmanın, hakim hakkında ceza uygulanmasını gerektirecek nitelikte olması, muhakemenin iadesi için yeterlidir. Hüküm verilme Rne gerek yoktur.

Kaldı ki, bu konuda fazla bir kanıt aramaya, ya da yasa hükümlerini zorlamaya gerek yoktur. En sa lam kanıtı, sıkıyönetim mahkemesinin ölüm cezasını veren hakimler kurulu ba kanı Ali Elverdi, daha geçen gün bir gazetede yayımlanan anılarında,

«... Ben komünistleri temizlemek için bu görevi ıbul ettim.» ekindeki sözü ile vermi bulunmak ıdır. Hükme katılmı bir hakimın bu kast altında gö alıp hüküm vermesi, o hakim hakkında ceza ko m turması yapılmasına yeterlidir. Bu nedenle hiç dü İrmeden, Deniz Gezmi davasının yeniden görül lesine yasal olanak vardır, diyebilirim.

VATAN, 2 3.5.1976

NE YAPMALI?

Sanırım son günlerde birbirimize ya da, kendimize en çok sordu umuz bir sorudur bu... Ne yapmalı?

Ekonomik, sosyal ya da, siyasal toplum ya antımızın tüm alanlarında, giderek yonunla an bir kargaşa ve gittikçe kapanan bir çıkmaz: içinde bulunduğumuza ku ku yok. Her gecenin sabahında yüreklerimiz acı ile burkuluyor, ekmekten demire kadar zam haberleri ile irkiliyoruz. Can güvenli imizin kalmadı ı korkusu ile günlük ya antımızı de i tirir olduk. Uluslararası ili kilerimizdeki ba arısızlıklardan yüzümüz kızarıyor.

Tüm bu karanlık tablo kar ısında yöneticilerin vurdumduymazlı ı a irtıyor bizi... Bozulan düzen sa lamaya çaba harcıyacıkları yerde, düzen bozuculu un ba ı olmakta direniyorlar.

Gerçekten, MC iktidarının olu tu u 31 Mart 1971 gününde ba layan acılı günler... Sanki, toplum olarak bir ikinci 31 Mart ya ar olduk. Sanki, 31 Mart'lı bir bayku konu toplum yapımızın çatısına. Bil u ursuz yaratık ki, her gün taze kan içiyor, her gün körpe yürek söndürüyor....

Au ust Rodin'in ünlü yapıtı gibi, elimizi çenemize koyup beynimiz çatlayana kadar düşünmek gerek. Ne yapmalı?

Bir hukuksuz dönemde, iki kez de i tirilmesine kar ın, yine de toplum düzenini sa lamaya yeterli insanlarımızı mutlu edebilecek nitelikte bir Anayasamız var. Bü temel yasamıza göre, Devleti olu turan temel güçler olan, yasama, yürütme ve yargı organlarına dengeli biçimde yetkiler ve görevler tanınmı tır.

Gerçekten, Anayasamız 88, 89 ve 90. maddeleriyle Yasama Meclislerinin, soru, gensoru ve Meclis soru turması gibi yöntemlerle hükümeti denetlemesini kabul etmi tir.

114, 132 ve 142. maddeleri ile yargının yürütmenin kararlarını yasalara uygun biçimde almasını sa lamak amacı ile Yüksek Mahkemelere denetleme yetkisi tanımı tır.

147. maddesi ile de, Anayasa Mahkemesinin, daha genel bir deyimle yargının, yasama organını denetlemesini öngörmü tür.

Ne var ki, dört siyasi partiden olu an Hükümet, Danı tay kararlarını uygulamamak, Anayasa Mahkemesinin iptal etti i yasaları tekrar tekrar Meclislere İjetirmek suretiyle yargı denetimini etkisiz kılmakta, yasama organının denetim yollarını, Meclislerdeki oy yoklu una dayanarak i letmemektedir. Daha öz bir deyimle, Hükümet, hukuk dı ı bir yönetim ile iktidarını sürdürmektedir.

Uygar toplumlarda dördüncü güç olarak nitelenen basının sesine de kulak verilmemektedir. Ger 1/okt n, bu günlerde bir dava görölmektedir Zon Uııldak'da. Bu davada bir taraf sanık Yahya Demirel'

dir. Öbür taraf ceza yönünden savcılık ve hukuk yönünden Hazinedir. Ba ka bir deyimle, davanın bir tarafı ye en Yahya Demirel, di er taraf. Devlet, yani Ba bakan, amca Demirel'dir. Dördüncü güç olan basın, tüm ayrıntıları ile bu durumu kamuoyuna sergiledi i balde, davacı amca Demirel, koltu unda tüm so ukkanlılı ı ile oturabilmektedir. Kralların bile, hukuka uyma zorunlu u duydu u 20. Yüzyılın son yarısında, demokratik hukuk devleti ilkesini benimsemi Türkiye'de bir Ba bakan, böyle bir siyasi nezaket göstermemektedir.

O halde, yazımızın ba lı ındaki soruyu bir kez daha sormak gerekir. NE YAPMALI?

Sanayile en ülkelerde ya da, bizim gibi sanayile meye yüz tutmu ülkelerde yeni bir güç do mu - tur. ç i sınıfı (1)

Unutmamalı ki, sınıfsal güç, sadece ücret arttırmak, ya da, bir bölüm sosyal haklar sa lamak için kullanılmaz. Emek gücü, sadece patrona satılarak harcanmaz. Sınıfsal a ırlık, yasa dı ı tutum izleyen yöneticiler için bir baskı, ezilen, sömürülen toplumun öteki kesimlerinin mutlulu u için de bir araç olmalıdır.

Biz, Alejandra Rojas'ın önerdi i gibi «Fa izmi yıkmak için her yol, her sava biçimi demokratiktir. Fa izmi silahlı ayaklanma ile yıkmak da Demokratik

(1) 9.4.1975 günlü Yeni Ulus gazetesinde yayımlanan bir yazımızda biz bu güce (be inci güç) demi tik. Sazı okurlarımı/. «Neden birinci de il de be inci» sorusu ile tepki gösterdiler. Oysa, biz be incili i gücün etkisine göre bir sınırlama amacı le de il, i ç i sınıfının be güçten biri oldu ' a göstermi ol mak için almı tik.

tir.» (2) elemiyoruz ama, Mustafa Kemal'in «Ferdin saltanatı ve onun temsil etti i me 'um bir idare ekline çevrilen bir silah mukaddestir». Silahın top tüfek olmasına da gerek yoktur. İçi sınıfının elinde oldukça etkili bir silah vardır. Grev...

Yasama ve yargı denetimini hiçe sayan, Anayasa kurallarına ters davranmakta direnen bir siyasi iktidarın, ülke çapında uygulanacak bir genel grev karar ısında aynı direnci göstermesi olanaksızdır.

Tüm demokratik kuruluş larca desteklenecek büyük mitingler, görkemli yürüyüş ler, yasa dışı davranış ta bulunan yöneticileri dü ündürecektir. Ne var ki, bir yanda, «Partiler üstü politika» özdeyi leriyle suskunluk içinde bulunan bir Türk— , öbür yanda, sınıfsal uyanı ı geciktirme çabasında olan M SK gibi kuruluş lar, içi sınıfının birli ini bozmakta, gücünü zayıflatmaktadır.

Unutmamalı ki, bu çabalar bo unadır, sular ters akıtılamaz.

27 Mayıs 1960 Devrimi'nden sonra, oldukça özgürlükçü, sosyal nitelikli bir Anayasa kavutuk.

Bizim ku ak iç burukluğu ile anımsar. Biz, üniversite sıralarında sos diyemeyizken, «Sosyal» bir Anayasa yapılabildi, üniversite duvarlarına manifesto yazılabildi. Sosyalist bir parti 15 üye ile Parlamenteoya girebildi. Toprak ileyenin, su kullananın özdeyi ini söyleyebilen, düzen de i tirece i savında bulunabilen bir sol parti, halkın umudu haline gelebildi. En keskin ilerici özdeyi lerle, yüzbinleri a an içi toplulukları görkemli yürüyüş ler düzenleyebildiler.

(2) Uluslararası Ö renciler Birli i Başkan Yardımcısı A. Koş ile yapılan konuş ma. Yurtsever Gençlik Dergisi sayı: 13)

Tüm bu olu ve davranı lar, egemen güçlerin korkulu dü ü olsa da ve bu korku sonucu, bir 12 Mart dönemi ile Anayasa de i tirilse de, gerçek umudu bu özdeyi ve davranı larda aramak do ru olur.

Bu nedenle tüm demokratik kurulu lara özellik- le, i çi sınıfına dü en görevler vardır.

Daha ileri, daha özgür, daha insancıl halkımıza daha çok mutluluklar getirecek bir gelecek yaratmak için, varolan demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanarak ve yasal kurallar içinde kalmak ko ulu ile, sınıfsal a ırlı ımızı ve tüm yasal haklarımızı son ker- tesine kadar zorlayarak birlikte kavga vermek zo- rundayız. Ancak, böyle bir u ra ı sonunda olu turu- lacaktır. Mutlu Türkiye...

VATAN 23 HAZ RAN 1976

www.cizgiliforum.com
engine1

BASIN SUÇLARININ AFFI

Ceza Hukuku alanında, suçluların affı sorunu, oleden beri tartışılması konusu olmuştur. Bu konuda ortaya atılan düşünce ve karşı düşüncelerin ayrıntılı noktasını, affın yarar ve zararlarından önce, aff kavramının kökeni, başlıca bir deyişle, devletin affetme yetkisi var mıdır, yok mudur? sorusunun karşılığı olacaktır.

Gerçekten, orta çağların monarşik toplum düzenlerinde, Monark bireylik kisi hükümdar teba'ya kisi - kisinden ibaret oldu buna göre, tüm toplum adına monarşinin ceza vermek kadar, affetme yetkisi ile de donatılmış oldu ve dolaylı olarak kullanılıyordu. Amma, hukuk devleti ilkesini benimsemiş demokratik ülkelerde, böyle bir davranış söz konusu olamaz. Ahmedin onun saldırıda bulunan (hakaret suçlusunu, ya da Mehmet'in canına kıyan adam öldürme hükümlüsünü, bu maddelerden zarar görenin rızası olmadıkça, devletin affetmesi hukuka da, maddeye de ters düşen bir tutumdur. Bu nedenle ceza hukuku alanında devletin aff yetkisi olmamalıdır. Hele bu yetkinin türlü nedenimin sık kullanılması, suç işlemek eğiliminde olan kimseyi aff etme, çıkarlarına uygun bir ceza kuralı olarak kabul edilmekte ve sonuçta suçlu sayısında giderek artırmaya görülmektedir.

Affın kar ısında olanların bu dü üncelerine kar- it insanların uygarla maları oranında, insancıl duygular da geli meler olmakta, suçluların yararına eyilim gösteren bir grafik çizilmekte, çe itli toplum olayları neden gösterilerek suçluların affı yoluna gi- dilmektedir.

Ceza affını uygulamak devletin yetkisinde olsun ya da olmasın, bu yetkiyi sık kullanmak toplum için sakıncalı bulunsun ya da bulunmasın, insan, insan- cıl duygularla donatılmış olduğça af kullanılacaktır.

Kaldı ki, af sadece acıma duygusu gibi sübjek- tif bir nedenin etkisi ile olu maz. Ço u kez sosyal dal- galanmalar, toplum düzeninde uygulanan köklü de- i imler affı zorunlu kılar. Örne in: 1789 Fransız, 1917 Rus devrimi gibi, yeni bir düzen getiren büyük toplum olaylarından sonra mahkûm edilen rejimin, mahkûm etti i ki ileri affetmek kaçınılmaz bir zorunluk ola- rak ortaya çıkar.

Bizde de 170 sayılı af yasası, Mustafa Kemal'in Anadolu ihtilâlinden, 5677 sayılı af yasası, tek partili rejimin yıkılması olayından, 113 sayılı af yasası do 27 Mayıs ihtilâlinden sonra, yürürlü e konmasında zorunluk duyulan af yasalarındandır.

Ku kusuz, Ulus'un çıkarlarına ters dü tü ü içini yıkılan ve bu nedenle mahkûm edilen bir düzenin, mahkûm etti i ki ilerin affedilmeleri kadar do al bir j davranı dü ünülemez.

Görüldü ü gibi bir yanda, suç ve suçluların affı j tartı ılmakta, öte yanda, özellikle ülkemizde, kısa sa yılacak sürelerle af, dü ünçe ve eylem olarak he[zaman var oldu unu duyurmaktadır.

Uzay ça ı olarak nitelenen 20. Yüzyılın son yan I sında, toplum ko ulları ve sosyal ili kilerde, bu ça aj

uyan, hızlı ve köklü de i im ve dönü ümler olagelmektedir. Yasa koyucularının, özellikle pariâmentolu ülkelerde bu tempoya uygun yeni yasa ve kurallar koymalarına ço u kez olanak bulunmamaktadır. Oysa anılan de i im ve dönü ümler insanların kanı ve dü üncelerinin ürünüdür. Bu nedenle ça ın ko ullarına ters dü en yasa ve kurallarla bu kanı ve dü ünceleri mahkûm etmek ceza adaleti ile ba da amaz. O halde eskimi ve ça ına ayak uyduramamı yasa kuralları ile suçlanan kimselerin affında büyük yararlar vardır.

Tüm suç ve suçlular için önerilen bu gerekçe, jasın suçluları söz konusu oldu unda öncelikle kabul edilmesi gereken bir gerçektir. undan ki, günümüzde, basın suçunun içeri i olan kanı ve dü üncenin cezalandırılmayaca ı savunulmakta, bir bölüm uygar ülkeler, yasalarında fikir suçlarına yer vermemektedirler. O halde suç olup olmadı ı dahi tartı ma konusu olan bir eylemden hüküm giymi olanları affetmek, hukuka da, akla da uygun bir davranı olur.

Gerçekten bir toplumda gerçek kamu oyunun olması, kar ı dü ünce ve kanıların ortaya atılıp tartı lmasına ba lıdır. Bu dü ünce ve kanıların bir ceza yaptırımını (müeyyidesi) altına alınması, fikir suçu Olarak nitelenmektedir. te bu suçun kapsamı daraldı ı oranda kamu oyu, toplumun gerçek eyilimlerini yansıtmakta, ters bir tutumda ise aldaticı olmaktadır. ktidar olanaklarını gerçek bir kamu oyuna göre kullanan ülkelerin her alanda ba arılı olaca ı do aldır.

XVIII. Yüzyılın ünlü Frnsız dü ünürü VOLTA RE'in General Bolmin'd'e söyletti i gibi «Çiçero serbestçe yazdı diye Roma mparatorlu u kudretinden bir ey mi kaybetti?»

SONUÇ

Olumlu ve olumsuz yönlerine kar ın, suç ve suçluların affı bir gerçektir. Her ülke, bir bölüm olaylara neden olarak, zaman zaman af yasaları çıkarmaktadır. Kaldı ki, bazı sosyal olaylar affı zorunlu kılmaktadır. Örne in Türkiye'mizde, 12 Mart Muhtırası olarak adlandırılan ve kanımızca, metin olarak haklı ve yerinde bir davranı , yürütme ve yasama gücü, bâtta bir bölüm Anayasal kurumları ile bir iktidarı suçlamı ya da, en azından yetersiz bulmu ve bir kenara itmi tir. Böyle bir iktidarın yarattı ı ortamda suç i liyenleri affetmek isabetli bir tutum olur.

Kaldı ki, basın suçlarının (Suç) kavramı kapsamına girip girmeyece i ve bu yolla i lenen eylemlere ceza verilip verilmeyece i günümüz uygar toplumlarında tartı ılagelmektedir. Böylece, bir ceza ile kar ılanması bile tereddüde yol açan fikir suçlarında, af kurumunu uygulamak akla da, adalete de uygun bir davranı olacak ve haksızlıkları giderici bir tutum olarak toplumun onayını kazanacaktır.

AK AM, 29.7.1972

KARGA ANIN KÖKEN

Zora neden ba vurulur? Ku kusuz, bir dü ünce- nin, ya da bir iste in, kar ı tarafça kendili inden be- nimsenmesi halinde, zor kullanmaya gerek yoktur. Daha açık deyimle, direnme olmadıkça çatı ma ola- na ı yoktur.

Bu olgu, aslında bir fizik kuralıdır. Toplumsal olayların çözümünde bilimsel yöntemden ayrılamıya ca ımıza göre, aynı kural, sosyal alanda da geçer- edir.

Fa izm, en sade tanımı ile, belli bir azınlı ın, ya da ki inin, isteklerini topluma zorla kabul ettirmesi- dir. Bu nedenle, demokrasilerde zora yer yoktur. Demokratik ülkelerde tüm sosyal sorunlar, fikir tar- tı maları ile yo rulur, oylama ile ekillenir. Gerçek- te, zor kullanmanın temelinde, nalkoyundan yoksun- luk vardır.

İlk bakı ta, bu savımızın devrim ilkelerine ters dü tü ü sanılabilir. Bilindi i gibi, devrimler ve getir- dikleri kural ve kurumlar, varolan düzene ve halkın geleneklerine ters dü en olu umları öngörürler ve bunun sa lanması için zor kullanmayı gerektirebi- lirler.

Ne var ki, devrim yasaları ve anların amaçladığı kurumlar, sonuçta, toplumun yararına olup, halkın ço unlu u tarafından benimsendi i halde, varolan düzenin baskısı yüzünden örtülü kalmı özlemlerdir. Daha öz bir deyimle, halkın ço unlu unun istemlerini içermeyen devrimlerin ba arılı olmasına olanak yoktur. Bu nedenle, belli bir azınlı ın görüşlerini kabul ettirmek için kullanılan zor ile, ço unlu un özlem ve isteklerini egemen kılmak amacı ile ba vurulan devrimsel yöntemlerin uzak yakın bir ilgisi yoktur.

imdi, bu açıklamamızın ı ı ı altında ÷lkemize bakalım.

Özellikle, halkoyu ile yürürlü e konmu 1961 Anayasası ile, Türkiyemiz, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. Anayasa'dan siyasal partilerin tüzüklerine kadar tüm sosyal yasaların temel esprisi, e it oy ve seçim hukukuna dayalıdır. Bu çerçe ve içinde, her türlü dü üncenin serbestçe ortaya atılıp tartılması ve halkoyuna sunulması sonuca göre davranılması gerekir.

Ne var ki, ÷lkemizdeki bir bölüm çarpık dü ün- celi ki iler, bu demokratik yöntemi içlerine sindirememekte, fa izan eylemleri ye tutmaktadırlar. Bu ça dı ı tutumlarının sonucu, karga a yo unla maktata, giderek ÷lke kana bulanmaktadır. Son ayların görü ntüsü ürkütücüdür. Sokakta, yüksek ö renim kurumlarında öldür÷len ve yaralananların kesin sayısını saptamaya olanak kalmamı tır. Belki bu anda, belki biraz sonra bir körpe vücut daha eklenecektir sayıyü... Her an silâh her gün kan ve karga a (i li' deki çatı mada 4 ö renci yaralandı), (Üniversitele- rin ö retime açılmasıyla birlikte komando saldırı ve

engellemeleri de ba ladı), (U ak'ta komondolar, bir dü ünde olay çıkardılar, dokuz ki i yaralandı.), (Komondolar bir memurun altı kemi ini kırdılar.), (Halk-evleri saldırıya u radı.) Bir günün bilançosu bu olgular?

Unutmamalı ki, hükümetlerin ilk ve temel görevi, ülkede can güvenli ini sa lamaktır MC hükümeti, Gaziantep ve Zeytinburnu'ndaki olaylarda gösterdi i duyarlı ın daha azı ile bunu sa layacak durumda oldu unu göstermi tir (!). Ne var ki, bu gücün devlet olma a ırba lılı ı ile, yan tutmadan kullanılması gerekir. Antep ve Zeytinburnu'nda yargı lamasız, savunmasız en a ır cezalar verilmi tir ama, 100'ü a kın öldürme olayının suçluları saptanamamı tır bile. Saptanabilenlerin de göstermelik suçlu oldukları kanısı giderek yaygınla mı tır.

Bu acılı görüntünün olu masının nedeni, ya da bu kanlı karga anın kökeni nedir?

E er bir Ba bakan Yardımcısı, «...biz üniversitelerimizi ve ehirlerimizin sokaklarını bu komünist ve bölücü, yıkıcı anar istlere kaptırmamayı vazife saydık. Bunun için yüksek ö renimdeki Türk gençlerini uyardık, Ve bu ideolojiye kar ı cephe kurulmasını temin ettik» biçiminde gençler arasında cephe kurulmasını önerirse, e er bir çi leri Bakanı, anar ik olayların, devleti koruyan gençlerle, O'na kar ı olanların kavgası oldu unu söyleyebilirse, karga anın nedenini aramaya gerek kalmaz. Ve hele e er, ülkenin Dı i leri Bakanı, kendi haberalma örgütü ile bir yabancı devlet gizli örgütünün anlamlı ili kilerinden sözedebilmi se, o zaman, yöneticilerimizden ku kulanmamız da gerekir.

Ba bakan ya da Ba bakan Yardımcılarının, devlet kavramı ile ba da maz tutum ve davranı ları kar

ısında, kanlı karga anın kökeni kendili inden ortaya çıkmaktadır.

Gerçekten, 31 Mart 1975'te MC hükümetinin kurulması ile 'ba lamı tır bu acılı günler. kinci bir 31 Mart ya anmaktadır sanki ülkede. Görünen odur ki, ki isel ya da partisel çıkarlarına engel oldu u düşüncesiyle, Türk toplumunun demokratik ya antısını yıkmak isteyenler var ülkemizde... Sokakta var, üniversitede var, en talihsizi, hükümette var...

Böyle olunca, tüm demokratik kurum ve kuruluşların ortak bir çabada birle meleri zorunludur. Olu tu u günden beri, huzur yerine huzursuzlu un güven yerine güvensizli in simgesi olan MC iktidarına demokratik yoldan son vermek.

DEMOKRAS M Z N BÜYÜK AYIBI

Bilindi i gibi, Anayasa'mız ba langıç bölümünde, Türkiye Cumhuriyetini, «...demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti...» olarak tanımlamı ve 20, maddesi ile de bireyin, dü ünçe ve kanaatlerini her türlü araçlarla açıklama özgürlü ünü, açık ve seçik bir biçimde güvence altına almı tır.

14 yıl önce yürürlü e giren bu temel yasa nü* kümlerine kar ın, dü ünçe özgürlü ünü kısıtlayan di er yasa bükümleri oldu u gibi bırakılmı tır. Özellikle Türk Ceza yasasının 141 ve 142 nci maddelerinin Anayasa'ya aykırı oldu u savı, önceleri kamuoyunda tartışılmı ve sonunda dava konusu yapılmak yolu ile, Anayasa mahkemesinin görü ü de saptanmı tır. Ne var ki, 15 üyeden olu an yüksek mahkemenin, anılan maddelerin anayasaya aykırı bulunmadı ına dair 7—8 lik kararı doyurucu olmamı ve böylece ele tiri ve tepkilerin sonu alınamamı tır. Bu ele tiri ve baskıların sonucu, anılan maddelerin dü ünçe özgürlü ünü kısıtlayıcı nitelikde oldu u kabul edilerek yasalardan çıkarılaca ı, hükümet programlarında yer almak suretiyle sorun, resmi bir kimlik de kazanmı tır.

Ne yazık ki, CHP — MSP koalisyonunun talih

www.cizgiliforum.com
engine1

siz bir ekilde da ılması sonucu, dü ünçe ve inanç özgürlü ü konusunda yeni bir ileri adım atmak olana ı bulunamamı tır.

1973 genel seçimlerinde, dü ünçe ve inanç özgürlü ünü kısıtlayan engelleri kaldıracak ını vaad eden CHP ve MSP'nin, yüzde 50 den fazla oy toplamı olması, toplum olarak yasa koyucuyu, bu soruna bir çözüm bulmaya zorlamı tır. Son basın kurultayı ve büyük kentlerimizde yapılan baro toplantılarında alınan kararlar, basın, hukuk uyarısı olarak, somut baskı örnekleridir.

Bu nedenle, 141 ve 142 nci maddelerden yıllarca acı çekmi aydınlardan olunan bir topluluğun bakanı olarak sayın Usumi'nin, bu maddelerin uygulanmasında i lenen günahların en yakın tanısı olan benimle birlikte hazırladığı, anılan maddelerin kaldırılması, toplumun isteklerine yerinde bir yanıt olacaktır.

Gerçekten, bizim de, Türkiye Cumhuriyeti olarak altına imza koydu umuz insan hakları evrensel bildirisinin 19 uncu maddesinde, «her bireyin dü ünçe ve dü üncelerini açıklama hakkı...» kabul ve taahhüt edilmiştir. Yukarıda de indi imiz gibi, anayasamızın 20 nci maddesi de, aynı doğrultuda kural koymuştur. Ne var ki, Anayasamın yürürlüğünden çok önce, 1936 yılında yapılan bir de i iklikle ceza yasamıza, 141 — 142 nci maddeler konulmak suretiyle dü ünçe özgürlü ü en katı fa izan ölçülerle kısıtlanmıştır. Bu nedenle, önce ve kesinlikle anılan maddelerin yasadan çıkarılması, dü ünçe özgürlüğünü sa lama, uluslararası taahhütlerimize ve anayasa hükmüne uyma açısından zorunludur.

Aslında, ceza yasamızın ilk kez, 1926 yılında

ürürlü e konulusunda 141 ve 142 nci maddeler, ya
'a bu maddelerin kapsadı ı eylemleri cezalandıran
ükümler yoktu. Dahası ceza yasamızın dayana ı
lan 1889 talyan ceza yasasında bu maddeler mev-
cut de ildi. 141 — 142 nci maddelerin talyan ceza
asasında kar ılı ı olan 270 ve 272 nici maddeler
ncak, talya'da fa izmin boy atma yılları olan 1926
1927 de fa ist e ilimli hukukçular arasında tasar
nmı ve 1930 yılında bu maddeler talyan ceza ya-
sına sokulmu tur.

Görüldü ü gibi, 141 — 142 nci maddelerin asıl
amacı, fa ist devlet düzenini korumaktır. Oysa, yıl-
lar sonra kabul edilip yürürlü e konulan 1961 ana
/asasının 2 nci maddesi ile, (Türkiye Cumhuriyeti,
nsan haklarına dayalı demokratik, laik ve sosyal
Dr hukuk devletidir.) lkesini kabul etmekte, fa ist
tevlet düzeninin tam .'kar ısında yer almı tır. O hal-
de, 141 ve 142 nci maddeler, anayasanın getirdi i
tevlet düzenini de il, fa ist devlet düzenini koruyu-
u hükümler ta ırmakta ve bu hali ile de, «anayasa
lahkemesi bir oy farkı ile aksi kanıda olsa da»
mayasa'ya aykırıdır. Bu savımızı kanıtlamak için
unu da eklemek isteriz.

talyada fa ist devletin çökü ünden hemen
aonra kurulan geçici hükümet, çıkardı ı bir yasa ile,
Deza yasalarındaki tüm fa izan hükümleri kaldırmı ,
ya da talyan yargıtay'ı maddelerin uygulanmasını
tamamen ters yönde tefsir ve kabul etmi tir.

Oysa, bizdeki uygulamada, 1961 anayasa'sının
sürürlü üne kar ın, giderek iddetini arttırmı , bir
Dok yurt sever aydını, ülke sorunları ile ilgilenen ki-
ileri en ilkel ceza adaleti anlayı ı içinde cezalandır
na biçiminde yürütölmü tür.

Halbuki, ki inin kendince do ru olarak kabul etti i dü üncelerini, ba kalarına da benimsetmeye ça ba göstermesi en do al hakkıdır, Gerçekten, demokratik ülkelerde, dü üncenin de il, belli bir dü ünceye uygun ve hukuk kurallarına ters dü en eylemin cezalandırılması söz konusudur. Aslında propaganda, belli bir dü ünceyi yayma, a ılama, ba kalarım bu dü ünce etrafında inandırıp toplamaktır. Ancak bu inandırma ve a ılamanın kısırtmaya dönü mesi halinde tahrik ve te vikten söz edilebilir. Ve ancak bu halde ceza uygulaması dü ünlebilir. undan ki, te vik ve tahrikde, sonuç almayı amaçlayan bir dü rtü belli bir sonuç için kandırma, e itme vardır. Propaganda, somut bir tehlike yaratmayaca ı gibi ol gulanacak bir eylemle de maddi ba lantı halinde de ildir. Bu nedenle, daha ileri giderek diyebiliriz ki, zor ve cebir dü ünce alanında kaldıkça, devletin ki ili ine yöneltildi mi olsa bile, cezalandırılmamalıdır' undan ki, cebri telkin eden bir dü üncenin salt yıkıcı, ülke zararına oldu u kabul edilemez. Ola ki, cebren gerçekte tirilmesi telkin edilen düzen ve yönetim, varolandan çok daha yapıcı, toplumu daha mutlu edici olması iher zaman olanaklıdır. Bu konuda 1789 Fransız devrimini, hatta bir bakıma, Atatürk ihtilâlini örnek olarak gösterebiliriz.

Sonuç olarak söylemek gerekirse, 141 — 142 nci maddeler, uluslararası anla malarımıza ve ana yasa'mıza ters dü en dü ünce özgürlü ünü yok eden ceza durallarıdır. Bu maddeler varoldukça, (bu düzeni de i tirece iz) özdeyi i ile kurulan siyasi partilerin bile kapatılması olanaklıdır. Gerçekten, toprak reformu aslında mülkiyet düzenini de i tirici bir davranı tır. Anayasamızın 37 ve 38 nci maddeler

rine dayanarak özel mülkiyeti toplum yararında kamula tırmak da mülkiyet düzenini bozan bir tutumdur.

Görülüyor ki, uygulamada da, teoride de, 141 — 142 nci maddeler anayasa'ya aykırıdır. Bu nedenle, bu maddelerin ceza yasamızdan çıkarılması, ça da olmanın, hukuk devleti ilkesini benimsemi uygar bir toplum olmanın temel ko uludur.

YEN ORTAM 19.12.1975

PARALI ASKERLER

Kıbrıs'ta uygulanan son olaylar nedeni ile İngiltere'nin, adadaki İngiliz çıkarlarını korumak amacı ile, Gurka'lardan paralı askerler sağladı, ya da böyle bir girişimde bulundu u yerli ve yabancı basın aracılığı ile Dünya kamuoyuna duyurulmu tu.

Bize göre, ne paralı asker kiralayan ülkeye, ne de, paralı askerliği kabullenen ki iye onur vermek ten uzak böyle bir davranışın, Dünya basınında gerekli tepkiyi görmemi olması, insanlık adına dü ün dürücü bir tutum olmu tur.

Gerçekten, en sade tanımı ile paralı asker, kendi ini kiralayanın çıkarı için ba kalarını öldüren, ya da ölen kimsedir. Böyle bir anlama, her halde taraflar için onurlu bir davranış da ildir. Bir ülke ya da devlet, kanımızca, iki nedenle paralı asker kiralamak gere ini duyar.

Ya, ulusal çıkarlarını koruyacak asker gücüne sahip de ildir, ki böyle bir durumda o ülkenin devlet olma niteli i yok demektir.

Denebilir ki, Gurka'lar gözü pek ve savaşçı insanlardır. Bu özellikleri onların seçiminde etken olmu tur. Ama unutmamalıdır ki, uzay ça ının orduları çok gelişmiş teknik araç ve gereçlerle donatılmış;

tır. Bu denli teknik güç kar ısında sadece atılan ve gözü pek olmanın yeterli olamayaca ı do aldır. Uça ı ile birlikte, bomba yerine kendisini dü man gemilerine atacak kadar gözüpek olan Japonları, bir atom bombasının dize getirdi ini, yakın geçmi de tanık oldu umuzu unutmayalım. Kaldı ki, yüre in- de belli bir inanç, beyninde olu mu bir ülkü olmadıkça, ki inin cebine sterlin doldurarak Ondan kahramanlık beklemek olanaksızdır. O halde, paralı asker olarak seçim yaparken dü ünülen, ölmek ile yaşamı arasında önemli bir de i im bulunmayan ki i- leri bulmaktır.

Gerçekten Gurka'lar, Hindistan'ın kuzeyinde, Illmalaya da larının eteklerinde ya ayan, Hint Ar- ya (Ari) soylu ve bugün de kast biçimini sürdüren, me ruti krallık yönetiminde bulunan insanlardır, ba ka bir deyimle, bu insanlar, geri kalmı bir toplumun bireyleridir. Günlük ya antıları, ölesiye çalışıp, yarı tok geçirilen günlerden olu ur. Böyle bir ya- antı içinde bulunan insanın, para kar ılı ı ölüme git- mesi ola andır. Ola andır çünkü, günlük ya antısında, bir bakıma ıher gün ölmektedir. Daha do ru bir deyimle, insan gibi ya ayamamaktadır. Oysa, para kar ılı ı girdi i sava ta, ölmemek olasılı ı da vardır. Hu olasılı ın gerçekle mesi halinde zengin olmak, ya antısını de i tirmek dü ü ile kendini satmaktadır Gurka'lı insan.

Ama gelin Batılı toplumlara, iktisaden kalkınmı ılkelere... Paralı asker arayın. Ba kasının çıkarı için latmaz ya amını batının insanı. Gözü pektir de, co - kuyu da sever. Ama, uygarlı ın iyiliklerinden arar on- lun. Uygar insan, aslında sava a da kar ıdır. Ya a- mak güzel eydir onun için. Ola an ya antısında

uygarlı ın tüm iyiliklerinden yararlanır.

Geri kalmı ülke bireyinin ölümle yitirece i bir ey olmadı ı halde, uygar toplumlar insanının, çiçek çiçek mutluluklarla dolu dünyasından para kar ılı ı ayrılmasına olanak yoktur. te ngiltere'nin, kendi çıkarlarını korumak için, Gurka'lardan paralı asker sa lamasının temel nedeni budur.

Ne var ki, sömürge düzenine kar ı açılan ba ımsızlık sava larının kutsalla tı ı, insanın insana kulluk etmeyece i bir dünya yaratma özlemi ile ça ba harcadı ımız ça da, bir bölüm insanların, kendi çıkarları için ba kalarının ya amlarını kiralaması, ya da satın alması, gö sünde yürek ta ıyanlara acı ver mektedir.

B LD K, Ekim 1974

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELER ()*

12 Mart döneminde yapılan de i iklikten önce, Anayasamızın 136. maddesi bir fıkradan ibaret olup u hükmü ta ıyordu. «Mahkemelerin kurulu u, görev ve yetkileri, i leyi i ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.»

Anayasamızın, yargı ba ımsızlı ı ve tabii hakim lerini içeren di er hükümlerinden soyut olarak bu 136. maddeye göre i lem yapmak gerekirse, Devlet Güvenlik Mahkemelerini olu turmanın yasal bir sakıncası bulunmadı ı dü ünülebilir.

Gerçekten, Anayasanın bu hükmüne dayanarak, bugün var olan adalet örgütünde, tüm ya da bir bölüm mahkemelerin kurulu u de i tirilebilir, ya da yeni mahkemeler kurulabilir. Ne var ki, böyle kurulu ve de i tirmeye giderken, Anayasamızın «Tabii Hakim» kavramını saptayan 32. maddesindeki «hiç kimse kanunen tabi oldu u mahkemeden ba ka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tabi oldu u mahkemeden ba ka bir merci önüne çıkartma sonucu do uracak yargı yetkisine sahip ola anüstü merciler kurulamaz» hükmüne uymak /orunlu u vardır.

p) — T.M.G.T. nin 26.5.1976 günü düzenledi i «Güncel hukuk sorunları» konulu konferansda verilen bildiri.

Genellikle tabii hakim, suçun i lenmesinden önce kanunun saptayacağı hakim olarak tanımlanmaktadır. Kanımızca, böyle bir tanım çok dar tutulmu ve sakıncalı sonuçlar doğurabilecek niteliktedir.

Sayın Prof. Faruk Erem, tabii hakimın saptanmasında, atamada me ruluk kuralına, yetki kuralına, daha açık bir deyimle, sanı ın bulundu u ya da, suçun i lendi i yerden ba ka yerdeki hakim önüne çıkarılamayacağı kuralına, görev ve tarafsızlık kurallarına uymak zorunlu unun varoldu u kanısındadır. (1)

Gerçekten, bu kurallara ters dü en biçimde saptanacak ve sadece suçun i lenmesinden önce olu turulacak mahkeme, ya da hakimi, «tabii hakim» kabul etti imiz takdirde sakıncalı sonuçlar ortaya çıkabilecektir.

Gerçi bugün, dünya ülkelerinin bir ço unda özellikle, bir arayış içinde olan gençlik kesiminde büyük huzursuzluklar vardır. Birçok devletler varlıklarına ve toplum düzenine yönelik eylem ve davranışları önlemek için yeni önlemler aramak ve almak zorundadırlar.

Ne var ki, bu önlemleri alırken özellikle, demokrasi ve hukuk devleti ilkelerini benimsemi ülke yöneticileri, hukuka uygun davranmakta duyarlı olmalıdırlar.

Ülkemizde de, son yıllarda uygulanan ve genellikle, anarşik olaylar olarak nitelenen bir bölüm eylemlere karşı yeni yasa ve kurumlar oluşturma çalışmasına girişilmiştir.

(1) — Prof. Faruk Erem «Ceza davası yönünden tabii hakim kavramı» 1963.

Üzölerek belirtmek gerekir ki, bu çaba, hep ileriye kapalı, daha çok geriye dölnek yölnde ba arı sa lamı tır. Örne in, 12 Mart dölne miyle ba layan ara rejimde, 1971 ve 1973 yıllarında yapılan Anayasa de i iklikleri bu savımızı kanıtlayan somut belgelerdir

Bilindi i gibi, 1971 ve 1973 yıllarında 1488 ve 1699 sayılı yasalarla Anayasamızın tam 42 maddesi de i tirilmi tır. Bu de i ikliklerle, özerk kurulu la ın yönetiminin siyasal iktidarların yetkisine bırakılması, Millî Güvenlik Kurulunun yetkilerinin arttırılması, sıkı yönetim nedenlerinin daha da geni letilmesi, ki i hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması, sendika özgürlü ünün sınırlandırılması, özel bir askerî da nı tay, daha do ru bir deyimle, bir askerî idare mahkemesi kurulması, adalet bakanına, Yüksek Yargıçlar Kurulunda oy hakkı tanınması, siyasal partilerden gurubu olmayanların Anayasa mahkemesine dava açma 'hakkının kaldırılması ve nihayet, Devlet Güvenlik Mahkemesi kurulması gibi, yeni durumlar yaratılmış tır.

Görölüyor ki, yapılan de i iklikler hep, özgürlükleri kısıtlayıcı ve özellikle yargı gücünün yetkilerini daraltıcı niteliktedir. Daha do ru bir deyimle, siyasal iktidar, devlet gücünü tekeline almak amacı ile davranmış tır.

DGM'LER N N YAPISI

1961 Anayasasının 136. maddesi, de i iklikten önce, öyleydi: (Mahkemelerin kurulu u, görev ve yetkileri, i leyi i ve yargılama usulleri kanunla gösterilir.) .

20.3.1973 gün ve 1699 sayılı yasa ile 136. mad

www.cizgiliforum.com
engine1

deye 6 fıkra eklemek suretiyle, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulması sa lanmı tır. Bu fıkralara göre, devletin ülkesi ve milleti ile bütün lü ünü, hür demokratik düzen ve nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyete yönelik ve do rudan devlet güvenli ini ilgilendiren suçlara bakmakla görevli DGM. teri kurulacak ve sıkı yönetim ve sava hallerine ili kin bükümler saklı tutulacaktır.

Bu mahkemelere bir ba kan, dört asil ve iki yedek üye ile bir savcı, yeteri kadar savcı yardımcısı atanacak, ba kan, iki asil ve bir yedek üye ile savcı, birinci sınıfa ayrılmı bakım ve Cumhuriyet Savcıları arasından, iki asil ve bir yedek üye birinci sınıf askerî hakimler arasından, savcı yardımcıları ise Cumhuriyet Savcıları ve askerî hakimler arasından atanacak, ba kanlık, üyelik ve savcılık ile savcı yardımcılı atamalarında, Bakanlar Kurulunca her bo yer için bir misli aday gösterilecektir. Bu adaylar arasından DGM hakimlerinin atanması, Yüksek Hakimler Kurulunca, savcı ve yardımcılarının atanmaları, Yüksek Savcılar Kurulunca, askerî hakimlerden üye yedek üye ve savcı yardımcılarının atanmaları ise, özel kanunlarında gösterilen usule göre yapılacaktır. Tüm yargıç ve savcılar, üç yıl için atanacak, süresi bitenler yeniden atanabilecektir.

DGM. terinin genel yapısını bu fıkralar hükümleri olu turmaktadır.

Anayasanın (yargı ba ımsızlı ı ve tabiî hakim) ilkelerine bu denli ters oldu u ilk bakı ta görülen ve bu nedenle önemli hükümler ta ıyan yasa önerisinin gerekçesine bir göz atalım.

GEREKÇE

«Bütün Dünyada oldu u gibi, memleketimizde

de, son yıllarda yeni suç ve suçluluk kavram la/7 ortaya çıkmı , dolayısıyla suçların ve suç-
uların kovu turulması ve yargılanması için yeni
suller aranması ve bulunması zorunlu bale gelmi
ir. Özellikle, devletin ülkesi ve milliyetiyle bütünlü
ü hür ve demokratik düzen ve nitelikleri Anayasa
'a belirtilen Cumhuriyet aleyhine i lenen ve do ru
"an do ruya devlet güvenli ini ilgilendiren, suçların
ovu turulmasında ve yargılandırılmasında, gerek
ceza müessiriyetini arttırmak için süratli yargılama
ı sa lamak ve gerekse özellik arzeden bu suçların
ihtisasla mı bu mahkemelerde görülmesini mümkün
ılmak için DGM. lerinin kurulmasında fayda görül
ü tür.» (1)

Görüldü ü gibi, DGM. lerinin kurulmasının ya
al gerekçesi, devlet güvenli inin korunması gibi
avlardan ibarettir.

Bu ko ullar yerine getirilirken de, savunma hak-
inin zedelenmemesine, özen gösterilece i gerekçe
"e vurgulanmı tır.

GEREKÇEN N ELE T R S

a) Devlet güvenli ini do rudan do ruya ilgilen
Iren suç: Önce bir mahkemenin «Güvenlik Mahke
esi» olarak nitelenmesi, yargının özüne ve idare
ukukuna ters dü en bir deyi tir. Gerçekten, bir dev
itin güvenlik önlemleri, yürütme organınca alınır,
ki deyimle, «zabıtai mania» idarenin yetkisindedir,
argı ile, güvenlik sa lamanın ba da masına huku
I olanak yoktur. Böyle bir ba lantı dü ünmek, so
çta, Anayasamızın benimsedi i güçler ayrılı ı il
slni zedelemeye kadar varır.

Bundan ba ka, devlet güvenli i nedir? Varolan

I Millet Meclisi tutanak dergisi 15.2.1973 bile im 58

devlet düzeninin güvenli i midir? Yöneticilerin, yanlış ve ters tutumları yüzünden bozulan ama, bugün varolan düzenin güvenli ine kar ı her türlü davranı suç olarak kabul edilecek midir? Böyle alındı ı takdirde, bugün ülkemizde varolan tüm sol partilerin, hatta bu düzeni de i tirmeyi programlamı demokratik sol partilerin bile kapanması ve yöneticilerinin Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yargılanması gerekir ki, buna da kimsenin gücü yetmez.

Gerçekte, bütün dünyada oldu u gibi, ülkemizde de yeni suç ve suçlulu un ortaya çıktı ından ve bunların devlet güvenli ini do rudan ilgilendirdi inden söz edilmi tir. Ceza yasalarımıza, yeni suçlar getirilmedi ine göre, nedir bu devlet güvenli ini ilgilendiren yeni suç ve suçluluk hali? Aslında, her suçun, ya do rudan, ya da, dolaylı olarak, devlet güvenli ini ilgilendirdi i söylenebilir. Bu denli geni kavramlı suç yaratmak çok sakıncalıdır. Kaldı ki, ceza yasalarımızda devlet güvenli i ile ilgili suçlar ve cezalar gösterilmi ve bu suçlar i lendikçe ceza de görmü tür.

Bu nedenle, gerek gerekçe, gerekse yasa metninde çeli kiye dü ülmü tür.

b) Yargılamanın süratli olaca ı savının ele tirisi:

Aslında sürat, adalet da ıtımında ilk ve temel ö edir. Ceza usulü yasalarında yapılacak de i ik liklerle ve adlî kollu un olu turulması ile bu sürati sa lamaya olanak vardır. Kaldı ki. Devlet Güvenlik Mahkemelerinin üç yıllık uygulamasında, amaçlanan sürat sa lanamamı , mahkemelerin kurulu u ile ba layan bir bölüm davaların bugüne dek sürdü ü görülmü tür. Aslında, bu sonuç kaçınılmazdır. un

dan ki, yargılamanın hızlı sonuçlanması için Devlet Güvenlik Mahkemelerine özel, yeni bir kovu turma usulü de getirilmemi tir. Bu mahkemelerde de, görülen davaların hazırlık soru turması, genel yargıda oldu u gibi, genel kolluk görevlileri ile yürütölmektedir. Aynı usûl ve aynı görevlilerle de i ik bir sonuç almayı beklemek insan do asına aykırı bir tutumdur. Kaldı ki, Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yargılamanın hızlı sonuçlanmasını sa lamak demek, genel yargıda, adaletin süröncemede kalmasını ve buna kar ı genel yargı için önlem getirmemek gibi, bir çeli kiyi kabul etmek demek olur. Böyle bir çeli kinin devlet olma ciddiyeti ile ba da tı ı söylenemez.

I Her ne kadar Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulu yasasında, hazırlık soru turmalarının savcılar tarafından yapılaca ı belirtilmi ise de, sanıkların aranıp bulunması, ilk sorgularının yapılması ve delillerin toplanması gibi hususlar genel yargıda oldu u gibi, genel kolluk görevlilerine bırakılmaktadır. Bu gibi i lemlerin, eylemli olarak savcılar tarafından yapılmasına olanak yoktur.

Bu nedenle, tüm özlük i leriyle, Cumhuriyet savcılarına ba lı adli kolluk örgütü kurulmadıkça, genel yargıda oldu u gibi, Devlet Güvenlik Mahkemelerinde de yargılamaların uzaması ve adaletin geç kalması do aldır.

Aslında e er, bir bölüm suçlardan yargılamanın hızlı yapılması ve adaletin çabuk yerine getirilmesi amaçlanıyorsa, ceza bükümlerini ta ıyan bir bölüm Özel yasalarda oldu u gibi, bu suçların yargılamalarının da, suçüstü bükümlerine göre yapılmasını sa layacak bir usul hükmü ile bu amaç sa lanabilirdi.

Bu nedenle Devlet Güvenlik Mahkemelerinde,

yargılamaların süratli yapılaca ı savı kanımızca bo bir sözden ibarettir.

c) htisasla mı mahkeme olu turmak savına gelince:

Bilindi i gibi, bugüne de in, ne genel yargı örgütünde, ne de, askerî mahkemelerde, Devlet güvenli i ile ilgili suçlar için uzmanla mı yargıç, ya da savcı yoktur. Sanırım, bizde olmadı ı gibi, di er ülkelerde de böyle bir uzman yargıçlık dalı bulunmamaktadır. Hükümetin, seçerek bu mahkemelere atadı ı yargıçların nasıl bir uzman oldukları bu nedenle dü ünmeye de er. O halde, Devlet Güvenlik Mahkemelerine atanan savcı ve yargıçların, uzman oldu u savı da geçersizdir. Yok e er, atanan bu yargıçlar, davaları gördükçe ve zamanla uzmanla acak iseler, bu uzmanla mayı genel yargı örgütü içinde de yapmak olana ı her zaman vardır.

Görülüyor ki, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulu gerekçesi, hukuksal dayanaktan yoksun, çeli kili ve tutarsızlıklarla dolu bir söz demetinden ibarettir.

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulmasını sa lamak amacıyla Anayasada yapılmak istenen de i iklik hakkında görü ve ele tirilerimizi belirtti i miz bir yazımızda, yani henüz bu mahkemeler kurulmadan önce öyle demi tik: (Böylece ve belki de, yeni ekonomik ve sosyal olanaklarla donatılmı , yeni tip savcı ve yargıçlardan olu an mahkemeer yaratılmaktadır. Böyle bir ayırımın adalet örgütünde büyük huzursuzluk kayna ı olaca ı önemsenmese bile, böyle bir tutumun sakıncalı sonuçlar do urmasından korkulmalıdır.

Oysa, bugün yürürlükte olan yasalara göre

mahkemeler yasa yapmaz. Yasa koyucunun olu turdu u yasaları uygulamakla yükümlüdür. Devlet güvenli inin korunmasında cezaların yetersizli inden ya da, yargılamanın uzamasından yakınılıyorsa, yasa koyucunun, yeni ceza yasaları ile gerekli düzeltmeyi yapması her zaman olanaklıdır. Bu yola ba vurulmayıp, isteklere uygun mahkeme kurmaya kalkmak, isteklere uygun yargı yapmak olur ki, biz bu ülkede bu kerte ters dü ünçeye sahip ki inin olamayaca ı inancında...) oldu umuzu belirtm itik. (1)

Ne var ki, 12 Mart döneminin egemen güçleri, ummadı ımız ters tutumu benimsediler, Anayasa de i tirildi. Devlet Güvenlik Mahkemeleri kuruldu.

Aslında, galiba, gerçek amaç, devlet güvenli i le ilgili yeni suçların meydana geldi i sürat ve uzmanla madan çok, siyasi iktidarın isteklerine uygun mahkeme kurmaktır.

FRANSA ÖRNE : Gerek Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulmasını sa layan Anayasanın 136. maddesinin meclis görüşmelerinde, gerekse kamu oyunda, bu mahkemelerden yana olanların, gerekçe olarak ileri sürdükleri bir sav da, Fransa gibi, demokratik bir ülkede de Devlet Güvenlik Mahkemelelerinin varolu udur.

Bu sava kararı, sayın Mehmet Ali Aybar öyle savunuyor do ru görüşü: «Bugün Fransa'da kurulmu olan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kökeni, Viohi hükümetinde Petaîn'in kurdu u yüksek adalet divanlarıdır. (...) 1945 de, kurtulu tan sonra, D. Ga ulle'ün ba kanlı ında kurulan hükümet, gene bu mahkemelere benzer mahkemeler kurdu. Sonradan

(1) — Anayasa De i ikli i. 6.10.1972. Cumhuriyet.

bunlar da kaldırıldı. Nihayet D. Gaulle, 1958 de tekrar iktidara gelince, Cezayir sava ları doayısıyla yine böyle bir mahkeme kurma lüzumunu duydu ve bu mahkemeyi kurdu. Bu makkeme önce kararnameyle kuruldu ve Fransa'da danı tay bu ilk kararnameyi iptal etti, sonra kanunla kuruldu. Fransa'da hukuk adamları, ilim adaman bu mahkeme üzerine büyük tepkiler gösterdiler. (...) Devlet Güvenlik Mahkemelerini kurmu olmasına ra men, Fransa'da demokrasi vardır. Çünkü Fransa'da sol kanat te kilâtlı olarak faaliyette bulunmak serbestisini haizdir...» (1)

Görölüyor ki, Fransa'daki Devlet Güvenlik Mahkemeleri, mare al Petain gibi dikta heveslilerinin, ya da, D. Gaulle gibi, demokrasiden pek ho lanmayan asker politikacıların olu turdu u kurumlardır. Bu nedenle, 27 Mayıs Anayasası ile demokratik hukuk devleti ilkesini benimsemi , bizim devlet yapısıyla ba da masına olanak yoktur.

Kaldı ki, ulusal kurum, ya da yasalarımızın, tartışılması sırasında, sürekli olarak ba ka ülkelerden örnekler alıp savda bulunmak, ço u kez, ters sonuçlar vermektedir. undan ki, u, ya da bu ülke ile Türk toplumunun yapısı, tarihi geli imi ve sosyal ko ulları, çok ba ka ve ayrıdır. Kralını ve devletini ta 13. yüzyılda hukuka ba lı kılmayı ba armı bir ngiltere ile, yargı kurumlarının saygını nı 18. yüzyılda sa lamı Fransa'yı bir bölüm politikacılarının ça dı ı tutum ve davranı ları yüzünden, hala hukuk devleti olma kavgasını vermekte olan toplumumuzla kıyaslamak kanımızca olanaksızdır.

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin anayasaya

(1) — Millet Meclisi Bile im 53, oturum 2. 8/2/1973

ters dü en bir kurum odu unu kanıtlamak çabası ile sayın Aybar, yukarda sözünü etti imiz konu ması ı öyle sürdürüyor. «Bu mahkemeler Anayasamızın 32. maddesiyle de açıkça ters dü ecektir. Hiç üphe /oktur ki, bu ola anüstü bir mercidir. Anayasamızın /asakladı ı yargı yetkisi ile donatılmı ola anüstü bir merci yapıyorsunuz. Devletin güvenli ini feda telim mi, gibi, bir soru soruluyor. Hayır efendim tmeyelim. Anayasamızın iki ve üçüncü maddesinde ijtelikleri belirtilmi olan, devlete vaki müdahaleler, zor kullanmak suretiyle, devleti devirme te ebbüsleri kar ısında, söyledi im gibi, sivil mahkemeleri yetkili görüp. ancak bunların adalet tevziindeki mekanizmasını hızlandırmakla yetinirsek, demokratik iüzene biraz daha yakla ma imkânını buluruz...»

DGM.LER YARGIÇLARININ ATANMA USULÜ

DGM. lerinin kurulu unu sa layan Anayasanın 36. maddesindeki, bakim ve savcıların atanmasıyla lligili 4. fıkrası ile, bu mahkemelerin kurulu ve yargılama usulleri hakkındaki yasanın aynı konuya ili kin hükümleri, hukukçular arasında ve kamuoyunda 3n çok tepkilere yol açan kurallar olmu tur.

Gerçekten, bu kurallara göre, DGM. si ba kanlı ı, üyeli i, yedek üyeli i ile savcı ı ı atamalarında, Bakanlar Kurulunca, her bo yer için bir misli aday gösterilecek ve bunlardan birini, Yüksek Hakimler Kurulu ve Yüksek Savcılar Kurulu atayacaktır. Örnein, bir Devlet Güvenlik Mahkemesine 5 yargıç atanacak ise, Bakanlar Kurulu, kendi siyasi ölçülerine böre 10 aday yargıç saptayacak, bunlardan be i, (Yüksek Hakimler Kurulunca atanacaktır. Böylece füksek Hakimler Kurulu, hükümetin gönlüne göre

seçece i bir misli aday ile ba lı kılınmı tır. Daha öz bir deyimle, Yüksek Hakimler Kurulunun Anayasa ile verilmi atama yetkisi sınırlanmı , yürütmenin yargıya müdahalesi gibi sakat bir sonuç do mu tur.

Oysa, Anayasanın 7. maddesiyle yargı yetkisi, salt olarak, mahkemelere tanınmı ve 132. madde-siyle de, hakimlerin görevlerinde ba ımsız oldukla-rı, Anayasa'ya, kanuna, hukuka ve vicdani kanaat larına göre hüküm verecekleri kuralla tırılmı tır. Ay-rıca, hiç bir organ, makam, merci, veya ki inin, yar-gı yetkisinin kullanılmasında, mahkemelere ve ha-kimlere emir ve talimat veremiyece i, genelge gön derilemiyece i, tavsiye ve telkinde bulunamıyaca ı hükmünü koymu tur.

Ku kusuz, Yüksk Hakimler Kurulunu olu turan ki iler, yüksek yargıçlardır. Bakanlar Kurulunun on-lara, «benim seçti im bu iki yargıç arasından birini seçeceksin», biçiminde olgulanan davranı ı, emir ve talimat, ya da telkin ve tavsiye de il de nedir? Ve böyle bir davranı , sözünü etti imiz Anayasanın 132. maddesine açıkça aykırı de il midir?

Dahası var. Anayasanın, 144. maddesi, hakimle-rin atama, yer de i tirme, yükselme ve cezalandırıl-maları yetkisini salt biçimde, Yüksek Hakimler Ku-ruluna tanımı tır.

Anayasamızın 7,132 ve 144. maddelerinin amacı, yargıyı yürütmenin etkisinden kurtarmak ve koru maktır. Oysa, DGM. ler i hakimlerinin atanma biçimi, bu kuralları çi nemek anlamındadır.

Bundan ba ka, Anayasanın 136. maddesinin A fıkrasında, DGM. lerin asker yargıç ve savcılarının atanmaları, özel yasalarına bırakılmı tır. Sivil ki ilo rin, asker yargıçlarca yargılanmasının sakıncası blı yana bırakılsa bile, bu usul ile siyasal iktidardan

www.cizgiliforum.com
engine1

ba ka, askerî otoritenin de yargıya etkisi gibi, yargı ba ımsızlı na ters dü en bir tutum ortaya çıkmaktadır.

Bir kez daha vurgulamak gerekir ki, DGM. lerin kurulmasına gerekçe olarak gösterilen, hızlı adalet, ihtisasla ma gibi gerekçelerin altında, ba ka bir amaç yatmaktadır. Bu gizli amaç, siyasal iktidarın, 50 yıllık Cumhuriyet Adliyesine güvensizli inden ba ka bir ey de ildir. O adliye ki, eker sandı ı üzerinde adalet da ıtmı , katır sırtında da da hak 'aramı tır.

136. maddenin 5. fıkrasında, bu gizli amaç da ffa açık bir biçimde kendini göstermektedir. Fıkraya : göre, DGM. lerine atanan savcı ve yargıçların gö i rev süreleri 3 yıl olarak sınırlandırılmı ve süresi biten yargıçların yeniden atanabilecekleri kabul edilmi tir.

Bunun anlamı açıktır. Siyasal iktidar, kendi seçti i yargıç ve savcılara da güvenememektedir. Üç yıllık bir sınamadan sonra, de i tirme yetkisini elinde tutmaktadır. stenildi i gibi bir yargıç ve savcı ise, üç yıl daha, onüç yıl daha görevde kalabilir, aksi halde üç yıl sonunda de i tirilecektir.

Sanırım, bu bükümler, siyasal iktidarın yargıya lüdahalesinin ve bu yolla güçler ayrılı ı ilkesini yıpratmasının açık kanıtlarıdır.

SAVUNMA HAKKININ ZEDELENMES

136. maddeye 6 fıkra eklenmesini sa layan yasa gerekçesinde. «... Anayasanın teminatı altında bulunan savunma hakkı zedelenmeyecek içimde, yargılamayı sa layıcı bükümler...» den söz edilmi tir.

Oysa, asker Sivil yargıçlar karmasından olu tu rulan DGM. lerdeki bir bölüm sivil yargıçlar, giderek

meslekî yabancıla maya varan bir tutum ve davranı içine girmi lerdir. Örne in, sa duyusu ve meslekî yetene i ile çevresinde saygınlık kazanmı bir yargıcın, DGM. lere atandıktan sonra, tümnden de i ik bir tutum içine girdi ine, büyük bir iç ezikli i ile tanık oldu umuzu belirtmek isterim. Ba sayın yargıç, DGM. sinde görmekte oldu u bir davada, sanıklara kar ı, «eylem yapmamı olsaydınız buraya getirilmezsiniz... Ben kanun manun dinlemem...» diyebilmi tir.

Oysa, do al mahkemelerde hiçbir yargıcın, kendisini yakından tanıdı ım anılan yargıcın da, bu biçimde bir davranı ta bulunmasına olanak yoktur.

undan ki, böyle bir davranı , yasal deyim ile «ihzası rey» dır. Ve sözünü etti imiz gerekçede de do rulandı ı gibi, en kutsal sayılan savunma hakkını temelinden yıkan, yasa dı ı bir davranı tır.

Bu örnekte de görüldü ü gibi, yürütme organının istemiyle, o göreve getirilmi olmanın psikolojik etkisi ve hemen yanı ba ındaki askerî üniformanın yarattı ı ortamda, yargıçlar mesleklerine yabancıla -makta, hukuksal ve yargısal niteliklerini yitirmektedirler.

Görüldü ü gibi, uzmanlık savı, ne teorik alanda, ne de uygulamada amaçlanan sonucu sa lamamı , asker sivil karması ekinde olu turulan DGM. lerin zorunlu olarak, ola anüstü bir yargı mercii oldu u sonucunu do urmu tur.

Buraya kadar olan sözlerimizi özetliyecek olursak, Anayasamızın 136. maddesine eklenen fıkralar, bu temel yasamızı çeli ik bükümlerden. olu an il keler demeti baline getirmi tir.

Gerçekten, Anayasanın 2. maddesinde, devletin hukuk devleti oldu u vurgulanmı , 7 ve 132. madde

leriyle, yargı yetkisi ba ımsız mahkemiye bırakılmı 132. maddesiyle, kanuni yargı yolu saptanmı , 133. maddesiyle de hakim teminatı sa lanmı tır. Ama, 136. maddeye eklenen 6 fıkra ile, güçler ayrılı ı ilkesine tümünden aykırı olarak, yargı görevlilerinin atanma yet tk\\$, yürütme organına tanınmı , hakimlerin görev sü- releri kısıtlanmı , Anayasal güvenceleri kaldırılmı ve böylece sözünü etti imiz çeli kiler ortaya çıkmı tır.

DGM. Serin kurulmasını sa layan 1773 sayılı ya- sa ile bu yasanın dayana ı Anayasanın 136. madde- sine eklenen 6 fıkranın, anayasanın temel ilkelerine aykırı oldu unu bu eilde belirttikten sonra, kısaca, Anayasa mahkemesinin bu konudaki iptal kararına de inmek istiyoruz.

ANAYASA MAHKEMES N N PTAL KARARI

Bilindi i gibi, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahke- mesinin ba vurmaı üzerine, Anayasa Mahkemesi, 20. 5. 1974 gün ve 975/87 esas ve 975/126 karar sa- yılı hükmü iie. Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurulu ve yargılama usûlleri hakkındaki 1773 sayılı yasayı biçim yönünden iptal etmi tir. ptal kararı 11.10.1975 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlü e girmi tir. Yüksek mahkeme, yeni bir yasanın yapıl- masını sa lamak amacıyla, yürürlük gününden ba la , mak üzere, bir yıllık süre tanımı tır. Bu süre 11.10.1976 gününde sona ermektedir.

Bir bölüm hukukçulara göre, (Anayasanın 152. maddesine göre, Anayasa mahkemesinin kararları, devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, ida- re makamlarını, gerçek ve tüzel ki ileri ba lar. Bu Anayasal kurallardan çıkan sonuca göre, iptal hük- münün yürürlü e girece i tarihe kadar söz konusu

yasa yürürlükte sayılacak ve DGM. leri i levlerini sürdürecektir) (1)

Bu görüş , siyasi iktidarca da benimsenmi ve DGM. leri yargıçlarından büyük ço unlu u tarafından da kabul görmü oldu undan, uygulama, iptal karar-namesinden sonra da sürdürölümü ür.

Bu görüş e kar ı olan hukukçular örne in sayın Çelenk «Anayasanın 136. maddesine göre, mahkemelerin kurulu u, görev ve yetkileri yargılama usulleri kanunla düzenlenir. Gene bu maddenin son fıkrasına göre, DGM.Merin kurulu ve i leyi i, görev ve yetkileri ve yargılama usulleri ile di er hükümler kanunla gösterilir. Demek ki DGM.'leri, Anayasa ile de il Anayasaya dayanılarak çıkarılan yasa ile kurulmaktadır. Kurulu yasası iptal edilen bir mahkeme hukukça yek sayılır. Yasanın usul, ya da esas yönünden iptal edilmesinin, bukusal durumda bir de i iklik yapamayaca ı açıktır. Her iki halde de iptal edilen yasa ortadan kalkmı tır» (2) savında bulunmaktadırlar.

Gerçekten, DGM. leri Anayasanın 136. maddesi ne eklenen fıkraların yürürlü e konmasıyla olu ma mılar, ancak, kurulu ve i leyi lerini düzenleyen 1773 sayılı yasanın yürürlü ünden sonra kurularak göreve ba lamı lardır. Ba ka bir deyimle, uygulamoda, bu mahkemelerin hukuki ve nesnel varlıkları, 177.1 sayılı yasa ile meydana gelmi tir.

Aslında, Anayasamızın 152/2 maddesindeki (. gereken hallerde Anayasa mahkemesi iptal hükmü

(1) — erafeUin Canpolat. ptal karan üzerine. Cumhuriyet 28.10.1975

(2) — Halit Çelenk. ptal Karan. Cumhuriyet. 23.10.1975

ün yürürlü e girece i tarihi ayrıca kararlar tırır.)
stisna, (gerekten hallere) özgüdür. Demek ki asıl ku-
ral, 152. maddenin 1. fıkrasındaki (... iptaline karar
/erilen kanun veya iç tüzük veya bunların iptal edi-
len hükümleri, gerekçeli kararın resmi gazetede ya
ımladı ı tarihte yürürlükten kalkar) hükmüdür.

Yüksek mahkemenin tanıdı ı süre, aslında, ya
mıa organına bir uyarıdır. Daha sade bir deyimle,
ısama organına yaptı ı yasa Anayasaya aykırı
dır, onu iptal ettim, yeni bir yasa yapman için bir
ıllık süre tanıyorum) sesleni idir. Bu kuralın tersini
ıbul etmek demek, Anayasaya aykırı bir yasa ile ki-
lleri yargılamak ve mahkûm etmek gibi hukuka da,
da da aykırı bir tutum içinde olmak demektir. Büy
bir tutumun sürdürülmesinden ne denli sakıncalı
Jnuçlar çıkabilece ini bir örnekle açıklayalım.

Örne in, iki sanıklı bir davaya bakmakta olan
)GM. leri, bunlardan birinin, bulunmamı olması ne-
miyle, di er sanık hakkındaki davayı, iptal kara
ıdan sonra karara ba lamı olsun. Her iki sanı ın
/lemi de, aslî fail olarak, Türk Ceza Kanununun
W1. maddesine uygun bulunsun. Yani DGM. si yar
Ulad ı sanıklardan birini bu maddeyle mahkûm et
ii olsun ve ölüm cezası yerine getirilsin.

Bir yıllık süre içinde, DGM. leri yasasının yürür
J e konması nedeniyle, bu mahkemelerin hukuki
varlıklarının sona erdi i ve davaların a ır ceza mah
imelerine gönderildi i kabul edilsin. Sonradan, bu-
lmayan di er sanık, yakalanarak a ır ceza mah
lesinde yargılsın ve sonuçta beraat etsin, ya da
ıa hafif bir ceza ile cezalandırılsın. imdi böyle bir
mim kar ısında sorumlulu un altından nasıl kalkı
Ddktır,

Denebilir ki, DGM lerin kuruu u hakkındaki yasa iptal edilmeden, örne in, Anayasanın 136. maddesi de i tirilmek suretiyle hukuki varlıkları sona erdi i halde de böyle bir durumla kar ıla ılabılır. Ya da, do al mahkemelerde de böyle bir durum meydana gelebilir. Ama o zaman, iptal edilmi bir yasaya dayanılarak hüküm verilmi bir durum yoktur. Buna kim-senin diyece i olamaz. Oysa, iptal edilmi , ya da, Anayasaya aykırı oldu u hükme ba lanmı bir yasaya dayanılarak verilen bu denli a ır bir cezanın, yüreklerde bıraktı ı acıyı, kamuoyunda yarattı ı tepkiyi adalete dü ürdü ü gölgeyi gidermeye olanak yoktur.'

Bu konuda bir noktaya daha de inmek isterim.

Anayasa mahkemesinin iptal kararından sonra, DGM lerinde yargılanmakta olan sanıklar, yargılandıkları mahkemenin kurulu yasasının Anayasaya aykırı oldu u itirazında bulundukları hallerde ne yapılacaktır? Bu soruya yanıt vermek için sanırım hukukçu olmaya da gerek yoktur. Anayasaya aykırı oldu una, Anayasa mahkemesi tarafından karar verilmi bir yasaya dayanarak böyle bir itiraz kar ısında, yargılamayı sürdürmeye hukuki olanak yoktur. Ne var ki, uygulama büyük bir inatla tersine yürütölmektedir.

Ancak, bizi «Türkiye'de de hakimler var» (1) dü üncesiyle gururlandıran, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesinin aldı ı bir karardır. Gerçekten, Türkiye'de hakimler vardır. Ve Diyarbakır DGM si yargıç lan, varlıklarıyla olu turdukarı mahkemenin, Anaya

(1))Türkiye'de de Hakimler var» 7.11.1975 Cumhuriyet'ilt yayımlanan yazımız.

saya aykırı oldu una karar vermi lerdir. Diyarbakır'-daki hakimlerin aldıkları olumlu tutum. Adana DGM si hakimlerince de benimsemi ve aynı do rultuda bir karar almı lardır. Ne var ki, Yargıtay bu kararları bozmakla, bu olumlu giri imi engellemi tir.

Ne olursa olsun, aslında kurulu ları tartı malı olan DGM.'lerin iptal kararından sonra, görevlerini sürdürmeleri, verdikleri kararların (Ku kulu adalet) niteli inde olmasına sürekli neden olacaktır.

DGM.LER N S YAS N TEL KLER

DGM leri yasa tasarısının, Millet Meclisinde görü ülmesi sırasında bu tasarımı benimsemi bir siyasi parti üyesi (... biz tethi çilik, anar izm, komünizm ve maskeli sosyalizm kar ısında bulunmaktayız... Bu sebeple Cumhuriyet devletini yıkmaya, Türk Milletini bölmeye ve Demokratik rejimi ortadan kaldırmaya atuf fiillerle müessir bir mücadeleyle taraftarız.) (II) sözleriyle, DGM lerinin kurulu amacını ve siyasi niteli ini açıkça göstermi tir. Siyasi iktidarların günümüzde, sömürüye, insanın insan tarafından kullanılmasına kar ı iher türlü davranı ı, en hafifinden maskeli sosyalizm olarak niteleyip önlemek, tüm uygar ülkelerde, ho görüyle kar ılanan, giderek yasalarca korunan sol akımları susturma, istekleri rahatça ortaya konmu tur.

Aynı oturumda, bir ba ka siyasi parti sözcüsünün tutumuna, kar ıt sav olarak, de inmek isterim.

(Güçsüz iktidar ve hükümetlerin daima izledikleri yol, hakimlerin atanmalarına müdahale yoluyla yargı erkini etkisiz, ya da tahakküm aracı haline getir

(II) M. Meclisi tutanak dergisi B. 126 O. 1. 13, 6, 1973

mek giri imlerini aramak olmu tur. Gerçek adaletin bulunmadı ı yerde, halk hükümetlere tahammül edemez... Hükümet sevk etti i bu tasarıyla sadece Anayasaya aykırılık içinde de il, Anayasayı ihlâl içinde oldu unu bilmelidir. Hükümet hukuka ba lı, özgür ve demokratik Cumhuriyet ilkelerinden inhiraf etme istidadında görülmektedir. ki yılı a kın bir süredir, sıkı yönetim uygulamalarını sürdüren hükümetlerin, bu kez, DGM lerini kurma giri imi, Türk Demokrasisinin totaliter devlet yönetimine kaymakta oldu u iddialarına hak verdirecek mahiyet kazanmaktadır.) (I)

Gerçekten, spanya kralı Jan Karlos'un bile, siyasyâ suçluları yargılamakta olan özel mahkemeleri kaldırdı ı bir dönemde, demokratik hukuk devleti ilkesini benimsemi Anayasalı Türkiye'de özel mahkemeler olu turulması, Türk toplumu için büyük bir talihsizliktir. Sözlerimin bir yerinde de indi im gibi, DGM ler gerekirse, ülkedeki tüm sol partilerin yöneticilerini yargılayabilecektir. Ender Kâmil Boyacı'nın deyi iyle (egemen güçler bu mahkemelerin, her türlü muhalefeti ezmek için, anar i ile mücadele maskesi altında i lemesini öngörmü lerdir. Bu mahkemelerin demokratik rejimlerde yeri yoktur. Terör ve baskı dönemlerinin, dikta heveslilerinin uyandı ı dönemlerin mahkemeleridir bunlar...) (II)

Görüldü ü gibi, DGM leri üzerine söylenmedik söz kalmadı. Konu. aylarca kamuoyunda yo un biçimde tartışıldı. Sav ve kar ı savlar veryansın edildi.

Barolar meslek kurulu ları, basının büyük bir bö

(I) M. Meclisi Tutanak Dergisi B. 126. O. 1. 13. 6. 1973

7(11) E. K. Boyacı. «Devlet Güvenlik Mahkemeleri» Yeni Ortam 16. 6. 1973.

lümü ve devrimci Sendikalar, kar ı çıktılar, hayır dediler bu özel mahkemelere...

Buna kar ı, MC. Hükümeti ve veren çevreleri, bu mahkemelerin, Devlet güvenli ini koruyacak kurumlar oldu unu, olu malarının Anayasa gere i, zorunlu bulundu unu, kar ı sav olarak ileri sürdüler.

N Ç N DGM.LER NE KAR IYIZ?

Gerçi, yukarda kimliklerini kısaca belirtti imiz sav ve kar ı savcılarının, sosyo ekonomik yapılarına bakıldı ında bu sorunun yanıtı kendili inden ortaya çıkıyor. Ama biz, kar ı olanların gerekçelerini bir kez daha sergilemekte yarar görüyoruz.

1 — DGM. lerinin, Devlet Güvenli ini do rudan ilgilendiren suçları yargılamak için kurulaca ı savunuluyor. Oysa, 50 yıldır, Türk Devleti, bu mahkemeler olmadan korunabilmi tir. Bunun için kar ıyız.

2 — DGM.'lerin hakim ve savcılarını, sermaye yanlısı MC hükümeti seçmek istiyor. Bu nedenle kar ıyız.

3— Emir ve kumanda zinciri içinde yeti mi askerî hakimlere, bu mahkemelerde yargı görevi verildi i için kar ıyız.

4 — Türk Ceza Yasasının içerd i suçlardan 1/3 ü ve özel ceza yasalarının büyük bir bölümü, DGM* lerinin görevine bırakıldı ı için kar ıyız.

5 — ste e uygun karar vermeyen hakim ve savcıları, 3 yıl sonunda hükümetin de i tirme yetkisi oldu u için kar ıyız.

6 — Anayasa'mızın, silahların gölgesinde, de i tirilen 136. maddesine uygun olmasına kar ın, bu temel yasasının, 7, 30, 132 ve 144. maddelerine ve güçler ayrılı ı, yargı ba ımsızlı ı ve hukuk devleti ilke

www.cizgiliforum.com
engine1

lerine ters dü tü ü için kar ıyız

7— Toplu Sözle me örne ini, süresinde yerine veremeyen ve bu eylemi, 100 lira para cezasını gerektiren bir i çinin bile, bu özel mahkemelerde yargılanmasına kar ın, din kurallarına dayalı devlet düzeni kurma giri iminde bulunanların DGM. [erinde yargılanamayaca ı için kar ıyız.

8 — Grev yasaklarına uymayan bir i çiyi, iki metre telefon teli çalan bir yoksulu, bu mahkemelerde yargılayıp. Devletin milyonlarını çalanların, aynı mahkemelerde yargılanmamasını, e itlik ve adaletle ba da tıramadı ımız için kar ıyız DGM. lerine...

9 — Hayat pahalılı ından yakınmak için yürüyü yapan halk topluluklarını, taban fiyatlarına tepki göstermek için miting düzenleyen köylü vatanda ı, bu mahkemelerde yargılayıp, dost akraba ili kileri ile devleti soyanların yargılanmamasına yüre imiz razı olmadı ı için kar ıyız.

te bu ve daha birçok haklı nedenlerle tüm den kar ıyız DGM. lerine...

Buraya kadar olan sözlerimizle, DGM.'lerin kurulu gerekçesinin ne denü tutarsız, ça dı ı ve hukuka ters oldu unu açıklamı olduk. O halde bîrtek gerekçe kalmı tır DGM. lerin olu masına...

Gerçekte asıl gerekçe, soldan korkudur. Çünkü sol insan severliktir. Çünkü sol özgürlüktür. Ve çünkü sol namustur,

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1 — Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Kâzım Öztürk. Bankası yayınları 1968

(1) Mümtaz Sosyal «Anayasanın anlamı» Gerçek Yayınları 1976

- 2 — Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Ba ba-
kanlık Yayınları. 1973
- 3 — Prof. Faruk Erem. Ceza Davası yönünden
tabiî hakim kavramı. 1963
- 4 — Millet Meclisi Tutanak Dergisi. Bile im 58
15.2.973
- 5 — Millet Meclisi Tutanak Dergisi. Bile im 53
8.2. 973
- 6 — erafettin Canpolat. ptal kararı üzerine.
[Cumhuriyet 28.10.1975
- 7 — Halit Çelenk. ptal Kararı. Cumhuriyet 23.
10.1975
- 8— Millet Meclisi Tutanak Dergisi. Bile im 126
13.6.973
- 9 — E. K. Boyacı. Devlet Güvenlik Mahkemeleri.
Yeni Ortam 16.6.1973
- 10 — Mümtaz Sosyal. Anayasanın anlamı. Ger-
çek Yayınları 1976

27 MAYIS ANAYASASI ve BUGÜN (*)

G R

Her ulusun tarihinde bir takım patlama noktaları, dönü űm ve de i meer vardır ku kusuz. Ulusumuzun geęmi i de, toplumumuza yön de i tiren bir bölüm evrim ve devrimlerle doludur.

Bir bölümünü siyasi ve sosyal olaylaar olarak da niteleyebilece imiz bu ola anüstü günleri birer sözcükle anımsamakta yarar vardır.

3. Kasım. 1839 Gülhane bildirisi, 23. Aralık. 1876 Birinci me rutiyet, 23. Temmuz. 1908 kinci me rut/ yet, 19. Mayıs. 1919 Mustafa Kemal'in Samsun'a ęı- kı ı, 23. Temmuz. 1919 Erzurum, 4. Eylül 1919 Sivas kongreleri, 23. Nisan 1920 Türkiye Büyük Millet Mec- lisinin toplanması, 20 Ocak 1921'de yürürlü e konan ve «Ulusal Egemenlik» lkesini ilk kez benimseyen geçici Anayasanın kabul ve yayınlanması, 1. Kasım. 1922 saltanatın kaldırılması, 24. Temmuz. 1923 Lozan anla ması, 29. Ekim. 1923 Cumhuriyetin ilânı ve ni- hayet 20. Nisan. 1924 ilk Cumhuriyet Anayasasının kabulü.

Bu sayılı günlerin her biri, Türk toplumu için bü

(*) — 26.5.1976 günü Zeytinburnu Halkevi tarafından düzen- lenen seminerde sunulan bildiri.

yük önem taşıyan, siyasa! ve sosyal hayatımızda köklü dönüşümler yaratan, tarihimizin odak noktalarıdır.

Geçmişte kalmı ve görevlerini tamamlamı bu olayları birer sözcükle de olsa, yeniden gözden geçirmenin yararına inandım için bu tarihleri sıralamayı zorunlu gördüm. undan ki, *bu* tarihi olumların her biri kendisinden öncesinin etkisini taşıır. Biri di erinin hazırlayıcısıdır ve öncüsüdür.

Bu gün bu uygar batılı toplumların bile imrene rek baktıkları 27. Mayıs devresinin oluturdu u, 20. ~. 1961 gün ve 334 sayılı Anayasamızın temelini, sıraladığımız tarihsel olay ve olgularda aramak yerinde olur. Daha açık bir deyimle söylemek gerekirse, yukarda sundu umuz evrim ve devrimler gerçek ve son meyvasını 1961 Anayasamızda vermiştir. Kaldı ki toplumların hukuksal ya da sosyal yapısını incelerken tarihsel olaylardan soyutlanmı bir tutum izleme de olanak yoktur.

27 MAYIS ANAYASASININ YAPISI

Hukuk alanında yasalar, ya düzenledikleri konuya göre isimlendirilir. «Siyasi Partiler yasası, ceza yasası gibi» ya da, taşıdıkları yasa sayısı ile söz konusu olurlar. «171 Sayılı yasa 5917 sayılı yasa gibi».

Tüm Anayasaların konuları, devlet yapısını içerdii için genellikle yürürlü e konuldukları yıl ile anırlar. «1876, 1908 Teşkilâtı Esasiye kanunları, 1924 Anayasası gibi» Bu gün yürürlükte bulunan ve 9. 7. 1961 günü yürürlü e konan Anayasamız. 27. Mayıs devriminin yapıtı olması nedeniyle ve haklı olarak, 27. Mayıs Anayasası» ekinde isimlendirilmektedir. Biz de, bu haklı tutuma uymayı yelediğimiz için, Anayasamızdan söz ederken «27 Mayıs Anayasası» deyimini kullandık.

27 Mayıs Anayasası, bir ba langıç bölümü ile 157 sürekli ve 22 geçici maddeden oluşur. Bu sunumuzla bir Anayasa dersi vermedi imize ve aslında buna olanak ve gerek de bulunmadı ına göre, izin verirsiniz, belleklerimizde tazeli ini korumasını içtenlikle diledi imiz ba langıç bölümünü aynen okuyacak ve di er bölüm ba lıkları ie, bölümlerin içerdikleri konulara birer sözcükle deyinmekle yetinece iz.

Ba langıç bölümü öyle: Tarihi boyunca ba ımsız ya amı , bak ve 'hürriyetleri için sava mı olan;

Anayasa ve hukuk dı ı tutum ve davranı larıyla me rulu unu kaybetmi bir iktidara kar ı dirence hakkını kullanarak 27. Mayıs. 1960 devrimini yapan Türk milleti;

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî uur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi dünya milletleri ailesinin e it haklara sahip erefli bir üyesi olarak, millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk milliyetçili inden hız ve ilham alarak ve;

«Yurtta sulh Cihanda sulh» ilkesinin, millî mücadele ruhunun, millet egemenli inin, Atatürk Devrimlerine ba lılı ın tam uuruna sahip olarak;

nsan hak ve hürriyetlerini, millî dayanı mayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekle tirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini, bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak için;

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından bu Anayasa'yı kabul ve ilân ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancıyla, hürriyet, adalete ve fazilete a ık evlâl larının uyanık bekçili ine emanet eder.»

27 Mayıs Anayasası, 1'den 9. maddesine kadar olan birinci kısmı ile genel esasları göstermiştir. Bu maddeler, Devletin eklinin Cumhuriyet oldu unu, Cumhuriyetin milli demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti niteli inde bulundu unu, ba kent in Ankara ve resmi dilin Türkçe oldu unu, egemenli in, kayıtsız artsız Türk milletine ait bulundu unu, devleti olu turan güçler olarak, yasama, yani meclisler, yürütme, yani hükümet, yargı, yani mahkemelerin, yetki ve görevlerini ve devlet eklinin de i mezli i ile Anayasanın üstün ve ba layıcı güçte bulundu unu göstermektedir.

Temel haklar ve ödevleri konu alan ikinci kısmın I ve II. bölümleri, onuncu maddeden 34. maddeye kadardır.

Bu maddeler de, özetlenmek gerekirse, ki i özgürlü ü, e itlik, konut dokunulmazlı ı, özel hayatın korunması, dü ünçe ve inanç, bilim ve sanat özgürlükleri, basın ile ilgili haklar, toplantı hak ve özgürlükleri, dernek kurma hakkı, cezaların ki isel oldu u gibi, ki i hak ve görevlerini koruyan ve sınırlayan hükümleri içermektedir.

3. Bölümü olu turan maddeler ise, 35 den 53'e kadar olup, en önemlileri, mülkiyet hakkının kamu yararı ile sınırlandırılabilene ini, kamu yararına mülkiyetin kamula tırılabilene ini, özel te ebbüsün, kamu yararı gerekçesiyle devletle tirilebilene ini, sendika kurma ve grev hakkını kullanma gibi hakları düzenlemekte olup, toplumsal ya antımıza, ileriye dönük yön verecek ekonomik ve sosyal kuralları göstermektedir.

54. maddeden 62. maddeye kadar olan 4. bölümde, vatandaşlık, seçme ve seçilme hakları ile si

yeisi parti kurma hakkı ve siyasi partilerin uymak zorunda oldu u temel kurallar, vatan hizmeti ve vergi ödeme gibi ödevler ve yükümlölükler yer almaktadır.

3. kısmın birinci bölümünde, Millet Meclisi ve Senatonun kurulu , görev ve, denetleme yetkilerini, yasaların yapılmasını, parlamento üyelerinin niteliklerini, bütçenin görü ülüp yasala tırılmasını düzenleyen 63 ve 94. maddeye kadar olan hükümler yer almaktadır.

3. kısmın 2. bölümü, 93. maddeden 131. maddeye kadar olan hükümleri kapsar. Bu bölümde, Cumhurba kanının nitelikleri, seçim biçimi, görev ve yetkileri ile sorumsuzlu u düzenlenmiştir. 102. den 131. maddeye kadar olan bölümde ise, Bakanlar Kurulunun kurulu u, güven oyu, görev ve sorumlulukları, hükümetin yan kurulu larını, ba ka bir deyimle, idarenin kurulu ve görevlerini düzenleyen hükümleri kapsamaktadır.

132 den 154. maddeye kadar olan 3. bölüm, yargıya ayrılmı tır.

Yargı bakımsızlı ı, mahkemeler, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danı tay'ın görev ve yetkileri, öteki anayasal kurulu lar kar ısındaki durumu bu bölümde düzenlenmiştir.

4. Kısım. 153 ve 154. maddeleri ile «Türk toplumunun ça da uygarlık seviyesine eri mesi ve Türkiye Cumhuriyetinin lâik niteli ini koruma amacını güden...» tevhidi tedrisat kanunu, apka kanunu, tekke ve zaviyelerin kapanmasına dair kanun, TürK harflerinin kabulü hakkındaki kanun gibi, Atatürk devrimleri yasalarının de i tirilemeyece i yasa ı getirilmiştir.

155, 156 ve 157. maddeler, Anayasanın de i ti-
rilmesi usulüyle, biraz önce tüm metnini aktardı ımız
bölümün anayasa hükmü oldu unu ön gören mad-
delerdir.

Geçici 22 madde ise, ilk Türkiye B'M.M. ile Cum-
hurba kanı ile Bakanlar Kurulunun seçimini ve
Kurucu Meclisin görevinin sona ermesi usulünü dü-
zenlemi tir.

Böylece 27 Mayıs Anayasasının temel hükümle-
rini, çok kısa da olsa, bir kez daha anımsamı olduk.

imdi bu hükümlerin ı ı ı altında Anayasamızın
özelliklerini belirtmeye çalı alım.

27 MAYIS ANAYASASININ ÖZELL KLER

Diyalekti in bilimsel gere i olarak, toplumlar
da de i kendir. Örne in, orta ça lardaki, insana
insan üzerinde kullanma hakkı veren, ba ka bir de-
yi le, kölelik kurumunu geçerli sayan yasalar, uzun
yıllar yürütülmü tür. Günümüzde, kapitalist toplum-
lardaki yasalarla, sosyalist ülkeler yasalarının, ne
denli birbirine kar ıt oldu u bilinen bir gerçektir. De-
delerimizin, hatta babalarımızın yıllarca saygıyla uy-
dukları yasaları, Cumhuriyet ku a ımıza uygulama
olana ı yoktur. undan ki, sosyal ko ullar de i mi ,,
bireysel ve toplumsal gereksinmeler de i ik biçimde
artmı tır. Daha öz bir deyi le, toplum de i mi tir.

O halde, yasaların ve özellikle temel yasa olan
anayasaların da bu de i kenli e paralel olarak de-
i mesi, toplumsal gereksinmelere kar ılık verecek
biçimde olu turulması zorunludur. Daha do ru bir
deyimle, anayasalar, ya am ko ullarının de i mesi,
toplumu olu turan bireylerin ça da dünya görü -
lerine yönelik dü üncelerinin olgunla ması sonucu

de i tirilmek zorunlu undadır. Bu zorunluk ÷lkemiz-
de 1945 — 1960 dñneminde yo un ekilde kendisini
gñsterdi i halde, o dñnem yñneticileri, bu gerçe i
kavrayamamı lar, tersine bir tutum i÷inde, âdeta 27
Mayıs Devrimine davetiye gñndermi ler ve bu dev-
rimin gñrkemli yapıtı 27 Mayıs Anayasasının olu -
masına bir bakıma yardımcı olmu lardır.

Anayasamızın ÷zelliklerini ÷zetle ÷yle sayabi-
liziz:

a) 27 Mayıs Anayasası, Osmanlı dñnemi dahil,
Türkiye'de ilk kez bir Kurucu Meclis tarafından ha-
zırlanmı ve halk oyuna sunulmak suretiyle yasala -
mı tır. Bu nedenle. Kurucu Meclis'ce hazırlanmı ol-
sa da, halk oyu ile yñrñrlñ e girdi ine gñre bu ana-
yasa do rudan halkın malıdır.

b) Bir devrim sonunda, devrimi yapanlar tara-
findan benimsenmi tir.

Atatñrk devrimlerini i÷eren yasaların de i mez-
li i ilkesini kabul etmek, demokratik, lâik ve sosyal
hukuk devlet' ilkelerini benimsemi olmak gibi nite-
likleriyle devrimci ÷zelli e bñrñnmñ bir Anayasadır.

c) Tek meclis yerine ,Senato ve Millet Mecli-
sinden olu an ikili meclisi sistemini ÷ngñrmñ olma-
sı, yasaların, Anayasaya uygunlu unu denetleyecek
bir Anayasa Mahkemesi Kurumu getirmi olması,
hukuka ba lı demokratik yapıda bir devlet olmayı
ama÷layan ÷nemli ÷zelliklerdir.

d) 27 Mayıs Anayasasının devleti, ki inin temel
hak ve ÷zgñrlñklerini, ve huzurunu sa lamak, bire
yin nesnel ve ÷znel geli mesi i÷in gerekli ko ulları
hazırlamakla yñkñmlñ tutması, onun aynı zamanda
insancıl bir karakterde oldu unu gñstermektedir.

e) Mñlkiyet hakkını, kamu yararına sınırlamak,

www.cizgiliforum.com
engine1

kamu yararı gerekçesiyle özel teebbüsü devletle tirmek gibi hükümler, 27 Mayıs Anayasasının, nedenli sosyal özellikte oldu unu göstermeye yeter kurallardır.

27 Mayıs Anayasası, sosyal devlet ve lâiklik ilkelerine gösterdiği duyarlık ve önemi, diğer bir ilkeye göstermemiştir. İkinci maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin lâik bir devlet oldu unu vurgulamakla kalmamı, 153. maddesiyle de, Türkiye Cumhuriyetinin lâik niteliğini koruma amacını güden devrim yasalarının de imizli ini bir kez daha hüküm altına almıştır.

Anayasa hükmü de erinde olan ba langıç bölümünde, demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmayı yeterli görmemi, ikinci maddesiyle, devletimizin sosyal bir hukuk devleti oldu unu belirtme gereksinimini duymuştur.

Kanımızca, bu iki ilke üzerinde gösterilen a ır duyarlık, yerinde ve haklı bir davranıştır. undan ki, biz, toplum olarak yüzyıllar boyu teokratik, yani din kurallarına uygun bir devlet düzeni içinde yaşamıyoruz. Beikten mezara, bu ça dı ı kurallarla artlandırılmış bir toplumu, lâik devlet düzeni ile yönetmek için bu duyarlı a gereksinme olması doğaldır.

Yüzyıllar boyu çileke halkımızı, yabancılar sömürümü, i birlikçiler sömürümü ve nihayet bir avuç mutlu azınlık sömürümü ...

27 Mayıs Anayasası ile sosyal devlet ilkesine gösterilen a ır duyarlılık bu nedenle zorunlu idi. Bu duyarlı ı gösterdikleri için 27 Mayıs devrimcilerine. Anayasayı hazırlayan bilim kuruluna ve onu büyük bir sa duyu ile kabul eden tüm Türk halkına teşekkür borçluyuz.

Ku kusuz Anayasalar, ak kâ ıtlarda kalsın diye yapılmaz. Anayasamızın 8. maddesinde açık ve seçik olarak belirtildi i gibi «Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarım ve ki ileri ba lıyan temel hukuk kurallarıdır.»

Ne var ki, Türkiyemizde, belli dönemlerde, bu denli tutarlı ve ça da özellikte olan temel yasanın rafa kaldırılmı , yetki ve görevini bu temel yasadın alan ve varlı nı bu Anayasaya borçlu bulunan bir bölüm yöneticiler, bu ana kurallara uymaktan ısrarla kaçınmı lardır. Bu ça dı ve hukuka ters dü en davranı ları yetmezmi gibi, ülkemizde uygulanan ve giderek kanlı karde kavgasına dönü meye yüz tutan olayların nedeni oiarak Anayajayı göstermek çabasına giri mi lerdir.

Oysa, aynı Anayasa, hem de, ilk yürürlü e girdi i yıllarda, yani 1965 yılına kadar olan dönemde, rejime yönelik, iki kez ciddî, silâhlı ayaklanma giri mi uygulanmı ve yasa dı kimsenin burnu kanamadan, her ikisi de bu Anayasa ile bastırılmı tır. (I)

Gine bu dönemde, tek bir sokak hareketi uygulanmamı , bir tek Türk insanının canına kıyılmamı tır. Ama ne zaman ki dönem de i mi , iktidar el de i tirmi , ülkenin de huzuru Kaçmı tır. Çünkü, iktidarın yeni sahipleri, bu Anayasa ile iktidara geldikleri halde, daha ilk günden. Anayasayı de i tireceklerini, ona kar ı olduklarını, daha do ru bir deyimle 27 Mayıs devriminin getirdi i özgürlükler rejiminin kar ı olduklarını, en yetkili a ızlardan söylemekle sakınca görmemi lerdir.

(1) «22 ubat, 21 Mayıs olayları»

Yeni yöneticilerin bu ters tutumları yüzünden Anayasanın an gördü ü reformlar yapılamamı , haklar verilmemi , devlete yüklenen ödevler yerine getirilmemi tir. Yönetimin üst kademelerinde görevli ki ilerin yolsuzlukları, görevi kötüye kullanmaları, hukuka ters biçimde yargı denetiminden kaçmaları sonucu soka ın sesi yükselmi , toplumun düzeni bozulmu tur.

Karga a ve huzursuzlu un nedeninin anayasa- da aranmasını, çıkarlarına uygun görenlerin çabala riyle 12 Mart 1971 de, önceleri rafa kaldırılmı bulunan Anayasanın üstüne bu kez kalın bir de örtü se- rilmi tir.

12 Mari müdahalesiyle ba layan ve olu an si- yasi iktidarın, ne denli geriye dönük bir davranı içinde oldu unu, «Devlet benim» tutkusu ile ne den- li keyfi yönetim önleminde bulundu unu göstermesi bakımından 1971 ve 1973 yıllarında yapılan Anayasa de i ikliklerinin bazılarına de inmekte yarar görü- yoruz.

1699 ve 1486 sayılı yasalarla yapılan 1971, 1973 de i iklikleriyle; özerk kurulu ların, siyasi iktidarın yetkisine bırakılması. Millî Güvenlik Kurulunun yet- kilerinin arttırılması, sıkı yönetim nedenlerinin geni - letilmesi, asker ki iler için özel bir danı tay, yasal deyimle, askeri idare mahkemesi kurulması, Adalet Bakanına, Yüksek Hakimler Kurulunda oy hakkı ta- nınması, siyasi partilerden, grubu olmıyanların Ana- yasa Mahkemesine dava açma haklarının kaldırılma- sı ve nihayet, yargıya tahammülsüzlü ün kanıtı olan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulması sa lan- mı tır.

Görülüyor ki, de i iklikler hep, Anayasal kuru

lu ların ve özellikle yargının yetkilerini kısıtlayıcı, özgürlükleri sınırlandırıcı, buna kar ın, siyasî iktidarın gücünü ve etkisini arttırıcı niteliktedir. Daha öz söylemek gerekirse temelde «Devlet benim» özlemi yatmaktadır.

Oysa, yukarıda de indi imiz gibi, 27 Mayıs Anayasası, devrimci, ileriye dönük ve açık bir dü ünçenin ürünü idi. Yapılan bu de i ikliklerle bu özelli e büyük ölçüde gölge dü ürülmü tür.

Gerçi aslında, yapılan de i iklikler zaman, usul ve içerik bakımından 27 Mayıs Anayasasının demokratik yapısına ve esprisine aykırıdır. Ve bu nedenle de kanımızca hükümsüzdür

undan ki, halk oyu ile kabul edilip yürürlü e konmu bir Anayasanın, ola anüstü bir rejim olan sıkı yönetim döneminde ve üniformaların gölgesinde, sadece meclislerin oylarıyla de i tirilmesinin hukuka ve Anayasanın temel felsefesine aykırı oldu u açık bir gerçektir. Bu gerçek dü ünülmedi i gibi, san ın do umundan 50 yıl önce söylenmi , ama günümüzde de geçerlili ini koruyan Roma'nın ünlü hukukçusu Çiçero'nun «Silâhların sakırdadı ı yerde yasalar susar» sözüne bile kulak verilmeden Anayasayı de i tirme giri imine ba lanıldı.

Nitekim. 27.8.1971 günü Millet Meclisi birle iminde üyelerden M. Ali Aybar yaptı ı konu mada «Anayasanın de i tirilmesi hususunun bugünkü ola anüstü ortamda yapılması yadırganacak bir tutumdur. Anayasa, Anayasa hocalarının bir kısmının göz altında veya tutuklu bulundu u dönemde de i tirilmek isteniyor. Anayasa de i ikli i hiç kukusuz bilimsel bir hal olmak icap eder. Bugün sorunları enine boyuna serbestçe tartı ma olana ına ma

lik olmadı ımız bir ortamda, Anayasa de i ikli ine gidilmek isteniyor» (1) sözleriyle ilgilileri uyarmı - tır. Sayın Aybar'ın, bir yasama organı olarak yaptı - ı bu uyarı, Anayasa de i ikli inin nasıl bir ortam içinde ve yangından mal kaçırırçasına oldu unu gös- termesi bakımından üzerinde dü ünölme e de er acı bir gerçektir. Ne var ki, ilâhlar kurban istemi - lerdir bir kez ve bu kurban verilecektir.

Bu arada de i ikliklerden en önemli birine daha kısaca de inmek isterim.

1488 sayılı yasa ile Anayasanın 147. maddesi de de i tirilmi ve bu de i iklikle Anayasa Mahke- mesinin, yasaları sadece biçim yönünden iptal ede- bilece i, özüne dokunamayaca ı hükmü getirilmek suretiyle, Anayasa Mahkemesinin yetki sınırı daral- tılmı tır.

De i iklikle getirilen bu sınırlama, Anayasaya aykırı yasaların, meclislerce yürürlü e konulabile- ce i gibi, tümünden antidemokratik bir durum yaratma sonucunu do urmu tur.

Gerçekten, yasaların özü bakımından Anayasa- ya aykırılı ı incelenemiyece ine göre, biçim bakı- mından Anayasaya uygun yasalar, öz bakımından aykırı olsalar bile yasala abilecektir.

Ne var ki. Anayasanın 8. maddesindeki «kanun • lar Anayasa'ya aykırı olamaz» kuralına dayanan yüksek yargıçlar bu de i ikli i hükümsüz kılmayı ba armı lardır.

Ülkede huzurun sa lanması u runa yapılan bu de i ikliklerin biç bir olumlu etkisi olmamı , aksine huzursuzluk giderek yo unlama mı tır.

Monarkların, Kralların bile hukuka uymak zo runlu unu duydu u 20. yüzyılın son yarısında, asker

sel otoriteye dayalı bir yönetimin sürdürülmesine ve Anayasanın, iki kez geriye yönelik biçimde de i tirilmesine kar ın, toplumsal karga a dinmemi tir.

12 Mart döneminin ilk Ba bakanı, jlk demecinde, Anayasanın lüks oldu unu söyleyecek kadar ileri gitmi tir. Kanımızca bu sözleriyle suç i lemi tir, günah i lemi tir.

Suç i lemi tir, çünkü, lüks, gereksinme dı ı bir e ya, lâyük görölmeyen bir nesnedir. Oysa, 27 Mayıs Anayasasın, Ulus oylarıyla benimsemi , «Benim buna gereksinmem var, buna lâyüküm» demi tir. Halkın isteklerini küçümsemek. Anayasayı ona lâyük görme- mek, kanımızca suçların en büyü üdür.

Günah i lemi tir, çünkü 27 Mayıs Anayasası bir devrimin ürünüdür. Tutaarlıdır, görkemlidir, ça da - tır. Türk toplumuna mutluluk getirecek düzenin kurucusu ve koruyucusudur. Kan pahasına, can kar ılı ı olu turulmu tur. Böyle bir yapıtı lüks olarak nitelenmek kanımca günahların en büyü üdür.

Bu duygusal sözlerden sonra dönelim tarih sıralamamıza...

12 Mart döneminde 27 Mayıs Anayasası, üzeri örtülü yerinde bırakılmı , günahlar i lemi hukuksuz yönetim yo unla arak sürmü tür..

Ne ki, Demokrasiye ve hukuka inanmı bir bölüm politikacılarla, ya amını halka adamı bir bölüm aydınların olumlu çabaları sonucu, bu karanlık dönem 13 Ekim 1973 seçimlerinde sona ermi tir.

Bilindi i gibi seçimlerde yeni bir iktidar olu - mu . Anayasa kuralları i lemeye ba lamı ve bu i - lerlikle birlikte sokak susmu tur.

Yeni iktidarın çıkardı ı af yasasıyle, hukuksuz yönetim döneminde, anar ist ve komünist olarak ni

telenen bir çok genç özgürlü üne kavu tu u ve serbestçe soka a bırakıldı ı halde, bir tek sokak hareketi olmamı ., bir damla kan akıtılmamı tır.

Ne var ki, bu huzur dönemi, ba ka bir deyimle, hukuka ba lı iktidarın ya amı az olmu , yeniden, kusuru Anayasada bulan ve onu iki kez de i tirmekle hızını alamayan, hukuka tahammülü bulunmayan bir kadro yeniden iktidar olmu tur.

Bu iktidarla birlikte ve bu kez daha çok kanlı, daha çok acıklı günler ba lamı tır, ve de sürmektedir.

Bu siyasi kadronun ne denli ters bir tutum içinde olduklarını göstermek bakımından güncel iki örnek vermek isterim.

Turhan Çırık adında bir vatanda , ktisadî ve Ticarî limler Akademisi çıkı lı olup, uzman olarak, Toprak Reformu Müste arlı ında görevlidir. Ama, bir gecenin sabahında, ilkokul ö retmeni olarak, Millî E itim Bakanlığı emrine atandı ı kendisine duyurulur. Çırık üzülür, üzülür ama, «Halka hizmet her görevde hizmettir» dü üncesiyle görev yerini ö renmek ve i ine ba lamak için Millî E itim Bakanlığı na ba vurur. Bir yandan da, bu atamanın iptali için Danı tay'a dava açar.

Millî E itim Bakanlığı , bo kadromuz yok, gerekçesiyle kendisine görev vermez. Turhan vatan da , Millî E itim Bakanlı ının bu i lemi hakkında da dava açar. Açtı ı her iki davayı da kazandı ı halde, yüksek mahkemenin kararlarını Anayasanın 132. maddesindeki «... yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadırlar. Bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir surette de i tiremez ve yerine getirilmesini gecikti

remez». hükmüne kar ın, Toprak Reformu Müste ar-
lı ı da. Millî E itim Bakanlı ı da uygulamaz. Yani, bu
Anayasa hükmünü yok sayar ve do al olarak Tur-
han Çırık aylardır çoluk çocu u ile maa sız ve öde
neksiz açlı a mahkûm edilir.

Dü ünelim?.. Turhan Çırık o luyla birlikte soka a
çıkırsa ve kahrolsun iktidar, kanunsuz iktidar suçlama-
larıyla ba ırsa ve onu, ya da o lunu bir komando
genç vursa, suçlu Anayasa mıdır, Turhan Çırık mı-
dır, yoksa hukuksuz yöneticiler mi?

Bir ba ka örnek. Millî Savunma Bakanlı ı, dü-
üncesine uygun bulmadı ı, ama hukuka ba lılı ı
ile ün yapmı iki hakim albayı General yapmamak
amacı ile, Askerî Yargıtay'ın kurulu u hakkında bir
yasa tasarısı hazırlar. Meclislerden geçen tasarı ya
sata ır. Ama, Anayasa mahkemesi bu yasayı iptal
eder. Bakanlık aynı tasarıyı tekrar yasala tırmayı
ba arır. Yüksek Mahkeme bu yasayı da iptal eder.

Ne var ki, hukuka ve Anayasa Mahkemesinin
varlı na tahammülü olmayan siyasi iktidar aynı hü-
kümleri ta ıyan bir tasarı daha hazırlar ve Meclisi
Ba kanlı na sunar..

Peki, imdi bu yasalardan çıkarları bozulan, da-
ha do ru bir deyimle, hak etti i rütbeyi alamayan
Hakim Albaylar ne yapar. Ne yapaca ı bilinmez
ama, Millî Savunma Bakanlı na ve onun ba lı oldu-
u siyasi iktidara dua etmiyece i kesindir.

Sanırım u kısa kronolojik tablo ve açıklama-
ya çalı tı ımız örnekler, ülkemizin bugünkü duruma
gelmesine gerçek kusurun Anayasada de il, siyasî
iktidarda oldu unu göstermeye yeterlidir.

Ne var ki, günümüzün sorumlu yöneticileri bu

nun tersini savunmakta ve ço unluk sa ladıklarında, Anayasa'yı temelden de i tirme amacını gütmektedirler.

Ku kusuz, ça da bir kafa yapısına, insancıl bir yüre e sahip olmak her insan için olanaklı de ildir.

«Devlet benim» kuralı ile yüzyıllar boyu yönetilmi bir toplumuz. Elli yıllık Cumhuriyet döneminin, 25 yılı da tek ef, tek parti düzeni ile sürmü tün

Ça ımızın sosyal bilimlerinden pay almamı kafaların, ba kalarının acılarını yüreklerinde duymamı ki ilerin, yüzyılların artlanmalarından kurtulmaları kolay de ildir. Böyle ki ilere göre. Anayasa lüktür, anayasal kurulu lar haddini bilmelidir.

Dile imiz odur ki, 60'ı a kın genç ölünün günahları, bu yürekleri burmalı, o kafalardaki karanlı ı temizlemeye yetmelidir. Yoksa, yazık olur bu güzel ülkeye, yazık olur bu çileli halka...

Ne var ki, yazık olur, buruklu u ile düvünüp otırmak ta bir anlam ta ımaz. Gerçekte Anayasalar da, yasalar da olu tukları dönemlerin egemen güçleri tarafından yapılır. 27 Mayıs'da oldu u gibi, olumlu bir davranı da bulunsa bile, 12 Mart gibi sonradan topluma egemen olan güçler amaçlarına yakla abilirler. Demek oluyor ki, yasama ve yürütme, kimin, hangi sınıfsal güçlerin elinde ise, yasalar ve Anayasalar da onların çıkarlarına göre düzenlenecek, ya da de i tirilecektir.

O halde, burjuva demokrasilerinde, ne denli demokratik olursa olsunlar, Anayasa'dan ta ıyamıya ca ı görevi beklemek, ona, verebilece inden fazla umut ba lamak, sonunda dü kırıklı ına u ramak demektir.

www.cizgiliforum.com
engine1

Prof. M. Soysal bu konudaki dü üncesini öyle belirtiyor: «...Anayasayı her türlü kutsallıktan sıyrıp, geçmişten gelece e do ru gidi in belli bir noktasında olu turulmu bir kurallar bütünü olarak görmek daha do ru. Böyle yapılırsa, her kuralın gerisinde yatan, ya da sürüp giden çeki meleri gözleyerek toplumun geli mesi ve kendi kendini a ması bakımından, daha gerçekçi çözümlere varmak kolaylaır. Evet, Anayasa, tutuculu un aracı haline sokulmasını önleyecek genel ve e it oy gibi güvenceleri kendi yapısında ta ıyor. Fakat, Anayasanın bugünkü biçimi ile, toplumu de i tirmenin bir aracı olarak kullanılma olanakları da çok sınırlı. 27 Mayıs 1960 dan sonrasındaki yakla ımdan artık ayrılmak ve Anayasanın üzerine kaldıramıyaca ı yükleri koymaktan kaçınmak gerekiyor.

Çok fazla umut, sorumluluk ve görev yüklenen bir Anayasa, aynı zamanda çok fazla suçlama ve ba arısızlık sembolü haline döne ebiliyor. 1961 Anayasası'na getirilen de i ikliklerin gerisinde bu gerçek yatmaktadır. in kötüsü, ba arabilece inden daha fazlasını Anayasadan beklemek, ba arısızlı ın asıl sorumlusu olarak suçlanması, ele alınması ve de i tirilmesi gereken ekonomik ve sosyal etkenleri de gözden kaçırabiliyor.» (1)

Sayın "Soysal'm dü üncesine katılmamak olanaksız. 27 Mayıs devrimi sonunda yapıldı 1961 Anayasası. Oldukça ça da , özgürlükler getirici, sosyal bir yaptı. Bu Anayasa ile Türk insanının kafasında Batıya pencere açıldı.

Bizim ku ak iyi anımsar. Biz, Üniversite sıralarında sos diyemezken. Üniversite duvarlarında Manifesto yazılabildi. Sosyalist bir parti, 15 üye ile Par

lamentoya girebildi. Toprak i leyenin, su kullananın özdeyi ini söyleyebilen, düzen de i tirece i savında bulunan bir sol parti, halkın umudu haline gelebildi. En keskin ilerici özdeyi lerle, yüzbinleri a an i çi toplulukları, görkemli yürüyü ler düzenleyebildi.

Tüm bu olu ve davranı lar, egemen güçlerin korkulu rüyası olsa da ve bu korku sonucu, bir 12 Mart dönemi ile Anayasa de i tirilse de, gerçek umudu bu özdeyi ve davranı larda aramak do ru olur.

Bu nedenle, tüm demokratik kurulu lar, özellikle, sanayile meye yüz tutmu toplumumuzda, i çi sınıfına dü en görevler vardır.

Daha ileri, daha özgür, daha insancıl ve halkımıza daha çok mutluluklar getirecek Anayasalar yapılmasını sa lamak için, varolan demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanarak ve yüsal kurallar için de, sınıfsal a ırlı ımı ve tüm yasal haklarımızı son kertesine kadar zorluyarak, birlikte kavga vermek zorundayız. Ancak böyle bir u ra ı sonunda olu turulur en görkemli Anayasalar...

Birey olarak. Toplum olarak bu gerçekleri düşünmek ve bunların ı ı ı altında davranı larımızı ayarlamak zorundayız.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1 — Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Ba ba kanlık yayımı 1973.
- 2 — Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Av. Kâzım Öztürk Türkiye Bankası yayınları 1966.
- 3__27 Mayıs'tan 12 Marta, Nadir Nadi.

- 4 — Türkiye'de Üç Devir, H. Veldet Velidede o lu.
- 5 — Meydan Larus.
- 6 — Kamu Hukuku Prof. lhan F. Akın 1974.
- 7 — 1976 Danı tay Bütçesi Hakkında Görü ler, H. Basri Akgiray, Meclis Tutana ı 19.3.1976
- 8 — M. Ali Aybar — Anayasa De i ikli i ikli i Üzerine Konu malar. Tutanak Dergisi, dö- nem 3. bile im 4.

KENCE!)*

kenceyi kısaca, bir kimseye nesnel ve öznel yapılan baskı biçiminde tanımlayabiliriz.

Gerçekten basta olan sadistlerin i ledikleri eylemler ayırık tutulursa, i kence, a) Ceza soru turmasında suç ve suçluyu saptamak, b) Belli bir amaç için bilgi toplamak, c) Kanıt sa lamak için uygulanır.

Yüzyılların gerisinde kalmı ve insan ya antısı bakımından «Altın Ça » olarak nitelenen bir dönem vardır insanlık tarihinde...

Balkan yarımadasında ya ayan yon ve Elyon gibi toplumların ya antısı simgeler bu ça tarih kitaplarında... Genellikle çobanlıkla geçinen bu toplumların bireyleri arasında e itlik ve sınırsız bir özgürlük vardır. Toplum düzenini do al yasalar sa lar. Devlet ve din baskısı yoktur. Hemen hemen hiç bir suç i lenmez ve ceza da verilmez. Böyle bir düzenin do al sonucu olarak i kence de sözkonusu de ildir ku kusuz... Özetlersek, insanlar mutlu idiler bu toplumlarda...

Altın ça ın bu mutlu düzeni, insanların mülk

(*) Bu yazı TÜMAD DER ve stanbul Tabib Odasının 5/2/1977 günü düzenledi (kence) konulu konferans için hazırlanmıştır. Hastalığın nedeni ile çok istekli oldu um halde bu konferansa katılamamam benim için üzücü oldu.

edinmeye ba lamasıyla bozulmaya ba ladı. Suç ve ceza ile birlikte i kence de sahneye çıktı.

Batı'da, 13. yüzyılda, Engizisyon yöntemleriyle en yo un ve acımasız örneklerini gördü ümüz i kence, 18. yüzyıl sonlarına do ru, Beccaria, VVoltaire Montesquie gibi ünlü dü ünür ve hukukçuların çabaları ile yasal olmaktan çıkarıldı.

Ne var ki, engizisyon yöntemlerinin uygulandı ı. Papalık denemi kalyasında bile, i kence yapılırken, bir doktor bulundurulur, i kenceye u rayanın sakat kalmasına, ya da ölüme yolaçacak uygulamalardan kaçınılmasına özen gösterilirdi.

Oysa, 20. yüzyıl sonlarında, nşan Hakları Bildirisine imza koymu ve insancıl bir Anayasa'sı olan Türkiye'mizde bu kadarcık bir ko ula bile gereksinme duyulmadan, en acımasız biçimde i kence yapılması, üzücü ve dü ündürücüdür.

Batı'da, 18. yüzyılda yasaklanmı olmasına karın, ölkemizde 1923'lerde yürürlü e konan bir bölüm yasalarda kencenin, bir soru turma yöntemi ve ceza yaptırımı olarak korunması, ayrı bir üzüntü konusudur.

Örne in, 25/10/1923 günü yürürlü e konan zalei ekavet (I) (e kıyalı ın¹ yok edilmesi) yasasının 1. maddesi, çi leri Bakanlı ınca (aki) olarak ilân edilenlerin, yakalanmalarından önce, her kim tarafından olursa olsun, yaralanmasını, ya da öldürölmesini suç saymam ıtır.

(1) — Bu yasaya göre serseri, geçim olana ı bulunmayan ve çalı maya engeli olmadı ı halde enaz iki aydan beri çalı mayan bir i bulmak için giri imde bulunmayanlardır. Mazannai su, adam öldürmek,, ırza geçmek, hırsızlık ve dolandırıcılık gibi suçlardan iki kez mahkûm olanlardan, kolluk görevlilerince «ku kulu ki i» kabul edilenlerdir.

Ba ka bir örnek, 26/Nisan/1329, yani 1909 yılın-
da kabul edilen (Sersemi Ve Mazannai Su E has)
hakkındaki yasanın 12. maddesi, sersemi ve sabı-
kalı ki ilerden, çengel, maymuncuk, e e gibi gereç
ta ıyıpta bunları uygun bir i için bulundurdıklarını
kanıtlamayanlar, sersemi iseler, 5 kamçıdan, 20 kam-
çıya, mazannai su iseler, 15 kamçıdan, 35 kamçıya
darp edileceklerini öngörmekte idi. Anılan yasanın
bu denli ilkel ine kar ın, yine de bir insancıl yanı
vardı. Suçlu kamçılarıırken doktor bulundurulur, vu-
rulmaz dedi i yere vurulmazdı.

Bu yasa belli bir yasa maddesiyle yürürlükten
kaldırılmı da de ildir. Ancak Anayasa'nın 14. madde-
sine aykırı yasalardır bunlar... Bu nedenle, yasal ola-
rak, Anayasa'nın yürürlü ü ile yani ancak 1961 yı-
lında yürürlükten kaldırılmı sayılmaktadır.

Ne var ki, öteki uygar ölkelerde 18. yüzyıl bizde,
1961 Anayasası'nın yürürlü ü ile yasal olarak kaldı-
rılmı olsa da, i kence, imdilerde de uygulanmakta-
dır.

Özellikle Hitler döneminin Nazi Almanya'sında
modern teknik ile geli tirilen i kence yeniden sah-
neye konmu tur. Bu yabancı (vah i) yöntem, C A ta-
rafından daha da geli tirilerek sermayenin emrinde
«Bilimsel Sorgu Yöntemi» kimli i ile yasal hale de
getirilmis tir.

Ölkemizde yasaklanmı olmasına kar ın, küçük
Amerika olmak özentisi etkisiyle olsa gerek, i ken-
ce, en acımasız ve de ilkel biçimiyle uygulanmakta-
dır . ..

NEDEN KENCE YAPILIR?

A — Suçu ve suçluyu ara tırmada kısa yoldur
i kence... Döverek, söverek en güçlü kanıt olan (k-
rar) ın alınaca ı sanılır bu yöntemle...

B — Kolay bir soru turma yöntemidir. Daha do ru bir deyimle, tenbel harcıdır i kence... Yüre-
inde insancıl duygulara yer vermeyen görevli için
rahat bir u ra ıdır.

C — kence, aslında ucuz bir yöntemdir. Bi-
limsel araçlarla donatılmış laboratuara, ya da dakti-
loskopiye gereksinme yoktur. Sadist ruhlu bir iki
görevli ve zor kırılan iki sopa ile de uygulanabilen
bir yöntemdir.

Vurularak, yakarak, asarak insandan bir ey al-
mak çabasıdır. Ünlü dü ünür Beccaria'nın iki yüzyıl
önce söyledi i gibi, «sanki gerçek, ki inin adaleleri
ve sınırları arasına gizlenmi gibi onu i kence ile çı-
karmaya çabalamak kadar korkunç ve gülünç» bir
yöntemdir i kence...

KENCE TÜRLER

Sözlü kence: Bu tür genellikle, i kenceri in ilk
a amasıdır. Bu a amada ki ilere hakaret edilmekte,
müstehcen sözler söylenmekte, yalan ve tehditler sa-
vurarak önce ki ili in silinmesine çalı ılmaktadır.
Kurbanın, ailesi hakkında yalan haberler ula tırılır,
konu mazsa öldürülece i ve intihar süsü verilece i,
e ine, ya da kız karde ine, gözleri önünde cinsel sal-
dırıda bulunulaca ı ya da i kence yapılaca ı söyle-
nir. Tüm bu davranı lar, ki ide psikolojik çöküntü
yaratmak, ki ili ini silmek ve her eyin bitti i izle-
nimini yaratmak içindir. Bu a amada ba arı sa lan-
mazsa fiziksel uygulamaya geçilir.

b) Fiziksel i kence: En çok kullanılan biçimi,
falakadır.

Kamçı, cop ve çivili tahtalarla dövmek gibi uy-
gulamalar da, fiziksel i kence yöntemlerindendir.

c) Elektrik oku: Tel kablolar, ki inin el, ayak

ya da cinse! organına ba lanır. Belli dozda voltaj ayarlaması ile ceryan verilir. Sinir sistemine olumsuz yönde en çok etki yapan bir i kence yöntemidir.

d) Yakma: El, ayak, gö üs, yada dudakların sigara, ya da kızgın demirle yakılması yolu ile yapılır.

e) Asma: nsanın ellerinden asılması ve askı sırasında dövülmesi biçiminde uygulanır.

f) Cinsel i kence diyebilece imiz ba ka uygulamalar da vardır. Sopa, cop gibi araçların makada, ya da rahme sokulması, erkeklerin cinsel organından sürüklenmesi, zorla cinsel ili kide bulunmak bu tür uygulamalardandır.

Örne in, Yunan cuntasının i kencecileri, A pba lia'da, bir genç kızın kızlık zarını sopa ile yırtıp sopayı duvara asmı lardır. Bu yabanıl eylemin kurbanı genç ok geçirerek akli dengesini kaybetmiştir.

Uygulamadan Örnekler:

kence en modern biçimi ile Nazi Almanyası ve Amerika tarafından uygulanmıştır.

Vietnam'da Phénix plânının (Viet Kong'luları yakalama plânı) yürütülmesi amacıyla uygulanan i kence, Pentagon'un yüzkarası olarak tarihe geçecek kadar insanlık dışı ve acımasızdır.

Elde edilen bilgilere göre, C A, 1863 yılı ortalarına kadar 700.000 Viet Kong'lu üzerinde i kence uygulamasıdır. Bunlar arasında 30.000 kadının ırzına geçilmiş, 3 bin kişinin ba ırsakları de ilmiştir. 4 bin Viet Kong'lu diri diri yakılmış, 20 bin kişi zehirlenmek suretiyle öldürülmü tür.

Yunan Cuntasının, Pinochet'nin i kenceden geçirdi i insanların adedini tarih saptayacaktır ku kusuz... Ama tarihin tanıklı ından önce, imdiden oluşan bir gerçe i görmezlikten gelemeyiz. Bu, Yunanis

tan'da albayların, ili'de Pinochet'in, Vietnam'da C A'nın uyguladıkları i kence yöntemlerle, Türkiye'deki uygulamaların ortak niteli idir².

Nitekim, Hülagü'ya, S. Akıncı'ya ya da A. Semra'ya uygulanan yöntemle, Asbalia'da Notaras, ili'de Perunda'ya, Uzak Do u'daki Viet Kong'luya uygulanan i kence yöntemleri farksızdır.

Bu açık benzerlikten u sonuç olu maktadır. Tüm bu i kence uygulamalarının belli bir merkezden yönetildi i.

Gerçekten, Vietnam'da Phénix planını C A'nın uyguladı ı, ili'nin ba ına Pinochet'yi kimin atadı ı bilinmektedir.

Yunanistan'nın, NATO'nun bir kanadı olarak, Pentagon için gerekli oldu u da bilinen bir gerçektir.

ili'de ba i kenceci olarak ün salmı Lanvin Farina'nın, Amerikan dı i leri bakanlı ının davetlisi olarak aylarca misafir edilmesi bu gerçeklere ık tutmaktadır?

Bundan ba ka. Uluslararası af örgütü üyesi James Becket'in Yunanistan dosyası adlı kitabındaki u sözlerin anlamı yatsınamaz.

(Yunanistandaki i kence sorunu hakkında biz birkaç ey biliyorduk. Ama, geni eliçilik ve haberal ma kadroları ile ABD hükümeti çok daha fazlasını biliyordu. Oysa, bu hükümet bize gönderdi i mektuplarda Cunta'yı savunur tutumda idi. Gösterilen bütün kaynaklar Yunanistanda i kence olmadı ı türdendi.)

Demek ki, bugün artık tüm dünyanın bildi i Yunanistandaki i kenceyi Amerikan Hükümeti örtmeye çalışı yordu.

Yukarda açıklamaya çalış tı ımız nedenlerle, i kence uygulamalarının hangi merkezden yönetildi i

sorusu yanıtlanmı olmaktadır. Ama, tarihin tanıklı-
ından önce. imdiden olu an bir gerçe i görmez-
likten gelemeyiz.

Öyle, ya de böyle, C A, yada M T, bu ilkel ve in-
sanlık dı ı yöntemlerle i kence yapılmaktadır. ken-
ce uygulamaları yüzünden sakat kalan ve ölen insan-
lar vardır.

Türkiye de, adi suçlarda i kence ötedenberi uy-
gulanmaktadır. Ceza soru turması için teknik araç-
lardan yoksun bulunan polisin hırsızlık yankesicilik
gibi suçları meydana çıkarmak için daya a ba vur-
du u bilinmektedir.

Bu bilgimize kar ın engelleyici bir önlem alama-
dı ımız gibi i kencecilerin cezalandırılmasına da ola-
nak bulunmamakta idi.

Meslek ya antımızda i kencecinin bir çok örnek-
lerini kurbanlarından dinlemi tik.

Var olan yasalara göre i kenceciyi cezalandırma
olana ı yoktur.

kence iddiası kar ısında yapılan ve izlenen
yöntem öyledir:

kenceye u rayan ki i dilekçe yada sözlü ola-
rak C. Savcılı ına ba vurur savcı ilk a amada yakı-
nanı doktora muayene ettirir, Rapor yakınının bed-
ninde darptan do an izleri saptamaktan ba ka kanıt
niteli inde de ildir. Bu izlerin ba kası tarafından vu-
rulmak veya ba ka yolla yapıldı ını gösterir kanıt bul-
mak zorunludur. Oysa i kence büyük binaların bod-
rum katlarında, yada Kont Gerilla gibi, i kenceci ile,
KURBANINDAN ba ka kimsenin olmadı ı yerlerde ya-
pılmaktadır Bu nedenle doktor raporundan ba ka ka-
nıt bulmaya olanak yoktur. Böyle olunca da, i kence-
cilerin ' cezalandırılması yoluna gidilmemektedir.

Tüm çabalarımıza karşın, otuzbir yıllık meslek ya antımız süresince bir tek i kencecinin mahkum oldu una tanık olamadık.

SONUÇ

kence yirminci asrın son yarısında tüm uygarlık savlarına karşın en acımasız biçimiyle ve yasadışı olarak uygulanmaktadır.

insan onuruna yakımayan bu uygulamaya karşı çıkmak, düünen ve gösünde yürek taşıyan her insan için bir insanlık görevidir.

Unutmamalı ki Notoras'ın, Koçis'lerin acılı öyküsü. Yunan cuntasının albaylarını insanlık suçlusu olarak tarihe geçecektir.

Phénix planının uygulayıcı C A yetkilileri, yada Sam amcanın çocukları yediyüzbin Vit Konk'lunun günahından arınmaları için, Ho amcanın ruhundan yardım dileyceklerdir.

Pinochet; binlerce ili insanının acısı altında eziyecek tüm insanlığın lanetini yüreinde duyacaktır.

Ve hele, biç bir zaman unutulmaması gereken bir gerçek daha vardır:

Toplumları aydınlığa çıkaran gerçek liderlerin birçoğunun, hatta devlet başkanlarının küflü zindanlarda en acılı i kencelere u ratılan ki ilerden oldu unu tarih göstermiştir.

Hiç ku kusuz, Asphelia'nın dramını, Pinochet'nin sonunu, Viet Kong'luların görkemli yengisini ve de Kont Gerilla'nın gerçek yüzünü aynı tarih yazacaktır ku kusuz.

Ama tarihten önce bir yargımızı, ya da diledi imizi, yüreimizin tüm gücüyle vurgulamak isteriz:

Tüm i kencecilere lanet olsun.